

2025

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

EDUCATION JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE

ISSN 2774-1273

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2568

VOL.4 NO.2 JULY – DECEMBER 2025

www.nmc.ac.th

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Education Journal of Nakhonratchasima College

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568

ISSN 2774-1273 (Print) ISSN 3057-0964 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ ตลอดจนบทความปริทัศน์ที่มีคุณภาพของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่สาธารณชน

กำหนดออกวารสาร ทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของวารสาร

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา วัฒนศักดิ์

คณะกรรมการรวบรวม ตรวจสอบ จัดทำรูปเล่ม

อาจารย์ ดร.ภัทรฤทัย ลุนสำโรง

อาจารย์ ดร.ชาลินี มานะยิ่ง

อาจารย์ ดร.ธนภรณ์ แซ่ลิ้ม

ออกแบบปก

อาจารย์ ดร.ภัทรฤทัย ลุนสำโรง

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร คณะศึกษาศาสตร์

วิทยาลัยนครราชสีมา ที่อยู่ 290 หมู่ที่ 2 ถ.มิตรภาพ ต.บ้านใหม่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

เว็บไซต์วารสาร

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/edunmcj>

พิมพ์ที่

วิทยาลัยนครราชสีมา ที่อยู่ 290 หมู่ที่ 2 ถ.มิตรภาพ ต.บ้านใหม่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

Education Journal of Nakhonratchasima College

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2568 ||| ก

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ

ข้อความที่ปรากฏในบทความของวารสารนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยนครราชสีมาแต่อย่างใด และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตรวจประเมินบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นวารสารวิชาการเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการระหว่างนักวิจัยทางการศึกษา นักวิชาการการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่สนใจตลอดจนเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานระดับบัณฑิตศึกษา

รายนามที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาส	ทองสุทธิ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์	ยีนยง	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
อาจารย์ ดร.ชนากานต์	ยีนยง	มหาวิทยาลัยปทุมธานี

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	วัฒนศักดิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
-----------------------------	------------	--------------------

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์	พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองทิพย์	นาควิเชตร	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน	กาญจนาทวิกุล	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	วัฒนศักดิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ	บุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณิษฐา	ทศดา	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	ทานอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตย์ชูพัช	สารนอก	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจบทความ

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์	พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาส	ทองสุทธิ	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองทิพย์	นาควิเชตร	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร	โคตรบรรเทา	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน	กาญจนาทวิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ	วิจักขณาลักษณ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล	อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์	สิขาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราสาท	เนืองเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารทิพย์	ช้วนา	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	วัฒนศักดิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ	บุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์	สังฆมานนท์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง	เพชรสุข	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษงค์	แพรวขาว	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร	พึงเพชร	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณิษา	ทศตา	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา	ศรีเรืองฤทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ท.ดร.ณัฐชัย จันทชุม		มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์	เต็มเตชาติพงศ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช	วงศ์ภินันท์วัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน	เจนเขว่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	ทานอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนีนาฏ	ณ สุนทร	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตย์ชูพิช	สารนอก	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐยา	บุญกองแสน	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัชพัชร	วงศ์วัฒน์เกษม	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศร	บาลโสง	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.วดาภรณ์	พูลผลอำนาจ	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.ชุติมา	พรหมผุย	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
อาจารย์ ดร.ภัทรฤทัย	ลุนสำโรง	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.ธิดารัตน์	สมานพันธ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.พจน์	เจริญสันเทียะ	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.โสภณา	เศวตคชกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนเตชะวิทย์
อาจารย์ ดร.จักรี	ศรีจารุเมธี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.พระพลากร	สูงมงคล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ ร้อยเอ็ด
ดร.สุรียา	แสงอินตา	สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม
ดร.นัสชนะ	สำอาง	วัดจอมมณี (จังหวัดหนองคาย)
ดร.ฐิติวัสส์	หมั่นกิจ	วัดจอมมณี (จังหวัดหนองคาย)

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 ฉบับนี้ จัดทำขึ้นท่ามกลางบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกำลังเผชิญกับความท้าทายทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันจึงไม่ได้มุ่งเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้ หากแต่ต้องมุ่งเสริมสร้างสมรรถนะ ทักษะการคิดขั้นสูง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียนอย่างรอบด้าน บทความวิชาการและบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของประเด็นทางการศึกษา ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน เนื้อหาบทความล้วนมุ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง อันเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ นักวิจัย และผู้สนใจทางการศึกษา

กองบรรณาธิการให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความในทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการคัดเลือก การพิจารณาถ้อยแถลงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ไปจนถึงการปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และสอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์วารสารทางวิชาการ ทั้งนี้ เพื่อให้วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีคุณค่า และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างแท้จริง กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นพื้นที่ทางวิชาการที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้ และการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ที่ทำงานด้านการศึกษา อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

ท้ายที่สุดนี้ กองบรรณาธิการขอขอบคุณคณาจารย์ นักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สนับสนุนทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและพัฒนาวารสารฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กองบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

สารบัญ

บทความวิชาการ

การสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและนวัตกรรม AI ในการศึกษา

พันธ์ศักดิ์ พึ่งงาม

1

บทความวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช

อำนาจ พิขุนทด, คัมภีร์ สุดแท้

17

การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำ
นวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

อุเทน วีระคำ

28

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี

ทัศนาคันต์ มาปา, วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม

41

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี
เขต 2

วิฑูรย์ ศรีสวัสดิ์, งามอาจ เทียมกลาง

53

แนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง

เบญจรัตน์ อุปนันท์, เศรษฐพงษ์ เลิศปรีชา, ประภาศรี เลิศปรีชา

63

การจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นด้วยแนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุศพิง

เอกศักดิ์ เฮงสุโข, ศุภางค์จิต กัลยาแก้ว, ฉัตรชนก เฮงสุโข, อภิญญา ทองพล, ยุวธิดา จำปาวาน

74

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สุริย์รัตน์ ต้นประสิทธิ์, ภูวดล จุลสุคนธ์, กรวุฒิ แผนพรหม

82

บทความวิจัย

- การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
นิรันดร์รัตน์ ฉันทะกุล 98
- ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา
อนุสร นิลละออ, สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล 110
- การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา
เสริมศักดิ์ สระศรี, สายพิน สัทรักษ์, วัชรภรณ์ เชื้อนวัง 121
- ปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย
วรรณะ บรรจง, สมเจตน์ ผิวทองงาม, ภวิกา ภักษา, นิรมล จันทร์สุวรรณ 134
- ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
วีระพล บังพิมาย, องอาจ เทียมกลาง 149
- การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2
ปวีณา หนองบุญ, วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม 161
- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
กฤษฎาภิวัดน์ วงศ์ใหญ่, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, สุวดี อุปปินใจ 174

การสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและนวัตกรรม AI ในการศึกษา

A Synthesis of Literature Related to Leadership and AI Innovation in Education

พันธศักดิ์ พึ่งงาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Phansak Phungngam

Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : phansak_com@hotmail.com

(Received: 12 August, 2025; Edit: 27 March, 2025 ; accepted: 27 March, 2025)

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนและความเข้าใจในเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการใช้ AI เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ AI มีศักยภาพในการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะบุคคล เช่น Adaptive Learning Systems และ Intelligent Tutoring Systems ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ในบริบทประเทศไทย AI ถูกนำมาใช้เพื่อลดความแตกต่างในคุณภาพการศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท โดยเฉพาะการขยายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ยังเผชิญความท้าทาย เช่น ความไม่พร้อมของบุคลากร ปัญหาด้านจริยธรรม และความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง บทความนี้เสนอแนะให้มีการพัฒนาทักษะผู้นำด้านเทคโนโลยี สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล และสร้างกรอบนโยบายที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมการใช้ AI อย่างโปร่งใสและยั่งยืน สุดท้าย การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันวิจัยเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายผลประโยชน์ของการใช้ AI ในวงการการศึกษา

คำสำคัญ: การศึกษา, นวัตกรรม, ปัญญาประดิษฐ์ (AI), ภาวะผู้นำ, ยุคดิจิทัล

Abstract

Leadership with a clear vision and an understanding of technology plays a crucial role in supporting the use of AI, such as creating an environment conducive to learning and managing resources efficiently. Additionally, AI has the potential to transform teaching and learning processes to meet individual needs, such as through Adaptive Learning Systems and Intelligent Tutoring Systems, which enhance learning efficiency. In the context of Thailand, AI is being utilized to reduce disparities in educational quality between urban and rural schools, particularly by expanding access

to learning resources for students in remote areas. However, the adoption of AI faces challenges, including a lack of personnel readiness, ethical issues, and resistance to change. This article recommends developing leaders' technological skills, supporting digital infrastructure, and establishing clear policy frameworks to promote the transparent and sustainable use of AI. Finally, fostering collaboration between the government, private sector, and research institutions is a key factor in maximizing the benefits of AI in education

Keywords: Education, Innovation, Artificial Intelligence (AI), Leadership, Digital Age

บทนำ

ภาวะผู้นำในระบบการศึกษา มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้นำในสถานศึกษาไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่บริหารจัดการองค์กร แต่ยังเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจและกำหนดทิศทางที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนนักเรียน ครู และบุคลากร ในกระบวนการเรียนรู้ องค์กร UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้นำในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้ที่เท่าเทียมและครอบคลุม (UNESCO, 2021) ผู้นำที่มีความรู้ด้านนวัตกรรมและการจัดการสามารถช่วยให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การใช้สื่อดิจิทัลช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่ชนบท

ในประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ (2565) ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีการร่วมมือและเปิดกว้างสำหรับความคิดสร้างสรรค์ก็ถือเป็นบทบาทสำคัญของผู้นำ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะที่ตอบโจทย์ในศตวรรษที่ 21 ในกรณีเดียวกัน Michael Fullan (2014) ได้เน้นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ โดยเฉพาะการสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร เพื่อสร้างความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกัน Fullan ชี้ว่าผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและความสามารถในการเชื่อมโยงทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยได้มีมุมมองของ สุวัฒน์ ทองสุข (2563) ระบุว่าผู้นำในโรงเรียนไทยควรมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากร นอกจากนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีของทั้งนักเรียนและครูเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้กล่าวได้ว่าผู้นำในระบบการศึกษาไม่เพียงแต่ต้องการความรู้และทักษะด้านการบริหาร แต่ยังต้องมีความสามารถในด้านการสื่อสาร การสร้างแรงบันดาลใจ และการสร้างความร่วมมือในชุมชนการเรียนรู้ ทั้งในบริบทระดับโลกและในประเทศไทย การพัฒนาผู้นำที่มีความรอบรู้และใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในระบบการศึกษาได้กลายเป็นแนวโน้มที่สำคัญ AI ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน แต่ยังช่วยปรับปรุงการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น องค์กร UNESCO (2021)

ได้นั้นย้าถึงศักยภาพของ AI ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน (personalized learning) โดย AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ความสนใจและความสามารถ เพื่อปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม นอกจากนี้ AI ยังช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทหรือเขตห่างไกลผ่านการเรียนรู้แบบออนไลน์และระบบติวเตอร์อัจฉริยะ (intelligent tutoring systems) ซึ่งสามารถให้คำแนะนำและตอบคำถามได้ตลอดเวลา อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2564) ยังได้ส่งเสริมการใช้ AI ในการพัฒนาการศึกษา เช่น การนำระบบวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนและเนื้อหาให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้ AI ยังถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การจัดตารางเรียน การวางแผนทรัพยากร และการติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับโรงเรียน โดย Luckin (2018) ยังได้กล่าวถึงศักยภาพของ AI ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ เช่น การพัฒนาเกมการศึกษาและแอปพลิเคชันที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ AI ยังช่วยลดภาระงานของครู เช่น การตรวจข้อสอบและการประเมินผล ทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน โดย สุวัฒน์ ทองสุข (2563) ได้ชี้ให้เห็นว่า AI สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น การจัดการข้อมูลนักเรียนและการวางแผนงบประมาณ นอกจากนี้ AI ยังช่วยสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดแคลนทรัพยากร

ภาวะผู้นำและนวัตกรรม AI มีความเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้งในระบบการศึกษายุคดิจิทัล ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (visionary leadership) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยผลักดันการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่าง AI มาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา Klaus Schwab (2017) ชี้ให้เห็นว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัลจะต้องเข้าใจศักยภาพของเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AI และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรได้อย่างสร้างสรรค์ Schwab ยังเน้นย้ำว่าผู้นำต้องมีความกล้าในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่รองรับนวัตกรรม AI ตัวอย่างเช่น การนำ AI มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน (personalized learning) รวมถึงการใช้ AI ในระบบบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อเพิ่มความคล่องตัวขององค์กรพร้อมกับ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (2561) ระบุว่าผู้นำในสถานศึกษาต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของบุคลากรและนักเรียน รวมถึงการวางแผนกลยุทธ์ในการนำ AI มาใช้ในบริบทของการศึกษา โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลได้ส่งเสริมโครงการที่ช่วยให้โรงเรียนต่าง ๆ สามารถเริ่มต้นนำ AI มาใช้ในการเรียนรู้ เช่น การจัดทำห้องเรียนดิจิทัลเพื่อสร้างความหลากหลายในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการประยุกต์ใช้ AI ในการศึกษาไม่เพียงเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี แต่ยังรวมถึงการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเพียงพอ Luckin (2018) ในหนังสือ Artificial Intelligence in Education กล่าวว่าผู้นำต้องมีบทบาทในการสร้างความมั่นใจให้กับครูและบุคลากรในการใช้ AI อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้การสนับสนุนด้านการฝึกอบรมและทรัพยากร นอกจากนี้ การจัดการกับปัญหาด้านจริยธรรม เช่น ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ก็เป็นหน้าที่ของผู้นำที่ต้องใส่ใจ ในด้านประเทศไทยโดย สุวัฒน์ ทองสุข (2563) ระบุว่าผู้นำต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนของเทคโนโลยีได้ รวมถึงมีทักษะการสื่อสารที่ดีในการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรและนักเรียนเพื่อการประยุกต์ใช้ AI อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมองค์ความรู้จากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในสถานศึกษา การศึกษานี้เน้นวิเคราะห์แนวทางที่มีประสิทธิภาพซึ่งช่วยเสริมสร้างบทบาทของผู้นำในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ วัตถุประสงค์หลัก ได้แก่ (1) การสังเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทและคุณลักษณะของภาวะผู้นำในสถานศึกษายุค AI (2) การวิเคราะห์แนวทางที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการใช้ AI ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการบริหารจัดการ และ (3) การสร้างกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำให้ตอบสนองต่อความต้องการในบริบทของการศึกษาในอนาคต โดยความสำคัญของการวิจัยนี้อยู่ที่ความพยายามเชื่อมโยงภาวะผู้นำกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญในยุคปัจจุบัน การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ผู้นำในสถานศึกษาสามารถเข้าใจถึงบทบาทของตนในฐานะผู้ขับเคลื่อนนวัตกรรมได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การวิจัยยังมีความสำคัญในมิติของการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาทั้งในประเทศไทยและในระดับสากล เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้มีหลายด้าน ประการแรก การรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะช่วยเติมเต็มช่องว่างในองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำและ AI ในการศึกษา ประการที่สอง การวิเคราะห์แนวทางที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้นำในสถานศึกษามีแนวทางที่ชัดเจนในการนำ AI มาใช้ เช่น การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน การจัดการทรัพยากร และการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน สุดท้าย การพัฒนากรอบแนวคิดที่ได้จากการวิจัยนี้จะมีบทบาทสำคัญในการเป็นแนวทางสำหรับผู้นำในอนาคตในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในแง่ของการบริหารและการจัดการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ภาวะผู้นำในระบบการศึกษากลายเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการศึกษาเปิดโอกาสในการเพิ่มประสิทธิภาพและลดข้อจำกัดในด้านทรัพยากร แต่ยังคงเผชิญความท้าทายในด้านการยอมรับและการประยุกต์ใช้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดการเป็นผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และการศึกษาเกี่ยวกับ AI ในการเรียนรู้ ถูกนำมาเชื่อมโยงเพื่อสร้างกรอบแนวคิดใหม่ที่ผู้นำสามารถปรับใช้ AI อย่างเหมาะสม เสริมสร้างนวัตกรรมและความเท่าเทียมในระบบการศึกษา

ความเป็นมาของภาวะผู้นำในสถานศึกษา

ภาวะผู้นำในสถานศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษา ทั้งในเชิงนโยบาย การบริหารจัดการ และการพัฒนานักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำในสถานศึกษามีความซับซ้อนและพัฒนาขึ้นตามบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป บทความนี้มุ่งนำเสนอความเป็นมาของภาวะผู้นำในสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็นสองส่วนหลักคือ บริบทระหว่างประเทศและบริบทในประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงการพัฒนาแนวคิดและการประยุกต์ใช้ในระดับโลกและระดับท้องถิ่น ในระดับนานาชาติ แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาจากทฤษฎีการจัดการและการบริหารองค์กร Theodorou (2018) ได้ระบุว่า ภาวะผู้นำในสถานศึกษาเริ่มจากการเน้น "การควบคุม" (control-oriented leadership) ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ก่อนจะเปลี่ยนเป็น "การสนับสนุน" (supportive leadership) ในช่วงกลางศตวรรษ ทฤษฎีเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงจากความต้องการสร้างระบบการศึกษาที่เป็นมาตรฐานไปสู่การพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและสร้างสรรค์นวัตกรรม มองสิกลงไปในสหรัฐอเมริกา โมเดลการบริหารสถานศึกษาแบบกระจายอำนาจ (decentralized leadership) ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดย Hargreaves & Fink (2006) อธิบายว่า โมเดลดังกล่าวเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการตัดสินใจเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ การวิจัยของ Leithwood et al. (2004) ยังพบว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน

ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในยุโรปแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership) ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเทศฟินแลนด์ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ Sahlberg (2011) ชี้ว่า ภาวะผู้นำในสถานศึกษาของฟินแลนด์เน้นการสร้างแรงบันดาลใจและการสนับสนุนครูให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านการฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนความรู้ ส่วนบริบทในประเทศไทย ได้มีแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำในสถานศึกษาได้รับอิทธิพลจากทั้งปรัชญาการศึกษาตะวันตกและแนวคิดพุทธศาสนา สมชาย วงษ์สุวรรณ (2558) กล่าวว่า ภาวะผู้นำในสถานศึกษาของไทยในอดีตมักเน้นการเคารพต่อผู้อาวุโสและความเชื่อมั่นในราชการ ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมไทยที่ให้ความสำคัญกับลำดับชั้นและขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่ยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2542 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำในสถานศึกษาได้รับการปรับปรุงใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมสมัยใหม่ สุวิทย์ วัฒนาพร (2560) ระบุว่า กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน นอกจากนี้ นิรุดี ทองคำ (2559) พบว่าการนำทฤษฎีการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) มาใช้ในโรงเรียนขนาดใหญ่ของประเทศไทยสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรและลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาได้ ขณะเดียวกัน ผู้นำสถานศึกษาในประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้สอดคล้องกับความหลากหลายของวัฒนธรรมและบริบททางสังคม ส่งผลให้แนวโน้มและอนาคตของภาวะผู้นำในสถานศึกษาทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศไทย เป็นแนวโน้มของภาวะผู้นำในสถานศึกษามุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความเป็นผู้นำแบบรวมกลุ่ม (Distributed Leadership) ซึ่ง Harris (2014) อธิบายว่าเป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างความร่วมมือและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ส่งผลให้ในอนาคตผู้นำสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ตามที่ Selwyn (2016) ได้เสนอไว้ นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีความยืดหยุ่น (Adaptive Leadership) ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนในยุคดิจิทัล

สรุปได้ว่าภาวะผู้นำในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นจากการผสมผสานระหว่างทฤษฎีการบริหารองค์กรและบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศไทย การปรับตัวของผู้นำสถานศึกษาต่อความท้าทายในยุคปัจจุบันและอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของนวัตกรรม AI ในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันและการทำงาน นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ การศึกษา สุขภาพ และการบริหารจัดการ AI ถูกพัฒนาให้มีความสามารถในการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูล และตัดสินใจอย่างอัตโนมัติ ซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่เหนือกว่าวิธีการแบบเดิม บทความนี้จะนำเสนอความสำคัญของนวัตกรรม AI ในยุค การนำ AI มาใช้ในการทำงาน AI ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัล Brynjolfsson and McAfee (2014) อธิบายว่า AI มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรผ่านการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data)

และการทำนายผลลัพธ์อย่างแม่นยำ ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต นอกจากนี้ AI ยังสามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การแพทย์ การขนส่ง และการเงิน เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว มีการค้นพบโดย McKinsey Global Institute (Manyika et al., 2017) ระบุว่า AI มีศักยภาพที่จะเพิ่ม GDP ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มากถึง 1.2% ต่อปี ภายในปี 2030 เนื่องจาก AI ช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกัน AI ก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีเชิงสร้างสรรค์ เช่น การพัฒนาระบบรถยนต์ไร้คนขับและการวินิจฉัยโรคด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ส่วนในประเทศไทย AI ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาประชากรสูงอายุและแรงงานขาดแคลน Fujitsu Research (Tanaka, 2020) รายงานว่า AI ถูกใช้ในภาคการเกษตรและโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดภาระของแรงงานมนุษย์ นอกจากนี้ AI ยังถูกนำมาใช้ในระบบสาธารณสุขเพื่อช่วยในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การพัฒนาหุ่นยนต์ที่สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยในการเคลื่อนไหวและตรวจวัดสุขภาพเบื้องต้น อีกด้านในประเทศไทย AI เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญที่ภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจอย่างมาก โดยสำนักงานพัฒนาธุรกิจดิจิทัล (2563) ได้จัดทำแผนพัฒนา AI เพื่อสนับสนุนการนำ AI มาใช้ในภาคส่วนต่าง ๆ เช่น การเกษตร การท่องเที่ยว และการศึกษา ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก และหากมองในภาคการศึกษา AI ถูกนำมาใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เช่น การพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ที่ปรับตัวตามพฤติกรรมของผู้เรียน (Adaptive Learning) หรือการใช้แชทบอทเพื่อตอบคำถามนักเรียน สมชาย วงษ์สุวรรณ (2564) กล่าวว่า AI ช่วยลดภาระงานของครูและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล และในภาคธุรกิจบริษัทในประเทศไทยหลายแห่งเริ่มนำ AI มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าเพื่อปรับปรุงบริการ หรือการใช้ระบบอัตโนมัติในสายการผลิต โดย ณัฐพล ศรีสุข (2563) ระบุว่า AI ช่วยลดต้นทุนการดำเนินงานและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ส่งผลให้ AI เป็นความสำคัญโดยรวม ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนในสังคม เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การลดความเสี่ยงในการเกิดโรคระบาด และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาด้านจริยธรรมและความปลอดภัย เช่น การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและการป้องกันการใช้งาน AI ในทางที่ผิด

สรุป ได้ว่านวัตกรรม AI มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคดิจิทัล เนื่องจากสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนในสังคม ทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศไทย การนำ AI มาใช้จำเป็นต้องมีการวางแผนและลงทุนในทรัพยากรมนุษย์และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ภาวะผู้นำในระบบการศึกษา

ภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership) เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ โดยผู้นำทางการศึกษาถูกมองว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเติบโตของนักเรียนและบุคลากร

1. ความหมายและคุณลักษณะของภาวะผู้นำทางการศึกษา

ผู้นำทางการศึกษาสามารถนิยามได้ว่าเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการกำหนดทิศทางและนโยบายการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จของนักเรียน Leithwood et al. (2004) อธิบายว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษาไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงครู ผู้ปกครอง และชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ในบริบทระหว่างประเทศ แนวคิดเรื่องผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Distributed Leadership) ได้รับความสนใจอย่างมาก โดยเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีขึ้น สมชาย วงษ์สุวรรณ (2558) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษาคือกระบวนการที่ผู้นำใช้การวางแผน การสื่อสาร และการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ผู้นำทางการศึกษาในไทยมักมีบทบาทที่ผสมผสานระหว่างการบริหารจัดการและการสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร

คุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน โดยเน้นทั้งด้านทักษะส่วนบุคคลและด้านการบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาเน้นที่การสร้างวิสัยทัศน์และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ Northouse (2021) ระบุว่า ผู้นำทางการศึกษาควรมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายระยะยาวและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ผู้นำยังควรมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน ส่วนสุวิทย์ วัฒนานพร (2560) ชี้ว่า ผู้นำทางการศึกษาในไทยควรมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น การมีจริยธรรม การทำงานอย่างโปร่งใส และการสนับสนุนครูและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ผู้นำยังสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายระดับชาติกับการปฏิบัติในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้บทบาทของผู้นำทางการศึกษาในอนาคต ผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ตามที่ Selwyn (2016) เสนอไว้ ผู้นำทางการศึกษาในอนาคตควรมีความสามารถในการใช้ AI และ Big Data เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้

สามารถสรุปได้ว่าภาวะผู้นำทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้นำทางการศึกษาควรมีคุณลักษณะที่ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การสร้างแรงบันดาลใจ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศไทย ผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและทำงานร่วมกับบุคลากรและชุมชนเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

2. ความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษา

ภาวะผู้นำทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การดำเนินงานของผู้นำไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กร แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนานักเรียน ครู และบุคลากรอื่น ๆ ในระบบการศึกษา บทความนี้จะนำเสนอความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษา โดยงานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลอย่างมากต่อคุณภาพการศึกษา Leithwood et al. (2004) ระบุว่า ผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะการสอน การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้าง และการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกจากนี้ ผู้นำยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ในฟินแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสูง Sahlborg (2011) ชี้ว่า ความสำเร็จของการศึกษาในฟินแลนด์มาจากภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการสร้างแรงบันดาลใจและการสนับสนุนครู แทนที่จะควบคุมหรือกำกับอย่างเข้มงวด ผู้นำในฟินแลนด์เน้น

การกระจายอำนาจไปยังครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้พวกเขาสามารถออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ในประเทศไทย ภาวะผู้นำทางการศึกษาก็มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับคุณภาพการศึกษา สุวิทย์ วัฒนาพร(2560) ระบุว่า ผู้นำสถานศึกษาในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นความร่วมมือและความโปร่งใส ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนสามารถนำโรงเรียนไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาครู และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้ สมชาย วงษ์สุวรรณ (2558) กล่าวว่า ผู้นำทางการศึกษาในไทยจำเป็นต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทำให้ภาวะผู้นำส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในหลายมิติ เช่น การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน การสร้างความเป็นมืออาชีพของครู และการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ ตามที่ Hargreaves & Fink (2006) อธิบายไว้ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้าง “การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก” (Positive Change) ในสถานศึกษา ผ่านการสร้างวิสัยทัศน์ การส่งเสริมความร่วมมือ และการสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากร ในประเทศไทยมีโครงการปฏิรูปการศึกษาในช่วงที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำ เช่น การนำนโยบายการศึกษาแห่งชาติมาปรับใช้ในสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถในการวางแผนและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศไทย ผู้นำทางการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์และทักษะในการบริหารจัดการสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำในสถานศึกษาจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในอนาคต

นวัตกรรม AI กับการศึกษา

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะในวงการการศึกษา AI ถูกนำมาใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษา

1. ความหมายและประเภทของ AI ในการศึกษา

AI ในบริบทของการศึกษาหมายถึงการใช้เทคโนโลยีที่สามารถทำงานแทนหรือช่วยมนุษย์ในกระบวนการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูล และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดย AI สามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และใช้เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) เพื่อปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ในระดับนานาชาติ Luckin et al. (2016) อธิบายว่า AI ในศึกษามุ่งเน้นการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองได้แบบเรียลไทม์และปรับเปลี่ยนตามพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและการเรียน ในประเทศไทย AI ในการศึกษาถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล สมชาย วงษ์สุวรรณ (2564) ระบุว่า AI ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ออนไลน์และการจัดการทรัพยากรการศึกษา เช่น การใช้แชทบอทเพื่อตอบคำถามนักเรียนหรือการวิเคราะห์ผลการเรียนเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

AI ในการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภทตามวัตถุประสงค์และการใช้งาน โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

1) Adaptive Learning Systems เป็นหนึ่งในประเภท AI ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเพราะสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาการเรียนรู้อตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยระบบจะวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมในเวลาจริง ในประเทศสหรัฐอเมริกา แพลตฟอร์มเช่น Knewton และ DreamBox ได้รับการยอมรับว่าช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (Ferdig & Kennedy, 2020) และการใช้ระบบเหล่านี้ช่วยลดภาระงานของครูและเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในแบบที่เหมาะสมกับตนเอง สุวิทย์ วัฒนาพร (2563)

2) Intelligent Tutoring Systems (ITS) เป็นระบบ AI ที่ทำหน้าที่เสมือน "ครูอัจฉริยะ" โดยสามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้แบบเฉพาะเจาะจง ระบบ ITS ใช้ Machine Learning เพื่อวิเคราะห์ความเข้าใจของผู้เรียนและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนตามความต้องการ Woolf (2019) อธิบายว่า ITS มีศักยภาพในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียน

3) Administrative Automation โดย AI ยังถูกนำมาใช้ในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น การจัดการตารางเรียน การติดตามผลการเรียนของนักเรียน และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงนโยบายการศึกษา Selwyn (2016) ระบุว่า การใช้ AI ในด้านการบริหารจัดการช่วยลดภาระงานเอกสารและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และในประเทศไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการเริ่มนำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและลดความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษา สมชาย วงษ์สุวรรณ (2564) ชี้ว่าการใช้ AI ในด้านนี้ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจได้อย่างแม่นยำและรวดเร็วขึ้น สรุปได้ว่า AI ในการศึกษาเป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศไทย การใช้ AI ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Adaptive Learning Systems, Intelligent Tutoring Systems และ Administrative Automation ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ดังนั้น การพัฒนาและนำ AI มาใช้ในวงการการศึกษาจึงเป็นกุญแจสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต

2. ศักยภาพของ AI ในการส่งเสริมการเรียนรู้

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มีศักยภาพมหาศาลในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในวงการการศึกษา AI ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ Luckin et al. (2016) ระบุว่า AI มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เช่น การใช้ระบบ Adaptive Learning ที่สามารถประเมินความรู้พื้นฐานและเสนอเนื้อหาที่ตรงกับระดับความสามารถของผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ AI ยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบโต้ตอบ (Interactive Learning Environment) ซึ่งกระตุ้นความสนใจและความมุ่งมั่นของผู้เรียน ในด้านการสอน AI ถูกนำมาใช้ในรูปแบบของ Intelligent Tutoring Systems (ITS) ที่ทำหน้าที่เสมือนครูอัจฉริยะ Woolf (2019) กล่าวว่า ITS สามารถให้คำแนะนำและแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียนในเวลาจริง ซึ่งช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาครูโดยตรงและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้นอกห้องเรียน นอกจากนี้ AI ยังสามารถใช้เพื่อสร้างเนื้อหาการเรียนรู้อที่

หลากหลาย เช่น การแปลภาษาหรือสร้างแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน ส่วนในประเทศไทย AI ถูกนำมาใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

3. การประยุกต์ใช้ AI ในการบริหารจัดการสถานศึกษา

การนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นหนึ่งในแนวโน้มที่สำคัญในยุคดิจิทัล AI มีศักยภาพในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงาน การวางแผน และการตัดสินใจในระดับองค์กร ทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีความแม่นยำและคล่องตัวมากขึ้น

1) การวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ AI ช่วยในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา Selwyn (2016) อธิบายว่า AI สามารถประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน การเข้าชั้นเรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อช่วยในการประเมินผลและกำหนดนโยบายที่เหมาะสม นอกจากนี้ AI ยังช่วยในการพยากรณ์แนวโน้ม เช่น การคาดการณ์จำนวนนักเรียนในแต่ละปีหรือความต้องการทรัพยากรในอนาคต ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การจัดการทรัพยากรและการดำเนินงานประจำวัน AI ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากร เช่น การจัดการตารางเรียน การจัดการห้องเรียน และการบริหารจัดการบุคลากร Luckin et al. (2016) ชี้ว่า AI สามารถช่วยลดภาระงานเอกสารและเพิ่มความแม่นยำในการจัดการ เช่น การใช้ระบบอัตโนมัติในการจัดการตารางเรียนหรือการตรวจสอบการใช้งานทรัพยากรในโรงเรียน นอกจากนี้ AI ยังสามารถช่วยในการตรวจสอบและบำรุงรักษาอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น การแจ้งเตือนเมื่ออุปกรณ์เสียหายหรือต้องการการบำรุงรักษา

3) การสนับสนุนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของชุมชน AI ยังสามารถนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการสื่อสารระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน Woolf (2019) กล่าวว่า การใช้แชทบอทหรือระบบตอบคำถามอัตโนมัติช่วยให้ผู้ปกครองสามารถรับข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนหรือกิจกรรมของโรงเรียนได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ AI ยังสามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชนเพื่อนำไปปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษา การใช้ AI ในด้านนี้เริ่มเห็นผลอย่างชัดเจน เช่น การพัฒนาระบบแอปพลิเคชันที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับผู้ปกครอง สุวิทย์ (2563) ระบุว่า การใช้ AI ช่วยสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้ AI ในการบริหารจัดการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซับซ้อนของกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการทรัพยากร หรือการสนับสนุนการสื่อสาร AI ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

การเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำและนวัตกรรม AI

ในยุคดิจิทัล นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรและการศึกษา อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยบทบาทของผู้นำที่เข้าใจและสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงนี้ บทความนี้จะนำเสนอการเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำและนวัตกรรม AI โดยแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก คือ บทบาทของผู้นำในการสนับสนุนนวัตกรรม AI และความท้าทายและโอกาสของผู้นำในการใช้ AI

1. บทบาทของผู้นำในการสนับสนุนนวัตกรรม AI

ผู้นำทางการศึกษาและองค์กรมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ AI เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานและการเรียนรู้ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้นวัตกรรม AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1) การสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผน ผู้นำต้องมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในองค์กรหรือสถานศึกษา Leithwood et al. (2004) ระบุว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะเน้นการวางแผนระยะยาวเพื่อปรับโครงสร้างการทำงานให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีใหม่ เช่น การพัฒนาหลักสูตรที่สนับสนุนการใช้ AI ในกระบวนการเรียนการสอน หรือการปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้วย AI

2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ผู้นำต้องสร้างวัฒนธรรมที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้และยอมรับการเปลี่ยนแปลง Northouse (2021) อธิบายว่า ผู้นำควรส่งเสริมให้บุคลากรและครูเรียนรู้เกี่ยวกับ AI เพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญและลดความกลัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ตัวอย่างเช่น การจัดอบรมหรือเวิร์กช็อปที่เน้นการใช้งาน AI ในงานประจำวัน

3) การสนับสนุนทรัพยากร ผู้นำต้องจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการนำ AI มาใช้ Selwyn (2016) ชี้ว่า การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และการฝึกอบรมบุคลากร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ AI สามารถถูกนำมาใช้อย่างประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น บริษัทเทคโนโลยีหรือสถาบันวิจัย เพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม AI

2. ความท้าทายและโอกาสของผู้นำในการใช้ AI

แม้ว่า AI จะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลัง แต่การนำไปใช้ยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ขณะเดียวกัน AI ก็มอบโอกาสใหม่ ๆ ให้กับผู้นำในการพัฒนาองค์กรหรือสถานศึกษา

2.1 ความท้าทาย ความไม่พร้อมของบุคลากร ประกอบด้วย 1) บุคลากรหลายคนอาจขาดความรู้และความเชี่ยวชาญในการใช้ AI ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการนำเทคโนโลยีนี้มาใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ Luckin et al. (2016) ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต้องอาศัยการฝึกอบรมและการสร้างความตระหนักรู้อย่างต่อเนื่อง 2) ปัญหาด้านจริยธรรมและความปลอดภัย การใช้ AI อาจก่อให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวและการปกป้องข้อมูล Woolf (2019) ชี้ว่า ผู้นำต้องวางนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และ 3) ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง บุคลากรบางคนอาจต่อต้านการนำ AI เข้ามาใช้ เนื่องจากกลัวว่าเทคโนโลยีจะแทนที่บทบาทของมนุษย์ สุวิทย์ วัฒนาพร (2563) กล่าวว่า ผู้นำต้องสร้างความไว้วางใจและอธิบายประโยชน์ของ AI ให้ชัดเจน

2.2 โอกาส เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) AI ช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซากและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น การใช้ระบบอัตโนมัติในการจัดตารางเรียนหรือการวิเคราะห์ผลการเรียน สมชาย (2564) ระบุว่า การใช้ AI ช่วยให้ผู้นำสามารถโฟกัสไปที่การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์มากขึ้น 2) การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ AI เปิดโอกาสให้ผู้นำสามารถทดลองและพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหา เช่น การใช้ AI ในการออกแบบบทเรียนแบบเฉพาะบุคคลหรือการพัฒนาโมเดลการเรียนรู้ออนไลน์ 3) การลดความเหลื่อมล้ำ ในประเทศไทย AI มีศักยภาพในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยการขยายโอกาสในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล สุวิทย์ วัฒนาพร (2563) ชี้ว่า การใช้ AI ช่วยเพิ่มการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาและลดความแตกต่างในคุณภาพการเรียนการสอน

สรุปได้ว่าการเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำและนวัตกรรม AI เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนองค์กรและสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการใช้ AI ผ่านการสร้างวิสัยทัศน์ การจัดสรรทรัพยากร และการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น ความไม่พร้อมของบุคลากร ปัญหาด้านจริยธรรม และความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ในขณะเดียวกัน AI ก็มอบโอกาสใหม่ ๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างนวัตกรรม และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาใช้ในวงการการศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน แต่ยังสร้างกรอบแนวคิดใหม่สำหรับผู้นำในยุคดิจิทัลและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา บทความนี้จะอธิบายถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจาก AI ในสามมิติหลัก ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย AI การสร้างกรอบแนวคิดสำหรับผู้นำในยุคดิจิทัล และการลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย AI

AI มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นผ่านการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1) การปรับตัวตามความต้องการเฉพาะบุคคล AI สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับระดับความสามารถและความสนใจของแต่ละคน Luckin et al. (2016) ระบุว่า ระบบ Adaptive Learning ซึ่งเป็นหนึ่งในแอปพลิเคชันของ AI ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ในแบบที่เหมาะสมกับตนเอง โดยเนื้อหาจะปรับเปลี่ยนตามความเข้าใจและความก้าวหน้าของผู้เรียน ผลลัพธ์คือการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้และลดความล้มเหลวทางการศึกษา

2) การสนับสนุนครูและผู้ปกครอง AI ช่วยครูในการประเมินผลการเรียน การออกแบบแผนการสอน และการวิเคราะห์ข้อมูล Woolf (2019) อธิบายว่า Intelligent Tutoring Systems (ITS) ช่วยครูในการให้คำแนะนำเฉพาะบุคคลแก่นักเรียนนอกห้องเรียน นอกจากนี้ AI ยังสามารถสร้างรายงานผลการเรียนโดยละเอียด ส่งต่อให้ผู้ปกครองเพื่อติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

3) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ AI ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้ Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) เพื่อจำลองสถานการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ Selwyn (2016) กล่าวว่า การผสมผสานระหว่าง AI กับเทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้การเรียนรู้มีความหลากหลายและกระตุ้นความสนใจของนักเรียนมากขึ้น

2. การสร้างกรอบแนวคิดสำหรับผู้นำในยุคดิจิทัล

ผู้นำยุคดิจิทัลจำเป็นต้องปรับตัวและสร้างกรอบแนวคิดใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจาก AI

1) การพัฒนาทักษะเชิงดิจิทัล ผู้นำต้องมีความเข้าใจในเทคโนโลยี AI และสามารถนำเทคโนโลยีนี้มาปรับใช้ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ Northouse (2021) ชี้ว่า ผู้นำยุคดิจิทัลควรพัฒนาทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการจัดการทรัพยากรดิจิทัล เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

2) การสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม ผู้นำต้องสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการทดลองและยอมรับความเสี่ยง Leithwood et al. (2004) ระบุว่า การนำ AI มาใช้ในสถานศึกษาหรือองค์กรอาจเผชิญกับความท้าทาย แต่ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมนวัตกรรมได้

3) การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม AI ช่วยให้ผู้นำสามารถกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังบุคลากรในองค์กร สมชาย (2564) กล่าวว่า การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจเบื้องต้นช่วยลดภาระของผู้นำและเพิ่มโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร

3. การลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

AI มีศักยภาพในการลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มที่ด้อยโอกาส

1) การขยายการเข้าถึงการศึกษา AI ช่วยให้นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เช่น การเรียนออนไลน์หรือการใช้แพลตฟอร์มเพื่อตอบคำถาม สุวิทย์ วัฒนาพร (2563) ระบุว่า การใช้ AI ช่วยลดข้อจำกัดด้านระยะทางและเพิ่มโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่เท่าเทียม

2) การสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง AI สามารถช่วยสนับสนุนกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การใช้ระบบแปลภาษาสำหรับนักเรียนที่ไม่ถนัดภาษาหรือการใช้เทคโนโลยีช่วยฟังสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการได้ยิน Selwyn (2016) ชี้ว่า AI ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการของทุกคน

3) การลดความแตกต่างในคุณภาพการศึกษา โดยในประเทศไทย AI ถูกนำมาใช้เพื่อลดความแตกต่างในคุณภาพการศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชนบท สมชาย วงษ์สุวรรณ (2564) กล่าวว่า การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงนโยบายช่วยให้โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ใกล้เคียงกับโรงเรียนในเมือง

สรุปได้ว่าการนำ AI มาใช้ในวงการการศึกษามีประโยชน์มหาศาลทั้งในแง่ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างกรอบแนวคิดสำหรับผู้นำในยุคดิจิทัล และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา AI ช่วยให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามความต้องการของนักเรียน ขณะเดียวกันก็ช่วยผู้นำในการวางแผนและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การนำ AI มาใช้ต้องอาศัยการวางแผนที่รอบคอบและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

การสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและนวัตกรรม Ai ในการศึกษาการนำ Ai มาใช้ในสถานศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และลดความเหลื่อมล้ำผ่านระบบเฉพาะบุคคลและการบริหารจัดการที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ต้องเผชิญปัญหาด้านจริยธรรม ความไม่พร้อมของบุคลากร และงบประมาณที่สูง การวางแผนและการสนับสนุนที่ช่วยลดอุปสรรคและเพิ่มโอกาสใช้ AI ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการนำ AI มาประยุกต์ในระบบการศึกษาจึงเป็นก้าวสำคัญสำหรับการวางแผนในอนาคต

ตารางที่ 1 ข้อดีและข้อเสียของการนำ AI มาประยุกต์ในระบบการศึกษา

ข้อดี	ข้อเสีย
1. การเรียนรู้เฉพาะบุคคล ระบบ AI เช่น Adaptive Learning ช่วยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน	1. ขาดความพร้อมของบุคลากร บุคลากรส่วนใหญ่อาจยังไม่คุ้นเคยกับการใช้ AI
2. ลดความเหลื่อมล้ำ AI ขยายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล	2. ปัญหาด้านจริยธรรม ความกังวลเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลนักเรียน
3. เพิ่มประสิทธิภาพการสอน AI ช่วยลดภาระครู เช่น การตรวจข้อสอบ และการวิเคราะห์ผลการเรียน	3. ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง บุคลากรบางส่วนอาจต่อต้านการนำ AI มาใช้
4. การบริหารจัดการที่ดีขึ้น ระบบอัตโนมัติช่วยเพิ่มความแม่นยำในการจัดการข้อมูล	4. งบประมาณสูง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการอบรมต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

จากตารางที่ 1 การนำ AI มาใช้ในสถานศึกษามีข้อดีที่ช่วยเพิ่มความสะดวกและประสิทธิภาพ เช่น การเรียนรู้เฉพาะบุคคลและลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา อย่างไรก็ตาม ยังต้องเผชิญกับปัญหาด้านจริยธรรม ความไม่พร้อมของบุคลากร และค่าใช้จ่ายสูง การนำ AI มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดี และการสนับสนุนในระดับโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายที่เหมาะสม

บทสรุป

บทความนี้ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของภาวะผู้นำและการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในวงการการศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การสร้างกรอบแนวคิดสำหรับผู้นำในยุคดิจิทัล และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่วนนี้จะสรุปประเด็นสำคัญของบทความ เสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาผู้นำและการใช้ AI ในการศึกษา และชี้แนวทางวิจัยในอนาคต รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำและนวัตกรรม AI ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาในยุคดิจิทัล Leithwood et al. (2004) ระบุว่า ผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสามารถกำหนดทิศทางและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ AI เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ AI ยังช่วยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคลของนักเรียน Luckin et al. (2016) ชี้ให้เห็นว่า AI มีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ผ่านระบบ Adaptive Learning และ Intelligent Tutoring Systems (ITS) ส่วนในบริบทของประเทศไทย การนำ AI มาใช้ในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สมชาย วงษ์สุวรรณ (2564) กล่าวว่า AI ช่วยขยายโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล และช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่ขาดแคลนทรัพยากร ทั้งนี้ การนำ AI มาใช้อย่างประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการพัฒนาผู้นำสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐพล ศรีสุข. (2563). ผลกระทบของ AI ต่อธุรกิจในประเทศไทย. *วารสารการจัดการธุรกิจ*, 10(4), 12-20.
- นิรุทธิ์ ทองคำ. (2559). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาไทย. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 12(3), 45-58.
- สมชาย วงษ์สุวรรณ. (2558). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาในบริบทไทย*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2564). การนำ AI มาใช้ในภาคการศึกษาไทย. *วารสารเทคโนโลยีการศึกษา*, 15(2), 34-42.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการใช้ AI ในการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สพฐ.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2563). *AI เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์*. บริษัท พีเอ็น (ไทยแลนด์) จำกัด
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2561). *Coding STEM IoT and AI*. จาก <https://www.depa.or.th/th/digitalservice/digital-manpower-fund/encouraging-people-to-know-and-utilize-digital>
- สุวัฒน์ ทองสุข. (2563). *แนวทางการพัฒนาผู้นำสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- _____. (2563). *การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- สุวิทย์ วัฒนาพร. (2560). *การปฏิรูปการศึกษาและการบริหารสถานศึกษา*. สำนักพิมพ์วิทยาลัยครู.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. W.W. Norton & Company.
- Ferdig, R. E., & Kennedy, K. (2020). *Handbook of research on K-12 online and blended learning*. Carnegie Mellon University.
- Fullan, M. (2014). *The Principal: Three Keys to Maximizing Impact*. Jossey-Bass.
- Hargreaves, A., & Fink, D. (2006). *Sustainable leadership*. Jossey-Bass.
- Harris, A. (2014). *Distributed leadership matters: Perspectives, practicalities, and potential*. Corwin Press.
- Leithwood, K., Louis, K. S., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). *How leadership influences student learning*. University of Minnesota.
- Luckin, R. (2018). *Artificial Intelligence in Education*. Routledge.
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence Unleashed: An argument for AI in Education*. Pearson Education.
- Manyika, J., Chui, M., Bisson, P., Woetzel, J., Stolyar, K., & Bughin, J. (2017). *A future that works: Automation, employment, and productivity*. McKinsey Global Institute.
- Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice (9th ed.)*. Sage Publications.
- Sahlberg, P. (2011). *Finnish lessons: What can the world learn from educational change in Finland?* Teachers College Press.
- Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution*. Crown Business.
- Selwyn, N. (2016). *Education and technology: Key issues and debates*. Bloomsbury Publishing.
- Tanaka, H. (2020). The role of AI in Japan's aging society. *Fujitsu Research Journal*, 25(3), 45-58.

- Theodorou, E. (2018). Leadership styles in education: A historical perspective. *International Journal of Educational Management* , 32(4), 567-579.
- UNESCO. (2021). *Artificial intelligence and education: Guidance for policy-makers*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- _____. (2021). *Educational leadership and equity*. UNESCO.
- Woolf, B. P. (2019). *Building intelligent interactive tutors: Student-centered strategies for revolutionizing e-learning*. Morgan Kaufmann.

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช
Educational institution administration according to the principles
of good governance of educational institution administrators in
Nakhon Korat Technical College

อำนาจ พิขุนทด¹ และ คัมภีร์ สุตแท้²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Amnat Phikhuntod¹ and Khambhee Sudtae²

Nakhonratchasima College

Corresponding Author E-mail : phikhuntod@gmail.com, Khambhee@gmail.com

(Received: 16 March, 2025; Edit: 5 April, 2025 ; accepted: 23 July, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช และ 2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร วิทยาลัยเทคนิคนครโคราชสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 80 คน เลือกโดยวิธีสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the administration of educational institutions according to the principles of good governance of school administrators in Nakhon Korat Technical College and 2) compare the administration of educational institutions according to the principles of good governance of school administrators in Nakhon Korat Technical College classified by work experience and education level. The sample group used in the research was 80 school administrators, teachers, and personnel of Nakhon Korat Technical College under the Office of the Vocational Education Commission in the academic year 2023, selected by simple random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a consistency index between 0.67-1.00 and a reliability value of the entire questionnaire of 0.98. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research found that

1. The administration of educational institutions according to the principles of good governance of school administrators in Nakhon Korat Technical College was at a high level overall. When considering each aspect, it was found that all aspects were practiced at a high level. The aspect with the highest average value was the rule of law, followed by the principle of participation and the value principle, respectively. The aspect with the lowest average value is the responsibility principle.

2. The results of the comparison of opinions on the administration of educational institutions according to the principles of good governance of the administrators of educational institutions in Nakhon Korat Technical College, classified by work experience, education level, overall and in each aspect, are not different.

Keywords : Educational administration, principles of good governance, educational administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญาความรู้ และคุณธรรม เพื่อให้การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการเตรียมคนให้มีคุณลักษณะมองกว้าง คิดไกลใฝ่ความดี การเตรียมคนให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน แต่การจัดการศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติซึ่งกำลังมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเท่าที่ควร ดังนั้นการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต่อกระบวนการจัดการศึกษาซึ่งต้องเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 5) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมและบ้านเมือง เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนา

ความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคลในสังคมหากสังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน เหมาะสมกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น ก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของสังคมนั้นได้อย่างยั่งยืน (ไพโรจน์ โทเทศ. 2547) การจัด การศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา จำเป็นต้องตอบสนองแก่นักเรียนให้มากที่สุด นั่นคือให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 ได้เกิดกระแสความตื่นตัวของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานและหน่วยการศึกษา เริ่มมีการพัฒนาคุณภาพของงานที่ปฏิบัติเพื่อสนองตอบความต้องการของสังคมและจัดการบริการทางการศึกษาให้อยู่เหนือความคาดหวังของผู้รับบริการหรือให้เป็นไปตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 1-4)

ดังนั้นเพื่อให้เป็นสถานศึกษาที่ให้ความสุข ให้ความปลอดภัยและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน (รัตติกง ศรัณยสุนทร. 2554 : 8-11) จึงต้องสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ช่วยเพิ่มสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนเพื่อพัฒนาสติปัญญา สังคม ร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงศักยภาพในทุก ๆ ด้าน (นิรมล ศตวุฒิ. 2550 : 44-48) สถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องตระหนักในการออกแบบตนเองเพื่อค้นหาสิ่งใหม่ นำเสนอต่อสาธารณะเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักเรียนต่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืนตลอดทั้งการเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ศักยภาพที่เป็นจริง (ศักดิ์สิน ช่วงดารากุล. 2550 : 10) สถานศึกษาจะต้องพัฒนาชีวิตของคนอย่างครบถ้วนทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ การพัฒนาความคิด และสติปัญญา การปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมให้อยู่ในวิถีทางที่ถูกที่ควร การสร้างทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้อง การสร้างมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในชีวิตของผู้เรียน เป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างเป็นองค์รวม นั่นคือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543 : 60 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 4) การศึกษาของประเทศไทยนั้นมุ่งที่จะให้องค์กรทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเน้นให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีอำนาจอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของตนเองมากขึ้นตามที่กฎหมายกำหนดโดยเฉพาะสถานศึกษาจะมีอำนาจและความรับผิดชอบค่อนข้างเบ็ดเสร็จสอดคล้องกับแนวคิดของ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งคาดว่าจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 บัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษาส่งผลกระทบต่อคนไทยทุกคน และคนไทยทุกคนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเท่าเทียมกันในการปฏิรูปการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการโดยใช้พินิจพิจารณาร่วมกันอย่างมีเหตุผล ครูก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูป การศึกษาของวิทยาลัย ดังนั้นหากครูมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการย่อมจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุตามเป้าหมายทางการศึกษา (ศักดิ์สิน ช่วงดารากุล. 2550 : 10)

สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานการจัดการศึกษา ผู้บริหารถือว่าเป็นผู้ที่สำคัญในการบริหารจัดการ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของสถานศึกษา เป็นบุคลากรหลักที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยเป็นผู้ดำเนินการอำนวยความสะดวกและประสานการจัดการกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในการนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการปฏิรูป

การศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส เป็นธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี อันจะส่งผลให้ได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน และในการบริหารและการจัดการศึกษาในโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด การบริหารจัดการศึกษาใน 4 งานหลัก คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550) นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่ช่วยพัฒนาสังคมในสถานศึกษาให้เป็นสังคมประชาธิปไตย พัฒนาศักยภาพการเป็นผู้จำเป็นเวทีฝึกทักษะและประสบการณ์ตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยและการใช้ธรรมาภิบาล สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยอย่างสงบสุขอันเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย การใช้ธรรมาภิบาลให้กับนักศึกษา (กรมวิชาการ 2554 : 5) นักศึกษามีส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการประกันคุณภาพการเรียน การสอนตามนโยบายที่ว่าเร่งรัดพัฒนาการศึกษา ทั้งด้านการบริหาร การเรียนการสอน และด้านผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานอันมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการเรียนตามแนวทางกระบวนการเรียนรู้ โดยนักศึกษาสามารถคิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดต่อตนเอง และส่วนรวมควบคู่กันไปอย่างมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองหรือร่วมกระทำกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีความเพียรพยายามแสวงหาความรู้ หาวิธีการที่ตีมาพัฒนาตนเองและพัฒนางานอยู่เสมอรวมทั้งคอยแนะนำและช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทำดี ทำประโยชน์คุณค่าของความเป็นไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในด้านการปฏิบัติงานในสถาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 36) ดังนั้นผู้บริหารองค์กรจะใช้ข้อมูลจากการสำรวจความพึงพอใจมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและองค์กร และจะส่งผลต่องานให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ปัจจุบันธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย หลักธรรมาภิบาลที่น่าจะมีความสอดคล้องเหมาะสม กับบริบทของโรงเรียนควรประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความคุ้มค่า ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นบูรณาการอยู่ในการบริหารงานของโรงเรียนและนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของการจัดการศึกษา คือ การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ คือ เป็นคนดีคนเก่ง และคนมีความสุข นอกจากนี้ยังช่วยแก้ไขปัญหการบริหารงานภายในองค์กรได้อีกด้วยการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลนั้นจะขาดเสียมิได้คือการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล คือ คุณธรรมของนักปกครองนักบริหารที่ดี (Good Governance) ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา (พิศวัลย์ สุขอินทร์. 2017)

วิทยาลัยเทคนิคนครโคราชมีการบริหารจัดการและการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555 -2569 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้ 1) ด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานโดย 2) ด้านการขยายโอกาสในการเรียนอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ 3) ยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษา และ 4) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี และคนเก่ง อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามปรัชญาวิทยาลัย "การศึกษาเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม กิจกรรมสมบูรณ์ เพิ่มพูนปัญญา ลดปัญหาสังคม นิยมประชาธิปไตย" นอกจากนี้จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพแล้ว ยังช่วยแก้ไขปัญหการบริหารงานภายในองค์กรได้อีกด้วย (นโยบาย

กระทรวงศึกษาธิการ และนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555 -2569 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.2557)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช โดยที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานให้มี คุณธรรม คุณภาพ จรรยาบรรณและทำงานอย่างมีความสุข เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไปอย่างยั่งยืนและกลยุทธ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิค นครโคราช
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาใน วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิ บาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แตกต่าง กัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร ที่ปฏิบัติงาน ในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 71 คน และบุคลากร จำนวน 32 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 108 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2557)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร ที่ปฏิบัติงานใน วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 80 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจี้และมอร์แกน และได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช โดยการสร้างขึ้นใหม่ ตามแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 74 – 84)

3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามมาจากการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช ได้จำนวนแบบสอบถาม 34 ข้อ

4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ศึกษาศาสนาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ศึกษาศาสนา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7. นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

8. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 34 ข้อ มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 บุญชม ศรีสะอาด (2553)

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 80 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การทดสอบค่าที (t – test Independent samples)

ผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.30	0.64	มาก
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.18	0.78	มาก
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.22	0.77	มาก
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.27	0.69	มาก
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.17	0.84	มาก
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.26	0.74	มาก
รวม		4.23	0.69	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่า แสดงว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.69) และด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.74) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.74)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2 – 3

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ต่ำกว่า		10 ปี		t	p-value
		10 ปี		ขึ้นไป			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.33	0.69	4.29	0.62	0.262	0.749
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.32	0.81	4.09	0.76	1.265	0.210
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.40	0.74	4.10	0.77	1.746	0.085
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.40	0.62	4.18	0.72	1.403	0.165
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.30	0.78	4.10	0.89	1.041	0.301
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.37	0.74	4.19	0.74	1.069	0.289
	รวม	4.35	0.69	4.16	0.69	1.231	0.222

จากตาราง 2 พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.35	0.66	4.30	0.64	0.235	0.815
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.43	0.95	4.15	0.76	1.008	0.316
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.35	0.96	4.20	0.72	0.557	0.579
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.43	0.74	4.25	0.68	0.727	0.469
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.24	0.60	4.17	0.79	0.238	0.813
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.42	0.78	4.24	0.71	0.671	0.504
	ภาพรวม	4.37	0.94	4.22	0.66	0.615	0.540

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำที่ดี ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้าและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีระบบบริหารที่เปิดเผยข้อมูลและสามารถตรวจสอบได้ เช่น การบริหารงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดการมีส่วนร่วมของบุคลากรและนักศึกษา เปิดโอกาสให้คณะครู บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ความรับผิดชอบและการตอบสนองต่อสังคม บริหารงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักศึกษา ชุมชน และสังคม รวมถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา หลักนิติธรรม และความ เป็นธรรม ดำเนินงานตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด มีความเป็นธรรมในการบริหารงานบุคคลและการจัดการศึกษา ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงาน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงาน อย่างมีจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี สีสารักษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ วิวัฒน์ขานนท์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนภัทร ญาณวิทยา พบว่า การใช้ธรรมาภิบาลในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารมีนโยบายและแนวทางการบริหารที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่งผลให้บุคลากรทุกระดับรับรู้และปฏิบัติตามในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ระบบบริหารมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรอย่างเท่าเทียม อีกทั้งวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นหลักคุณธรรมและความรับผิดชอบยังช่วยให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับโดยทั่วกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรีฮัน ดอเลาะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นีรุติ ไมตรี (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางการบริหารที่มีมาตรฐานและเป็นระบบเดียวกัน ทำให้บุคลากรทุกระดับการศึกษารับรู้และเข้าใจในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ การสื่อสารนโยบายและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกระดับช่วยให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรม อีกทั้งวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นหลักคุณธรรม ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมทำให้ทุกฝ่ายมีมุมมองที่สอดคล้องกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูริฮัน ดอเลาะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรุติ ไมตรี (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารควรมีรูปแบบการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และชัดเจน

1.2 ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช ควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติงาน และการดำเนินกิจกรรมต่างๆตามหลัก หลักธรรมาภิบาล เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัย การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในตัวแปรที่มากขึ้นเพื่อให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับวิทยาลัยในเขตอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมาเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2554). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กัลยาณี สีลาภักษ์. (2563). หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(3), 53–67.

- เกียรติก้อง ใจเจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *ปรัชญาของชาตติ: ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดียม.
- ทัศนีย์ วิวัฒน์ขานนท์. (2563). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนภัทรญาณวิทยา. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(1), 1-??.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2550). คุณครูแบบเชิญชวน. *วารสารวิชาการ*, 10(4), 44-48.
- นิรุติ ไมตรี. (2566). *ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2550). *การพัฒนาเพื่อจัดทำมาตรฐานความโปร่งใสและตัวชี้วัดความโปร่งใสหน่วยงานของรัฐ*. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. สืบค้นจาก <https://www.opm.go.th>
- นุริยัน ดอเลาะ. (2567). *การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิศวัลย์ สุขอินทร์. (2017). *หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษา*. สืบค้นจาก <https://piswan.wordpress.com>
- ไพโรจน์ โตเทศ. (2547). CLO โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ผู้บริหารพันธุ์ใหม่. *วารสารการศึกษากทม.*, 27(4), 10-13.
- รัตติกร ศรีณยสุนทร. (2554). โรงเรียนเพื่อนเด็ก. *วารสารการศึกษา กทม.*, 28(3), 8-11.
- ศักดิ์สิน ช่องดารากุล. (2550). สังคมโลกเปลี่ยนไป สังคมการศึกษาไทยเปลี่ยนไปบ้างแล้วหรือยัง. *วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, 10(1), 9-14.

การพัฒนาแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริม
สมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

Development of a Supervision Model Based on the Blended Learning
Approach to Enhance Teachers' Competency in Designing Innovative

Approaches to Moral Education under Phrae Primary

Educational Service Area Office 1

อุเทน วีระคำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

Uthen Wirakham

Phrae Primary Educational Service Area Office 1

Corresponding Author E-mail: boyweeracome@gmail.com

(Received: 24 August, 2025; Edit: 4 April, 2025 ; accepted: 5 September, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศ 3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ และ 4) ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ในการตรวจสอบคุณภาพ และครูจำนวน 71 คน ในการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสม แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินสมรรถนะ แบบประเมินคุณภาพรายงาน แบบวัดเจตคติ และแบบประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที ส่วนวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยการนิเทศแบบคลินิก แบบชี้แนะ และแบบพี่เลี้ยง โดยมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) การวัดและประเมินผล และ 6) กระบวนการนิเทศ 6 ขั้นตอน ได้แก่ D1: กำหนดปัญหาและความต้องการ D2: วางแผน D3: ปฏิบัติการนิเทศ O: สังเกตการณ์ E: ตรวจสอบและประเมินผล และ P: เผยแพร่ผลงาน

2. ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
3. การทดลองใช้พบว่าครูมีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศ พบว่า มีประสิทธิภาพในระดับมาก ได้แก่ ด้านความถูกต้อง รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน, สมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์ คนดีของครู, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

Abstract

This research aimed to: (1) examine foundational data for developing a supervisory model based on blended learning principles to enhance teachers' competencies in creating moral innovation; (2) construct and validate the quality of the supervisory model; (3) study the results of implementing the model; and (4) evaluate its effectiveness. The sample consisted of three experts interviewed regarding the model, nine experts assessing its quality, and 71 teachers under the Phrae Primary Educational Service Area Office 1 who participated in the model implementation. Research instruments included: a structured interview form, a model suitability assessment form, a knowledge test on moral innovation development, a competency evaluation form, a report quality assessment form, an attitude scale, and a model efficiency evaluation form. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation), inferential statistics (Paired t-test), and qualitative content analysis.

The findings revealed that:

1. The developed supervisory model integrated clinical supervision, directive supervision, and mentoring. It comprised five key components: principles, objectives, content, assessment and evaluation, and a six-step supervisory process D1: Define Problems and Needs, D2: Direct Planning, D3: Develop Activities, O: Observation, E: Examine and Evaluate, and P: Publish a Successful Work.
2. Expert evaluations indicated that the model was highly appropriate.
3. Teachers who underwent supervision showed statistically significant improvements in knowledge, competency, and attitudes toward moral innovation development.
4. The model demonstrated high effectiveness, particularly in terms of accuracy, followed by feasibility, appropriateness, and usefulness.

Keywords : Supervision Model Based on Blended Learning, Teachers' Competency in Designing Innovative Moral Education, Phrae Primary Educational Service Area Office

บทนำ

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นวัตกรรมทางการศึกษาจึงไม่ใช่เพียงการสร้างสิ่งใหม่ แต่เป็นการคิดค้น พัฒนา และปรับใช้เครื่องมือหรือกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทและปัญหาเฉพาะของแต่ละสถานการณ์ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของรายวิชาและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนโดยรวม แม้ว่าจะมีการส่งเสริมให้นำแนวคิด นวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แต่ยังคงพบข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการขาดการมีส่วนร่วมของครูในการคิดและพัฒนา นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ครูจำนวนมากยังขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ขาดการสะท้อนผล การใช้เครื่องมือ และขาดการตรวจสอบคุณภาพของสื่อหรือนวัตกรรมที่นำมาใช้ ส่งผลให้ไม่สามารถมั่นใจได้ว่าสื่อหรือเครื่องมือเหล่านั้นจะมีประสิทธิภาพกับนักเรียนในกลุ่มอื่น ๆ ได้อย่างแท้จริง (ศรีน้อย ลาวัง, 2552) เช่นเดียวกับ ข้อค้นพบของ สกวรัตน์ ไกรมาก (2562) ที่ระบุว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการผลิตสื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการนิเทศที่ยังไม่สามารถส่งเสริมการทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีได้อย่างครอบคลุม ในฐานะศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยมีบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) และส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ระดับจังหวัด ภาค และประเทศ ได้ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา (ก.ต.ป.น.) ประจำปีการศึกษา 2562 ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับเขตศึกษานิเทศก์ และผู้แทนโรงเรียน โดยมีข้อสรุปว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ควรกำหนดนโยบายเร่งด่วนในการยกระดับโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้สมรรถนะการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพครูมืออาชีพผ่านกระบวนการนิเทศที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องสะท้อนมุมมองการนิเทศในทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ ด้านจิตวิทยา และด้านการพัฒนาวิชาชีพ โดยมอบหมายให้ศึกษานิเทศก์เป็นผู้พัฒนา นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การนิเทศการศึกษาที่มีกระบวนการที่เหมาะสมสามารถส่งเสริมครูให้มีเจตคติที่ดี มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนและของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวว่า การนิเทศเป็นกระบวนการช่วยเหลือและแนะนำ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ วชิรา เครือคำ อ้าย และชวลิต ขอดศิริ (2561) ได้เสนอว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ สติปัญญา และร่างกายอย่างสมดุล จากการวิเคราะห์แนวทางนิเทศที่เหมาะสม พบว่า มี 3 แนวคิดหลักที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้แก่ 1) การนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching) เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของครูโดยเน้นการพัฒนาความสามารถและผลการปฏิบัติงานผ่านการให้คำปรึกษา การสะท้อนผล และการวางแผนร่วมกัน เพื่อให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหา วางแผนดำเนินการ และประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) เป็นการช่วยเหลือและ

สนับสนุนครูที่มีประสบการณ์น้อยโดยมีผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ร่วมวางแผน สังเกตการสอน และให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 3) การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) เป็นการนิเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาในชั้นเรียนโดยตรง ผ่านการปรึกษาหารือ การสังเกตการสอน การวิเคราะห์ข้อมูล และการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่องในลักษณะวัฏจักร เพื่อให้ครูมีโอกาสรปรับปรุงตนเองจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) นอกจากนี้แนวคิดทางการนิเทศแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำเสนอหลักการทรงงานตามศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยเน้นการเข้าใจบริบทของครูและนักเรียนอย่างลึกซึ้ง เข้าถึงปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสุเมธ ตันติเวชกุล (2554) ได้กล่าวถึงหลักการทรงงานว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายถึงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่คนในชุมชนก่อนที่จะนำสิ่งใหม่เข้าไปพัฒนา โดยเน้นการเข้าใจภูมิประเทศผู้คน และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งสร้างการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ให้และผู้รับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง โดยที่หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” จึงเป็นแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาครูจากภายใน สร้างความเข้าใจในบริบทของการเรียนรู้ และส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมในภาพรวม จากสภาพปัญหาการจัดการทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่าการดำเนินงานยังขาดความเป็นระบบ ครูยังขาดความร่วมมือในการพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างครอบคลุมและบูรณาการ ส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนด หากปล่อยไว้โดยไม่มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านคุณภาพและคุณธรรมในระยะยาว ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แนะแนวทาง และเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพควบคุมคุณธรรมของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

จากความสำคัญสภาพปัญหาการทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีในบริบทพื้นที่ โดยบูรณาการแนวคิดการนิเทศแบบชี้แนะแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) และแบบคลินิก เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดรูปแบบการนิเทศที่สามารถปรับใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของครูและโรงเรียนในพื้นที่ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำเสนอหลักการทรงงานตามศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการออกแบบกระบวนการนิเทศ โดยเน้นการเข้าใจบริบทของครูและนักเรียนอย่างลึกซึ้ง เข้าถึงปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หลักการดังกล่าวสะท้อนถึงการพัฒนารูปแบบที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งจากภายใน โดยใช้ความรู้และภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ การนิเทศตามแนวคิดดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงการติดตามและประเมินผล แต่เป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูให้สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม บริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และประเมินผลการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูสามารถจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีที่ตอบสนองต่อบริบทของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่มีคุณภาพจะเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงครูให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างเข้าใจ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงผู้เรียนอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม ซึ่งจะส่งผลให้การศึกษาของประเทศบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
4. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (Research: R1)

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการนิเทศแบบผสมผสาน เทคนิคการนิเทศองค์ประกอบการนิเทศ แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะครูในการทำงานนวัตกรรม รวมถึงหลักการทรงงาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และศาสตร์พระราชา นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสำคัญของกระบวนการนิเทศ การศึกษา แนวคิดรูปแบบการนิเทศ และกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี

2. การสังเคราะห์เอกสารและตำรา และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ การศึกษา การวิจัยทางการศึกษา และมีประสบการณ์ในการนิเทศ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (Development: D1)

1. นำร่างรูปแบบการนิเทศ คู่มือการใช้รูปแบบ และเอกสารแนวทางการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ตรวจสอบคุณภาพ รวมถึงมีการทดลองนำร่องกับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีสำหรับครูกลุ่มนำร่อง เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบและเอกสารต่าง ๆ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารและรูปแบบการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน พบว่า มีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ อยู่ระหว่าง 0.71-1.00

3. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการทดลองใช้ รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (Research: R2)

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ความสามารถในการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี และเจตคติต่อการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูผู้รับการนิเทศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนรู้และพฤติกรรมผู้เรียน จำนวน 71 คน โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี และการนิเทศติดตาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับวิธีการเขียนนวัตกรรม แบบประเมินสมรรถนะในการทำงานนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี แบบประเมินคุณภาพรายงานการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี และแบบวัดเจตคติต่อนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี นอกจากนี้ยังมีการสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยใช้แบบบันทึกการสังเกต คลิปวิดีโอ ภาพถ่าย และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน พบว่า เครื่องมือทั้งหมด มีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ อยู่ระหว่าง 0.71-1.00

3. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการทดสอบค่าที (Paired t-test) ในการทดสอบความรู้ก่อน - หลังใช้รูปแบบการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (Development: D2)

1. รวบรวมข้อมูลระดับประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศ จากครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 71 คน โดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงาน มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอผลงานนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การคัดเลือกผลงานดีเด่น มีคณะกรรมการจะสะท้อนผลการตัดสินและให้ข้อเสนอแนะ และการมอบเกียรติบัตรยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่ได้รับรางวัลงานวิจัยดีเด่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการนิเทศ และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับครูผู้รับการนิเทศเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพของรูปแบบ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน พบว่า มีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ อยู่ระหว่าง 0.71 - 1.00

3. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแบบการนิเทศ (Research: R1) พบว่า การนิเทศแบบคลินิกการนิเทศแบบชี้แนะ และการนิเทศแบบพี่เลี้ยง มีความเหมาะสมกับบริบทของการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 และเพื่อเป็นการปฏิบัติตามรอยเบื้องพระยุคลบาทและน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงควรมีน้อมนำหลักการทรงงาน"เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"และศาสตร์พระราชา มาปรับประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศ (Development: D1) พบว่า รูปแบบการนิเทศมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหา กระบวนการนิเทศ และการวัดและประเมินผล โดยกระบวนการนิเทศตามรูปแบบมีชื่อว่า "ทริเพิลดี อีโอพี" (Triple D.EOP หรือ 3D.EOP) มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 3DOEP มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดจุดพัฒนา (D₁: Define Problems and Needs) ขั้นที่ 2 วางแผนและกำหนดทางเลือก (D₂: Direct Planning) ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติการนิเทศ (D₃: Develop Activities) ขั้นที่ 4 ขั้นการสังเกต (O: Observation) ขั้นที่ 5 ตรวจสอบและประเมินผลการนิเทศ (E: Examine and Evaluate) ขั้นที่ 6 เผยแพร่ผลการดำเนินงานนิเทศ (P: Publish a Successful Work) และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศ ในภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.47) มีผลการประเมิน คือ ผ่านเกณฑ์ประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ (Research: R2) พบว่า 1) ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 21.92$, S.D. = 1.60) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี พบว่า ครูผู้รับการนิเทศ มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ก่อนใช้รูปแบบและหลังใช้รูปแบบแตกต่างกัน ($t = 9.691$, P-value = 0.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X} \% = 83.07$, S.D. = 0.45) มีความสามารถอยู่ในระดับดีมาก และ 3) ครูผู้รับการนิเทศมีเจตคติต่อการทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.35) มีผลการประเมิน คือ ผ่านเกณฑ์ประเมิน และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติต่อการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครูผู้รับการนิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศ มีเจตคติต่อการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีแตกต่างกัน ($t = 40.908$, P-value = 0.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศ (Development: D2) พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.42) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยด้านที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.77) รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.79) ด้าน

ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.80) และด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.80) ทุกด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาารูปแบบการนิเทศ พบว่า การนิเทศที่มีประสิทธิภาพสูงสุดควรเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาคุณภาพนักเรียนผ่านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุทธนู ศรีไสย์ (2555) และ Glickman (2004) ที่เน้นการนิเทศในบรรยากาศประชาธิปไตย การยอมรับซึ่งกันและกัน และการพัฒนาผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู นอกจากนี้ กรองทอง จิระเดชากุล (2550) ยังเสนอว่า ผู้นิเทศควรมีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริม และสร้างความมั่นใจให้แก่ครู เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการสอนอย่างมีคุณภาพสำหรับผลการศึกษาที่พบว่า แนวคิดการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบชี้แนะ และการนิเทศแบบพี่เลี้ยง มีความเหมาะสมกับบริบทของการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีความสอดคล้องกับ วัชรวิภา เลาเรียนดี (2556) ที่กล่าวว่า รูปแบบการนิเทศนั้นมีหลากหลายรูปแบบ แต่ละวิธีมีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกันไป การจะนำมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครู ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน และการจะเลือกใช้รูปแบบใดควรพิจารณาเลือกให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของครูในพื้นที่ ซึ่ง อัญชลี ธรรมะวิธิกุล (2552) ได้กล่าวว่า การนิเทศแบบชี้แนะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ครู โดยมุ่งพัฒนาความสามารถ และผลการปฏิบัติงานครูที่จะช่วยจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ด้วยการแนะนำให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยน สะท้อนผล จนครูสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น จัดลำดับความสำคัญ วางแผน ดำเนินการ และประเมินผลส่วนการนิเทศแบบพี่เลี้ยง เป็นการส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุน และให้คำปรึกษากับครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า โดยผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงต้องมีความเชี่ยวชาญในงานและประสบการณ์การทำงานที่มากกว่า ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลหรือเป็นผู้นิเทศ และครูต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันเป็นทีมโดยมีการประชุมวางแผนร่วมกัน สังเกตการสอนในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังจากสังเกตการสอนในขณะที่หน่วยศึกษานิเทศก์ และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวว่าแนวคิดการนิเทศแบบคลินิก เป็นการนิเทศการสอนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ในชั้นเรียนโดยตรง โดยเริ่มด้วยการพูดคุยปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับผู้นิเทศเกี่ยวกับแผนการสอนการสังเกตการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลการสอน และการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเกี่ยวกับเรื่องหรือประเด็นที่มีการสังเกต ดำเนินการเป็นวัฏจักรซ้ำหลายครั้งตลอดทั้งปีและอย่างต่อเนื่องหลายครั้งเพื่อครูจะได้มีโอกาสพัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะบรรลุผลตามเกณฑ์ที่พึงพอใจทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ การบูรณาการศาสตร์พระราชชาในการนิเทศ ตามบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ควรน้อมนำหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

มหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาครูและนักเรียนได้อย่างแท้จริง

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศ พบว่า รูปแบบการนิเทศ มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหา กระบวนการนิเทศ และการวัดและประเมินผล โดยกระบวนการนิเทศตามรูปแบบมีชื่อว่า "ทริฟเฟิลดี อีโอพี" (Triple D.EOP หรือ 3D.EOP) มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 3D.OEP มี 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดจุดพัฒนา (D_1 : Define Problems and Needs) ขั้นที่ 2 วางแผนและกำหนดทางเลือก (D_2 : Direct Planning) ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติการนิเทศ (D_3 : Develop Activities) ขั้นที่ 4 ขั้นการสังเกต (O : Observation) ขั้นที่ 5 ตรวจสอบและประเมินผลการนิเทศ (E : Examine and Evaluate) ขั้นที่ 6 เผยแพร่ผลการดำเนินงานนิเทศ (P : Publish a Successful Work) ทั้งนี้ รูปแบบการนิเทศ "ทริฟเฟิลดี อีโอพี" (Triple D.EOP หรือ 3D.EOP) ได้รับการออกแบบโดยน้อมนำหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตามศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ซึ่งเป็นแนวทางที่ทรงใช้ในการพัฒนาคน สังคม และสิ่งแวดล้อมผ่านโครงการพระราชดำริหลายโครงการ ดังที่ สุเมธ ตันติเวชกุล (2554) กล่าวว่า หลักการทรงงานดังกล่าวมีความลุ่มลึกและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกมิติของการพัฒนา และยิ่งสอดคล้องกับ อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2560) ที่เสนอว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นยุทธศาสตร์พระราชทานที่ได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานของข้าราชการใต้เบื้องพระยุคลบาท ดังนั้นการนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการนิเทศจึงเป็นการสืบสานพระราชปณิธาน และสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาครูและนักเรียนในพื้นที่ ทั้งนี้ การพัฒนารูปแบบดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในทุกมิติ ทั้งด้านหลักการ พัฒนารูปแบบ สมรรถนะการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยต่าง ๆ โดยมีการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะในทุกประเด็น อีกทั้งได้นำรูปแบบการนิเทศไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพ ด้วยการทดลองใช้กับกลุ่มทดลองนำร่องที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างเป็นการทำให้รูปแบบการนิเทศมีคุณภาพ ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ ทิศนา แชมณี (2557), บุญชม ศรีสะอาด (2560), รัตนะ บัวสนธ์ (2562) และ Harris (1985) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญในการออกแบบและพัฒนารูปแบบ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ในการพัฒนารูปแบบการกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบ การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้ การตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เพื่อยืนยันว่าสามารถส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และการปรับปรุงรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน ยืนยง (2553), นัยนา ฉายวงค์ (2560) และ ลัดดาพร ศรีทองสุข (2565) ที่ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียน โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การร่างรูปแบบการนิเทศ การตรวจสอบความเหมาะสม การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะการนำไปทดลองใช้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี อยู่ในระดับดี เนื่องจากรูปแบบการนิเทศได้ออกแบบกิจกรรมที่เน้นการศึกษาสภาพปัจจุบันและการกำหนดจุดพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยให้ครูเข้าใจหลักการและขั้นตอนการจัดทำนวัตกรรมอย่างชัดเจน โดยมีการใช้เอกสารประกอบการนิเทศที่ครอบคลุมเนื้อหาเชิง

วิชาการและตัวอย่างการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2557) และ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่เน้นว่าการพัฒนาความรู้ของครูควรเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการวิเคราะห์ความต้องการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาและบริบทการใช้งานจริง ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี หลังการใช้รูปแบบการนิเทศอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากกระบวนการนิเทศเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและลงมือปฏิบัติจริง โดยมีการสนับสนุนจากผู้นิเทศผ่านการสังเกตและให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง และพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทยนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ (2561) ที่พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับฉวีวรรณ ไชยพิเศษ (2564) ที่พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรมสูงขึ้น ผู้เรียนมีความสามารถในการทำโครงการคุณธรรมในระดับดีมาก และมีคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในระดับมาก ในขณะที่ รอง ปัญส์กา และคณะ (2562) พบว่า หลังการใช้รูปแบบครูมีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้รับการนิเทศมีเจตคติต่อการทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากรูปแบบการนิเทศได้สร้างแรงบันดาลใจผ่านการน้อมนำหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งเน้นการพัฒนาครูจากภายใน โดยให้ครูมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา และเห็นคุณค่าของการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ อานนท์ ศักดิ์วีระวิทย์ (2560) และ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561) ที่เสนอว่าการพัฒนาคนต้องอาศัยความเข้าใจในบริบท ความเข้าใจถึงวิถีชีวิต และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้การพัฒนาในรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ตามกระบวนการ “ทริเพิลดี อีโอพี” (Triple D.EOP) ซึ่งพัฒนาจากการบูรณาการแนวคิดการนิเทศแบบชี้แนะ แบบพี่เลี้ยง และแบบคลินิก มีความเหมาะสมกับบริบทของครูในพื้นที่ที่มีความแตกต่างด้านประสบการณ์การสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาจากภายในและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ได้ดำเนินการนิเทศการผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอบรม การเยี่ยมชั้นเรียน การประชุมกลุ่ม การนิเทศผ่านสื่อออนไลน์ และการสะท้อนผลร่วมกัน โดยผู้นิเทศทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและกัลยาณมิตร ส่งผลให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหา เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ พัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี และนำไปใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ (2561) ที่พบว่า รูปแบบการนิเทศ “ดับเบิล พีแอลซีเอ พลัส” (PPLCA Plus) ทำให้ผู้รับการนิเทศสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับดีมาก และสามารถบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ได้ชัดเจน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา บุญมาก (2562) ที่พบว่า รูปแบบการนิเทศสามารถใช้พัฒนาครูให้เกิดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงขึ้นทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้และด้านเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้สูงอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ ใจสุข (2563) ที่พบว่า รูปแบบการนิเทศมีความเหมาะสมและใช้พัฒนาครูให้เกิดสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้ร่วมกันได้สูงขึ้น

4. การประเมินรูปแบบการนิเทศ พบว่า รูปแบบการนิเทศ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการนิเทศ มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา สามารถนำไปใช้ได้จริง พื้นฐานของความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุม ช่วยให้ผู้รับการ

นิเทศเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในชั้นเรียนได้จริง และเป็นเครื่องมือพัฒนาครูที่ดีที่สุด สอดคล้องงานวิจัยของ พวงอ้อย ไชยดี (2564) ที่พบว่า รูปแบบการนิเทศโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปให้อยู่ในระดับมากที่สุด รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ต่อชาติ (2563) พบว่า การประเมินผลรูปแบบการนิเทศ ได้แก่ วัตถุประสงค์ หลักการ กลไก วิธีดำเนินการ ประสิทธิภาพ และเงื่อนไขความสำเร็จ ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การส่งเสริมการใช้แนวทางนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์และครูกลุ่มสาระอื่นนำแนวทางไปใช้ในการนิเทศและออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
2. การพัฒนาองค์ความรู้ผ่านการนิเทศและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนผลการนิเทศร่วมกัน พร้อมขยายระยะเวลาการนิเทศให้ครอบคลุมทั้งปี เพื่อความต่อเนื่องและเกิดความเชี่ยวชาญ
3. การสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญและแหล่งเรียนรู้ ควรมีผู้เชี่ยวชาญร่วมในการนิเทศเพื่อให้คำปรึกษา และจัดทำฐานข้อมูลตัวอย่างนวัตกรรมเพื่อให้ครูศึกษาต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การช่วยเหลือครูที่มีข้อจำกัด ควรศึกษาปัญหาเป็นรายกรณี และจัดที่ปรึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนานวัตกรรมอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดทำนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดีร่วมกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นในระดับประถมศึกษา
2. ควรมีการศึกษา วิจัยและพัฒนาแนวทางการจัดทำนวัตกรรมในรูปแบบออนไลน์ หรือบทเรียนสำเร็จรูป เพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กรรองทอง จิรเดชากุล. (2550). *นวัตกรรมการศึกษาชุดคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- ฉวีวรรณ ไชยพิเศษ. (2564). การสร้างและพัฒนากระบวนการนิเทศตามศาสตร์พระราชาก่อนพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ โดยโครงการคุณธรรมสำหรับครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 12(2), 97-112.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการในที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 15). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

- พงษ์อ้อย ไชยดี. (2564). การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ภาควิชาวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1030/1/59010586047.pdf>
- รอง ปัญสังกา และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนสีเขียวตามแนวทางศาสตร์ พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษวิทยาเขต 1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. <https://cmuir.cmru.ac.th/handle/123456789/1440>
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). การนิเทศการสอน. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาสนา ต่อชาติ. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัล. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษวิทยาเขต 1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วาสนา บุญมาก. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Education and Innovation*, 23(2), 269-280. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/190689
- ศรีน้อย ลาวัณ. (2552). การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครู โดยใช้เทคนิคการสืบสอบแบบชื่นชม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกาวรัตน์ ไกรมาก. (2562). การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษวิทยาเขต 2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). การพัฒนาศึกษานิเทศแนวใหม่. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ศาสตร์กษัตริย์ หลักการทรงงาน หลักการครองราชย์ แนวพระราชดำริและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2555). หลักการนิเทศการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภาภรณ์ ใจสุข. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการชี้แนะร่วมด้วยแนวคิดกัลยาณมิตร เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการสืบสอบ 4Ex2 สำหรับครูคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*. 11(2), 187-210. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ssr/article/view/246569>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2554). การทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว: ประสบการณ์การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อัญชลี ธรรมะวิธิกุล. (2552). *กระบวนการนิเทศภายใน*. อักษรบริการ.
- อานนท์ ศักดิ์วรวิชัย. (2560). เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา: วิธีการแห่งศาสตร์พระราชารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. <https://mgronline.com/daily/detail/9600000103010>
- Glickman, C.D. (2004). *Developmental Supervision: Alternative Practices for Helping Teachers Improve Instruction* (6thed). Association for Supervision and Curriculum Development.

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี
Digital Leadership of Administrators at District Learning Promotion
Centers under the Provincial Education Promotion Office
in Lopburi Province

ทัศกานต์ มาปา¹ และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Tasskarn Mapa¹ and Wiralpach Wongwatkasem²

Nakhon Ratchasima College

Corresponding Author E-mail : Tasskarn1401@gmail.com, wiralpat@nmc.ac.th

(Received: 16 March, 2025; Edit: 15 April, 2025 ; accepted: 17 April, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2568 จำนวน 140 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกน การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aims to (1) investigate the digital leadership of administrators at district learning promotion centers under the Provincial Education Promotion Office in Lopburi Province, and (2) Comparison of digital leadership of school administrators in the district level learning promotion center under the Office of Learning Promotion, Lopburi Province on their opinions, categorized by educational level and work experience. The sample consisted of 140 administrators and teachers in the Provincial Education Promotion Office in Lopburi Province during the 2025 academic year. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table with proportional simple random sampling. A five-point Likert scale questionnaire was used, with a consistency index ranging from 0.67 to 1.00 and an overall reliability coefficient of 0.83. Data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test. The findings will provide insights into the current state and variations in digital leadership among educational administrators in Lopburi Province.

The research results found that

1. The digital leadership of educational administrators at the District Learning Promotion Centers under the Lopburi Provincial Learning Promotion Office is at a high level.
2. A comparison of digital leadership among educational administrators at the District Learning Promotion Centers under the Lopburi Provincial Learning Promotion Office, classified by education level and work experience, found that overall, there were no significant differences.

Keywords : Leadership, Digital Leadership, Educational institution administrators

บทนำ

สิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถก้าวการเปลี่ยนผ่านในยุคดิจิทัล คือ การมีทักษะภาวะผู้นำดิจิทัล โดยงานวิจัยของ National Association of Secondary School Principals (NASSP) (2013) พบว่า ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและส่งผลดีต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ ทักษะด้านการใช้ดิจิทัล ภายใต้วิสัยทัศน์ คนไทยได้รับโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีทักษะที่จำเป็นจากนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมีพันธกิจเพื่อจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมทุกช่วงวัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริม สนับสนุน และประสานภาคีเครือข่าย ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ โดยส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีทางการศึกษา และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชน

อย่างทั่วถึง รวมทั้งพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผล ในทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน โดยพัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งหน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนา เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการยกระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้และเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ให้กับประชาชน และสถานศึกษา พัฒนาสื่อและการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง บริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาดังงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, ออนไลน์) มาตรา 39 บัญญัติว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่จะบริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่เนื่องด้วยในยุคดิจิทัลทำให้การใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการบริหารงานแบบเดิม ๆ อาจจะยังไม่เพียงพอต่อการทำให้เป้าหมายของสถานศึกษาไปถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ซึ่งสมศักดิ์ เจริญพานิชเสรี (2558, ออนไลน์) และโยธิน นิลคช (2561, ออนไลน์) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่าคุณลักษณะของผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ สร้างวัฒนธรรมองค์กรคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนักสื่อสารพัฒนา ตนเอง เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ สุภัญญา แซ่มซ้อย (2561, ออนไลน์) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 3 จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าแท้จริง และปทุมรัตน์ สีรูป (2560, 152 - 153) กล่าวว่าทักษะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ถือว่ามีมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้บริหารที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้บริหารยุคใหม่เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และสามารถมองโลกได้หลายมิติ สามารถเชื่อมโยงบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานภายในองค์กรได้อย่างชาญฉลาด เป็นผู้นำที่สามารถสร้างความประทับใจและเข้าถึงเพื่อนร่วมงานได้ทุกระดับ จนกลายเป็นวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงามของการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมประจำตนและเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ร่วมงาน ในหน่วยงานองค์กร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญมากที่สุดในฐานะผู้นำสถานศึกษาซึ่งจะต้องมีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลนั้น มีนักวิชาการได้กล่าวถึงตัวแปรของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไว้และเป็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปปรับใช้ ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ประจำปี 2565 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน สกร. จังหวัดลพบุรีในภาพรวมพบว่า ด้านจุดเด่นที่เกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัล พบว่า ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมเช่น ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการเรียนแบบออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และครูผู้สอนการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ผ่านการอบรมหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความเข้าใจในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ

อินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนแบบ Google classroom และสถานศึกษามีการจัดพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของ สกร. ให้แก่ บุคลากรของ สกร. ในการพัฒนาและจัดทำสื่อการเรียนการสอนด้วยบทเรียนออนไลน์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบ Google classroom และการอบรมเชิงปฏิบัติการทำ Infographic ด้วย Power point และ Canva เพื่อพัฒนาสื่อหนังสือเรียนออนไลน์ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีการพัฒนาบทเรียนออนไลน์พร้อมให้บริการแก่นักศึกษาของ สกร. ในระดับมัธยมศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ได้บริหารสถานศึกษาโดยระบบสารสนเทศแบบครบวงจรโดยให้บุคลากรทุกระดับใช้โปรแกรมระบบสารสนเทศแบบครบวงจรในการทำงานผ่านระบบออนไลน์และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ Facebook และเว็บไซต์ของสถานศึกษา ส่วนในจุดที่ควรพัฒนา พบว่าควรพัฒนาการให้ความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าอย่างต่อเนื่องที่เป็นหลักสูตรฝึกอาชีพ และสถานศึกษาควรพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีหลักสูตรที่หลากหลาย ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน มีวิธีการสืบค้นเพื่อการเรียนรู้ได้หลายช่องทาง โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาโดยผ่านระบบสารสนเทศแบบครบวงจร ผ่านการทำ Infographic ด้วย Power point และ Canva เพื่อการพัฒนาสื่อหนังสือเรียนออนไลน์ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจากจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และวิธีปฏิบัติที่ดีหรือนวัตกรรม หรือตัวอย่างที่ดี หรือต้นแบบของสถานศึกษา เห็นควรให้สถานศึกษาจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องการดิจิทัล

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดลพบุรี เพื่อได้แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการบริหารงานตามนโยบายการขับเคลื่อนด้านการใช้ดิจิทัลในสถานศึกษาและให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 200 คน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2566 จำนวนศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ 10 อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน 140 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 74 – 84)
3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตรา ส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามที่กำหนดไว้ได้จำนวนแบบสอบถาม 40 ข้อ
4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
7. นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ในสังกัดสำนักงานสกร.ประจำจังหวัดลพบุรี
8. นำผลการทดลองที่มความเหมาะสม จำนวน 40 ข้อ มาหาค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของ Cronbach โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ให้ได้ค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ความเชื่อมั่น 0.83
9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดลพบุรี

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 140 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของเครื่องมือในการวิจัย

- ค่าความสอดคล้องระหว่างประเด็นของข้อคำถามกับคำนิยามศัพท์ (IOC)

(ไพศาล วรคำ, 2561 : 269)

- ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา วิธีของครอนบาค

(Cronbach's alpha coefficient) (ไพศาล วรคำ, 2561 : 288)

2) สถิติพื้นฐาน (ไพศาล วรคำ, 2561 : 321)

- ค่าร้อยละ (Mean)

- ค่าร้อยละ (Percentage)

- ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (ไพศาล วรคำ, 2561 : 354)

- การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.12	0.61	มาก
2	ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ	4.15	0.60	มาก
3	ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน	4.33	0.53	มาก
4	ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.30	0.55	มาก
ภาพรวม		4.23	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.23, S.D.=0.52$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ($\bar{X}= 4.33, S.D.= 0.53$) รองลงมาคือ ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (= 4.30, S.D.= 0.55) และด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.15, S.D.= 0.60$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X}= 4.12, S.D.= 0.61$)

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าระดับปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
		1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.10	0.59		
2	ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ	4.13	0.59	4.33	0.67	1.118	.266
3	ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน	4.33	0.53	4.35	0.57	0.136	.892
4	ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.28	0.55	4.48	0.52	1.231	.221
	ภาพรวม	4.21	0.52	4.38	0.54	1.097	.275

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม และรายด้าน

ด้านที่	รายการ	10 ปี		10 ปี ขึ้นไป		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.03	0.56	4.23	0.65	1.902	.060
2	ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ	4.09	0.59	4.21	0.61	1.095	.276

ด้านที่	รายการ	10 ปี		10 ปี ขึ้นไป		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
3	ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน	4.34	0.51	4.32	0.56	0.224	.824
4	ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.21	0.54	4.40	0.56	1.873	.063
ภาพรวม		4.17	0.52	4.29	0.54	1.310	.193

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากจากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล นั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจบริบทของสถานศึกษาในยุคที่สภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) ได้เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมากมาย โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของ สถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ถึงแม้ว่าบริบทของสถานศึกษายุคดิจิทัลนั้นจะ เป็นสิ่งธรรมดาที่ผู้เรียนและครูรุ่นใหม่จะเป็นผู้ที่มีการใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีความแตกต่างจากครูรุ่นเก่าและผู้บริหารสถานศึกษาหลาย ๆ คน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า จะเพียงพอแล้วสำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน พวกเขาต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ โดยนำไปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา (Schrum and Levin, 2009) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) รวมทั้งการนำองค์การให้สามารถพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับ ผลลัพธ์ของสถานศึกษา และในที่สุดองค์กรจะมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีนั่นจึงหมายถึง ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และการ จัดการในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษาได้

อย่าง สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และส่งเสริม ให้ครูและ ผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี และใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีความรอบรู้ และ รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี โดย คำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินกร บัวชู (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากการศึกษารายละเอียดประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ความ เข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ซึ่งเป็น องค์ประกอบสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ ของสถานศึกษาทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ การบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการทำงานด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ทั้งในเรื่อง ความคิดความเป็นผู้นำและพฤติกรรมและ วันชัย ราชวงศ์ (2562, 25) ได้เขียนบทความเรื่อง ภาวะผู้นำสถานศึกษา ยุคดิจิทัล พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การบริหารงาน การวัดผลและการประเมินผล และมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือในการทำงานและพัฒนา บุคลากรให้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พัฒนาและส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและ นวัตกรรม มีการอบรมออนไลน์ เพื่อให้ครูมีความรู้ที่ทันสมัย สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาประ ยุคใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของภคพร เลิก นอก (2563, น.151) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่าง พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาใน ยุคไทยแลนด์ 4.0 จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิด นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ ในการบริหารงานที่พร้อม รับ กับการ เปลี่ยนแปลง บริหารงานแบบประชาธิปไตย รับผิดชอบต่อผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา กับ บุคลากรในองค์กร และพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้นวัตกรรมใหม่คำนึงถึงการบรรลุผลใน วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ ของโรงเรียนเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัญญา รอดระกำ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและทำความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ดิจิทัล เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของวิสัยทัศน์ดิจิทัล

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการค้นหาเพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี

2.2 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรี

2.3 ควรศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดลพบุรีโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ศึกษานิเทศก์ หรือบุคลากรทางการศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

เกตุชญา วงษ์เพิก. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในยุคดิจิทัลสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 467-478.

ชุตีรัตน์ กาญจนธนชัย. (2562). *ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [ดุชนิพนธ์ปริญญาดุชนิพนธ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ชูชาติ พุทธลา. (2561). *องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทวีสันต์ วิชัยวงษ์ และ ยุภาพร ยุภาศ. (2562). ภาวะผู้นำยุคใหม่และทักษะในการบริหารงานในองค์กร.

วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, 16(2), 667-680.

ทินกร บัวชู และ ทิภาพร บัวชู. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 13(2), 285-294.

ภานุมาศ จันทร์ศรี. (2562). *โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภูเบศ นีราศภัย และคณะ. (2563). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* (น. 2934). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

รัตนภรณ์ วัชรอติยาพล. (2563). *ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร* [ดุชนิพนธ์ปริญญาดุชนิพนธ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

วันชัย ราชวงศ์. (2563). *ภาวะผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัล*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- สุชญา โคมลานิช. (2563). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุชาติ หัตถ์สุวรรณ. (2557). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- Leadership and teachers' technology integration in the 21st century classroom. (2018). *International Journal of Civil Engineering and Technology*, 9(2), 177–187.
<http://www.iaeme.com/IJCIET/issues.asp?JType=IJCIET&VType=9&IType=2>
- Schrump, L., & Levin, B. B. (2009). *Leading 21st century schools: Harnessing technology for engagement and achievement*. Corwin Press.
- Sullivan, L. (2017, October 25). *8 skills every digital leader needs*. CMSWire.
<https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-every-digital-leader-needs/>
- Sieber, S., Kaganer, E., & Zamora, J. (2013). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Springer.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2
Innovative Leadership of School Administrations
under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 2

วิฑูรย์ ศรีสวัสดิ์¹ และ งามอาจ เทียมกลาง²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Withun Srisawat¹ and Ongart Thiamklang²

Nakhon Ratchasima College

Corresponding Author E-mail : Withunssw@gmail.com, Ongart@nmc.ac.th

(Received: 15 March, 2025; Edit: 31 March, 2025 ; accepted: 31 March, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 150 คน เลือกโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research is 1) to study the innovative leadership of school administrators under the Office of the Lopburi Primary Education Service Area 2, and 2) to compare the innovative leadership of school administrators under the Office of the Lopburi Primary

Education Service Area 2, classified by position and education level. The sample consists of 150 school administrators and teachers under the Office of the Lopburi Primary Education Service Area 2, selected by simple random sampling. The research instrument is a 5-point Likert scale questionnaire, with a consistency index ranging from 0.60 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.98 for the entire questionnaire. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research results found that

1. The level of innovative leadership of school administrators under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 2, both overall and in each aspect, was high.
2. When comparing the innovative leadership of school administrators under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 2, classified by position and educational level, it was found that overall performance did not differ significantly.

Keywords : Leadership, Innovative leadership, Educational institution administrators

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. 2561-2580) การศึกษาจึงถูกกำหนดให้เป็นนโยบายหลักของการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยตรง การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา รวมถึงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การศึกษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์คิดค้น สร้างขึ้นมา และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า มีกระบวนการ วัตถุประสงค์และปรัชญา สลับซับซ้อน ขึ้นมาตามลำดับ (ภิญโญ สาร, 2555)

ปัจจุบันคุณภาพการศึกษาเป็นผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพประกอบด้วยผลผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับตัว และการอยู่รอดขององค์กร (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2567) สภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และต้องการผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก การพัฒนานวัตกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์กรสร้างจุดยืนที่แข็งแกร่งเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วไร้พรมแดนและกระทบไป คุณลักษณะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในศตวรรษที่ 21 ความสำเร็จขององค์กรใดๆ ขึ้นอยู่กับประเภทของผู้นำในการจัดการเสมือนหางเสือของสถานศึกษา (Arlene Pagaura, 2020)

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบริหารสถานศึกษาในภาพรวมมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยมีประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารความเสี่ยง การใช้เทคโนโลยี การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ การสร้างองค์กรนวัตกรรม การวิสัยทัศน์ บทบาทหน้าที่ และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น (สาธิต ทรัพย์รวงทอง, 2566) และสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีความวิสัยทัศน์ชัดเจน มีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทางด้าน ICT ร่วมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานรูปแบบเดิม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (วิษุฒะ ประทุมมา และคณะ, 2566) สอดคล้องกับภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่มีความหลากหลายและต้องคำนึงถึงผลกระทบเป็นอย่างมาก ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กรและประเทศชาติได้อย่างต่อเนื่อง (Robert, F. B. & Jeff, Z., 2010)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหารสถานศึกษามีนวัตกรรม เพื่อใช้เป็นแรงขับเคลื่อนนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 94 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,125 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,219 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 จำนวนเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 18 คน และครูผู้สอน จำนวน 132 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 150 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามงานวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย

2. นำข้อมูลที่ได้จากศึกษากำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์เฉพาะ

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของ เนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดไว้ (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน

7. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นราย ฉบับ โดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค เท่ากับ 0.98

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความ ถูกต้องและให้ ข้อเสนอแนะ และปรับปรุง

9. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในสถานศึกษา

2) ผู้วิจัยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดส่งแบบสอบถามให้กับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอความอนุเคราะห์ครูที่ปฏิบัติการสอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ในการตอบแบบสอบถาม แจกแบบสอบถาม

3) ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืน และนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องเพื่อนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test Independent Sample)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	4.27	0.71	มาก
2	ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	4.35	0.75	มาก
3	ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.32	0.75	มาก
4	ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.28	0.74	มาก
5	ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม	4.34	0.73	มาก
6	ด้านความฉลาดทางดิจิทัล	4.33	0.74	มาก
	ภาพรวม	4.32	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D.= 0.74) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.35, S.D.= 0.75) รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.34, S.D.= 0.73) ด้านความฉลาดทางดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.33, S.D.= 0.74) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.32, S.D.= 0.75) และการบริหารความเสี่ยง ($\bar{X}$ = 4.28, S.D.= 0.74) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.= 0.71)

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม และรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	4.40	0.66	4.25	0.57	0.97	.333
2	ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	4.50	0.73	4.33	0.63	1.06	.288
3	ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.47	0.71	4.31	0.62	1.00	.317
4	ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.29	0.76	4.28	0.61	0.06	.953
5	ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม	4.31	0.76	4.35	0.61	0.23	.818
6	ด้านความฉลาดทางดิจิทัล	4.48	0.57	4.31	0.63	1.06	.287
	ภาพรวม	4.41	0.70	4.31	0.61	0.73	.500

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา
ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	4.41	0.60	4.25	0.58	1.26	.209
2	ด้านการส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์	4.50	0.67	4.32	0.63	1.17	.242
3	ด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร	4.42	0.67	4.31	0.63	0.80	.420
4	ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.30	0.69	4.27	0.62	0.17	.863
5	ด้านการทำงานเป็นทีมและ การมีส่วนร่วม	4.33	0.70	4.35	0.62	0.16	.869
6	ด้านความฉลาดทางดิจิทัล	4.46	0.54	4.31	0.64	1.11	.265
ภาพรวม		4.41	0.64	4.30	0.62	0.78	

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รองลงมา คือ การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ความฉลาดทางดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการบริหารความเสี่ยง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ได้มีกระบวนการบริหารสถานศึกษา โดยมีการภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยยึดแนวทางการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน กำหนดนโยบายที่ชัดเจนนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ตรงกับความสามารถของบุคลากร และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาด้วยความโปร่งใสและยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชมาลย์ บุญประคัม และ ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษุฒะ ประทุมมา และคณะ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังฆมณฑล นครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัชรสิทธิ์ ชาติ บุรณะ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของ ครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่ชัดเจนจึงทำให้ บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นและแนวทางปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม ลักษณ์ คงมันและอุไร สุทธิแย้ม (2566) ศึกษาเรื่องผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและการ กำหนด วิสัยทัศน์เป้าหมาย พันธกิจที่ชัดเจนจึงทำให้บุคลากรทางการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณษา แก้วสีหมอก (2565) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของ ครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สามารถใช้ความรู้ความสามารถ ในการขับเคลื่อน ให้บุคลากร เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำนวัตกรรม ได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ในการบริหาร จัดการการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณษา แก้วสีหมอก (2565) ศึกษาเรื่องผู้บริหารมี การประเมินผลเพื่อการพัฒนาตนเองมีความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของสถานศึกษาสามารถสร้างบรรยากาศในการจัดทำหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้กับครูและบุคลากร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญวลัย รักชาติและคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง มีการ สนับสนุนโดยการให้รางวัลและผลตอบแทนต่าง ๆ แก่บุคลากรที่สามารถบรรลุเป้าหมาย ด้านนวัตกรรมของ สถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกถึงพฤติกรรมและแนวคิดที่สร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรม ใหม่ ๆ อย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงาน และส่งเสริมทักษะภาวะผู้นำนวัตกรรม เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติงานผ่านกระบวนการคิดเชิงนวัตกรรมสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ถึงระดับขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกันต่อไป

2.2 ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการวิจัยหรือปัจจัยตัวแปรอื่นๆที่คาดว่าจะส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้ตัวแปรที่สามารถพัฒนาและทดสอบได้

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในองค์การภาครัฐและภาคเอกชนว่ามีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ธัญวลัย รักชาติ, บุศรา เชื้อดี และขจรอรุณพนม พงศ์วิริทธิ์ธร. (2564). คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(8), 157-170.
- ภิญโญ สาธร. (2555). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2567) *คุณภาพการศึกษาและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา*. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. <https://www.ksp.or.th/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ
- สาธร ทรัพย์รวงทอง. (2566). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(3), 309-323.
- สุพรรณษา แก้วสีหมอก. (2565) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2, *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(8), 419-433.
- วิชญะ ประทุม มา, กฤษฎา วัฒนศักดิ์, และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสังฆมณฑล นครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 17(2), 272-288.
- อัญชুমาลัย บุญประคมและ ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี. *วารสารمجรรอบลปริทรรศน์*, 8(2), 539-554.
- อุดมลักษณ์ คงมั่น และอุไร สุทธิไธม. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอนในกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 และ 2. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(2), 173-186.

Pagaura, A. (2020). Innovative leadership attributes of school administrators in the Philippines: Implications for educational management. *Interdisciplinary Research Review, 15*(2), 1-7.

Robert, F. B., & Jeff, Z. (2010). Leadership vacuums and overcoming barriers to innovation. Retrieved January, 11, 2012.

แนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของ
ครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง
Guidelines for Implementing Coaching Supervision to Enhance
Teachers' Classroom Research Competency at Satri Anghong School

เบญจรัตน์ อุปันันท์¹ เศรษฐพงษ์ เลิศปรีชา² และประกาศรี เลิศปรีชา³
โรงเรียนสตรีอ่างทอง
Benjarat Upanan¹ Settapong Lerdpreecha² Prapasri Lerdpreecha³
Satri Anghong School
Corresponding Author E-mail : settapong@sa.ac.th

(Received: 1 August, 2025; Edit: 12 September, 2025 ; accepted: 17 September, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง 2) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง วิธีการดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง โดยการศึกษเอกสารและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือ คือแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง และ 2) การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง จำนวน 144 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือ คือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นด้านความเหมาะสมเท่ากับ 0.97 และด้านความเป็นไปได้เท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการนิเทศ มี 8 รายการ ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการนิเทศแบบสอนงาน มี 14 รายการ ขั้นตอนที่ 3 การติดตามประเมินผลการนิเทศ มี 8 รายการ
2. แนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนทั้ง 3 ขั้นตอนรวม 30 รายการมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : สมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียน, การนิเทศแบบสอนงาน, แนวทางการส่งเสริม

Abstract

This research had two main objectives: (1) to study a coaching supervision guideline aimed at enhancing classroom research competency among teachers at Satri Anghong School, and (2) to evaluate the appropriateness and feasibility of this guideline. The study was conducted in two phases. In Phase 1, the guideline was developed through document analysis and its content validity was verified by five experts selected via purposive sampling. The research instrument was a content validity evaluation form, and data were analyzed using the Item-Objective Congruence (IOC) index. In Phase 2, the appropriateness and feasibility of the guideline were evaluated by a purposive sample of 144 school administrators and teachers from Satri Anghong School. The data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.97 for appropriateness and 0.95 for feasibility. The statistical analysis utilized the mean and standard deviation..

The research results found that:

1. The coaching supervision guideline for enhancing classroom research competency consists of three phases: Phase 1: Preparation (8 items), Phase 2: Implementation (14 items), and Phase 3: Follow-up and Evaluation (8 items).
2. The overall guideline, comprising 30 items across all three phases, was rated at a high level for both appropriateness and feasibility. Keywords: classroom research competency, coaching supervision, implementation guidelines

Keywords : classroom research competency, coaching supervision, implementation guidelines

บทนำ

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โดยการพัฒนาหลักสูตรมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดรับกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดภารกิจให้สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้จากความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2568) ได้จัดทำกรอบทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568-2570 เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีทิศทางและเป้าหมายในการวิจัยที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ในประเด็นการวิจัยเพื่อมุ่งส่งเสริมการพัฒนากำลังคน ผู้เรียน และบุคลากรทางการศึกษา มีเป้าหมายให้เกิดองค์ความรู้หรือข้อเสนอใหม่ที่ใช้ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนทุกช่วงวัย รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท การส่งเสริมให้ครูมีสมรรถนะในการวิจัยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนเนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาและผลิตนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้เรียน จะเห็นได้ว่ากรวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในฐานะเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาทั้งระบบหนึ่งใน

เครื่องมือที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การนิเทศตามแนวคิดการสอนงานและการเป็นที่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงการวัดและประเมินผลบนหลักการความเป็นประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง และสร้างขวัญกำลังใจอย่างเหมาะสม (ระย้า คงขาว, 2559)

กระบวนการนิเทศแบบสอนงานเป็นแนวคิดของการนิเทศที่มีเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามสมรรถนะให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพเน้นพัฒนาวิชาชีพครูโดยอาศัยโรงเรียนทั้งระบบเป็นฐาน ซึ่งการนิเทศแบบสอนงานมีลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนงานและผู้ได้รับการสอนงานในลักษณะกลุ่มเล็ก หรือรายบุคคล และใช้เวลาในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเน้นหลักพื้นฐานคือการเรียนรู้ร่วมกัน การให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และการเสริมพลังอำนาจ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเหมาะที่จะนำมาปรับใช้ในกระบวนการนิเทศ ทำให้ครูได้รับการสอนงาน คำแนะนำความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังเสริมสร้างกำลังใจในการสอนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร (ศุภวรรณ สัจจพิบูล, 2560) จะเห็นได้ว่าการนิเทศแบบสอนงานมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยของครูช่วยให้ครูค้นพบแนวทางการแก้ปัญหาในการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย ครูได้รับการช่วยเหลือพัฒนาและมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา กาศรุณ (2567) พบว่ากระบวนการนิเทศแบบสอนงานเป็นการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร เน้นการนิเทศเพื่อการพัฒนาช่วยเหลือให้กำลังใจ ช่วยให้ผู้รับการนิเทศไม่กลัวการนิเทศ เป็นการสร้างพลังใจที่นำไปสู่การเห็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของตนเองในด้านต่างๆ เกิดการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และเป็นจุดเริ่มต้นการเห็นประเด็นของสำคัญการทำวิจัยในชั้นเรียนนำไปสู่การแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนได้ตรงจุดและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้นผ่านกระบวนการวิจัย

จากรายงานแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสตรีอ่างทอง (2566) พบว่าครูผู้สอนประสบปัญหาในด้าน การวิจัยในชั้นเรียน อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ คือ ครูย้ายเข้า และย้ายออกตลอดเวลา บุคลากรบรรจุใหม่ มีความรู้ความสามารถแต่ยังไม่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำนวนครูที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยมีอัตราที่ น้อยลงเนื่องจากเกษียณอายุราชการ และสถานศึกษายังไม่มีการส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้อง กับรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2568) พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดสมรรถนะด้านการวิจัย และ ขาดเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัย ไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานวิจัย ขาดการสร้าง เครือข่ายด้านการวิจัยที่เข้มแข็ง ซึ่งบริบทดังกล่าวความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของโรงเรียนสตรีอ่างทอง คือ การส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้น เรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตและพัฒนางานวิจัยด้านการศึกษาให้มีคุณภาพและ นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนสตรีอ่างทอง
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัย จากนักการศึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหลักการที่เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศแบบสอนงาน พร้อมกับสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง

1.2 นำร่างแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง ที่ได้พัฒนาขึ้นมาสร้างเป็นแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาเพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของร่างแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของร่างแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญซึ่งกำหนดให้มีคุณสมบัติ คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา หรือด้านการนิเทศการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา หรือด้านการนิเทศการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยลงคะแนน 1 เมื่อมีความตรง ให้คะแนน 0 เมื่อมีความไม่แน่ใจ และ ลงคะแนน -1 เมื่อมีความไม่ตรง โดยนำรายการที่ได้ค่าความสอดคล้อง 0.60 - 1.00 มาใช้ พร้อมทั้งปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติในการหาค่าคุณภาพเครื่องมือเพื่อตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ข้อคำถามที่นำมาใช้ในการวิจัยต้องมีค่าความสอดคล้อง 0.60 - 1.00

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง จำนวน 144 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง จำนวน 144 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลการวิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยทดลองใช้กับบุคลากรโรงเรียนชุมชนแสงชูทิศ ซึ่งมีความเชื่อมั่นด้านความเหมาะสม เท่ากับ 0.97 และความเชื่อมั่นด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามในวันประชุมประจำเดือนของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบแบบสอบถามได้ครบถ้วน ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของข้อมูลตามแนวคิดของ Likert's five rating scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) กำหนดไว้ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง มีผลการวิจัยสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการก่อนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศแบบสอนงาน 3) การติดตามประเมินผลการนิเทศ มีรายการปฏิบัติรวม 30 รายการ ดังนี้

การเตรียมการก่อนการนิเทศ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน มี 8 รายการปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ เพื่อรับผิดชอบการวางแผนและจัดกิจกรรมการนิเทศในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการวิจัยในชั้นเรียน โดยคณะกรรมการได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาครูผู้สอน เพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางการนิเทศให้

สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความจำเป็นในการพัฒนาครูเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ได้มีการจัดทำปฏิทินและขั้นตอนการนิเทศอย่างเป็นระบบ พร้อมกับคัดเลือกกิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้และความพร้อมของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานนิเทศ ตลอดจนจัดทำคู่มือการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเป็นกรอบแนวทางที่ใช้ร่วมกันในการขับเคลื่อนการนิเทศให้มีทิศทางที่ชัดเจนและเป็นไปในแนวเดียวกัน นอกจากนี้คณะกรรมการยังได้ร่วมกันพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศให้มีคุณภาพ โดยยึดหลักความสอดคล้องกับเป้าหมายของการนิเทศ และสามารถสะท้อนผลการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของระบบการนิเทศแบบสอนงาน และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูผู้สอนในชั้นเรียนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การดำเนินการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนมี 14 รายการปฏิบัติ สามารถแบ่งกระบวนการได้เป็น 3 ระยะ สรุปได้ดังนี้ 1) ระยะก่อนการนิเทศ สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะพื้นฐาน และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูผู้สอน จากนั้นคณะกรรมการนิเทศและผู้บริหารนิเทศได้ร่วมกันจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการนิเทศ และใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานด้านการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนการเสริมสร้างสมรรถนะอย่างเป็นระบบ 2) ระยะระหว่างการนิเทศ ผู้นิเทศได้เข้าสังเกตการจัดการเรียนการสอนตามแผนปฏิทินที่กำหนด โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน พร้อมกับบันทึกข้อมูลบริบทการเรียนรู้ รวมทั้งประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อนำมาจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนวิจัยของครู จากนั้นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาจากการนิเทศ พร้อมยกตัวอย่างงานวิจัยที่มีคุณภาพซึ่งมีความเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหัวข้อวิจัย 3) ระยะหลังการนิเทศ ผู้นิเทศได้จัดให้มีช่องทางในการติดต่อสื่อสารเพิ่มเติมเพื่อให้ความช่วยเหลือและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานวิจัยอย่างใกล้ชิด รวมถึงส่งเสริมการเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คำปรึกษาในการกำหนดปัญหาวิจัย การออกแบบกระบวนการวิจัย การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตลอดจนติดตามการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผลการวิจัย นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ครูจัดทำรายงานวิจัยในชั้นเรียนและนำเสนอผลการดำเนินงานในเวทีวิชาการหรือเผยแพร่ผ่านวารสารวิชาการ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและเสริมสร้างวัฒนธรรมวิจัยภายในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

การติดตามประเมินผลการนิเทศ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนมี 8 รายการปฏิบัติ สามารถแบ่งกระบวนการได้เป็น 2 ระยะ สรุปได้ดังนี้ 1) ประเมินสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนภายหลังการดำเนินงานนิเทศแบบสอนงาน ผู้นิเทศดำเนินการประเมินสมรรถนะด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ โดยใช้เครื่องมือที่ได้พัฒนาไว้อย่างเป็นระบบในการตรวจสอบรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ทั้งในด้านคุณภาพของเนื้อหา ความถูกต้องตามหลักวิชาการ และความเชื่อมโยงกับปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะของครูอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อตระหนักรู้ถึงพัฒนาการของตนเอง โดยสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในทักษะการวิจัย และระบุข้อเสนอแนะที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาต่อไป 2) การสรุปผลและการเผยแพร่ผลการนิเทศ คณะกรรมการนิเทศจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงาน

เทคนิคใหม่ที่เกิดขึ้นในระหว่างการนิเทศ ตลอดจนวิธีการแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการนิเทศ คณะกรรมการนิเทศมีการรวบรวมข้อเสนอแนะจากบุคลากรในสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการนิเทศแบบสอนงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงได้มีการประเมินระดับความพึงพอใจของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อมูลสะท้อนกลับที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาต่อไป สุดท้ายคณะกรรมการนิเทศนำผลการดำเนินงานและข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากการนิเทศแบบสอนงานไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และเป็นข้อมูลเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบนิเทศของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูอย่างเป็นระบบ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง แสดงดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง

แนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน ของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง			ระดับความ เหมาะสม			ระดับความ เป็นไปได้
	μ	σ		μ	σ	
1) การเตรียมการก่อนการนิเทศ	4.28	0.08	มาก	4.24	0.11	มาก
2) การดำเนินการนิเทศแบบสอนงาน	4.26	0.11	มาก	4.29	0.09	มาก
3) การติดตามประเมินผลการนิเทศ	4.24	0.09	มาก	4.23	0.12	มาก
รวม	4.26	0.01	มาก	4.27	0.01	มาก

จากตาราง 1 พบว่าแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง โดยรวมทั้ง 3 ขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มากกว่า 3.50 ซึ่งแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเตรียมการก่อนการนิเทศ ($\mu = 4.28$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การติดตามประเมินผลการนิเทศ ($\mu = 4.24$) และแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การดำเนินการนิเทศแบบสอนงาน ($\mu = 4.29$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การติดตามประเมินผลการนิเทศ ($\mu = 4.23$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง ผู้วิจัยสามารถนำอภิปรายผลมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการก่อนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศแบบสอนงาน 3) การติดตามประเมินผลการนิเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานนิเทศแบบสอนงานจำเป็นต้องมีการเตรียมการก่อนการนิเทศเพื่อกำหนดเป้าหมาย และขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้กิจกรรมการนิเทศไปในทิศทางเดียวกัน สามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนากระบวนการนิเทศต่อไป สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ที่กล่าวถึงกระบวนการนิเทศที่ใช้ร่วมกับเทคนิคการนิเทศต่าง ๆ หรือนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษามีกระบวนการดังนี้ 1) การเตรียมการ และวางแผน 2) การปฏิบัติการณ์นิเทศ 3) การประเมินการณ์นิเทศ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและรายงานผลการนิเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญพิชชา อุ่นรัมย์ (2564) พบว่าองค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบสอนงาน โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ประกอบไปด้วย 1) การวางแผนเตรียมการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินผลติดตาม การสะท้อนรายงานผลและเผยแพร่

2. ผลการวิจัยพบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทองทั้ง 3 ขั้นตอน มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎีจากนักการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย และได้ดำเนินการร่างแนวทางการนิเทศให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสตรีอ่างทอง โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาและการนิเทศการศึกษา รวมถึงประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัย สอดคล้องกับหลักการในการพัฒนารูปแบบของวารุ เฟ็งสวัสดิ์ (2553) ที่กล่าวว่าการพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงอ้อย ไชยดี (2564) พบว่าผลการประเมินแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างโดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

การเตรียมการก่อนการนิเทศมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเตรียมการนิเทศ มีการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการในการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของผู้สอน มีการร่วมกันกำหนดกิจกรรม และปฏิทินในการนิเทศร่วมกันออกแบบเครื่องมือและวัสดุสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการนิเทศ สอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศแบบสอนงานของศุภวรรณ สัจจพิบูล (2560) ที่กล่าวถึงระยะการเตรียมการก่อนการนิเทศไว้ว่า เป็นการวิเคราะห์ความต้องการประเด็นหรือจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาร่วมกัน เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนา โดยเป้าหมายที่กำหนดควรเป็นเป้าหมายที่ก่อให้เกิดความท้าทายส่วนบุคคล เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศเกิดแรงสนับสนุนในการที่จะทำตามเป้าหมายที่กำหนดได้สำเร็จ จากนั้นจึงเป็นการวางแผนการสอนงาน และการส่งเสริมความรู้และการฝึกฝนทักษะที่เป็นก่อนการปฏิบัติหน้าที่ในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุรลีนี แม้นญาติ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ผลวิจัยพบว่าองค์ประกอบด้านการเตรียมการก่อนการนิเทศแบบสอนแนะ มีการสร้างทีมงานที่หรือคณะทำงานในการเป็นผู้นิเทศร่วมกันกำหนดนโยบาย แผนงาน ปฏิทินการปฏิบัติงาน โครงการในการพัฒนาศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และมีการจัดสรรงบประมาณสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือในการนิเทศอย่างเหมาะสม

การดำเนินการนิเทศแบบสอนงานมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศแบบสอนงานมีการดำเนินงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีการใช้เทคนิคที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้สอน มีการติดตามให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอผ่านกลุ่มการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับวิชิตรา วรธาดาสวัสดิ์ (2566) ที่ได้กล่าวถึงหลักของการนิเทศไว้ว่า การปฏิบัติการนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมผู้รับการนิเทศ มีการวางแผนติดตามช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างและธรรมชาติในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา กาศรุณ (2567) พบว่าการนิเทศแบบสอนงานและให้คำปรึกษา เป็นการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร เป็นการนิเทศที่ช่วยเหลือให้กำลังใจเกิดการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัยในชั้นเรียน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนได้ตรงประเด็นผ่านกระบวนการวิจัย

การติดตามประเมินผลการนิเทศมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้รับการนิเทศมีการตรวจสอบสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ มีการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนสะท้อนคิดระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองหลังเสร็จสิ้นกระบวนการนิเทศแบบสอนงาน มีการสำรวจจุดเด่นและข้อควรพัฒนาของการดำเนินงานเพื่อนรวบรวมเป็นสารสนเทศในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการนิเทศแบบสอนงานต่อไป สอดคล้องกับหลักการการสรุปผล และการรายงานผลการนิเทศของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่ (2564) ที่กล่าวว่า การสรุปผล และการรายงานผลการนิเทศเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ต้องสรุปผลการจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่นำไปใช้ในการปฏิบัติการนิเทศ ส่วนการรายงานผลต้องรายงานผลตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศในกิจกรรม/โครงการนั้น ๆ รวมทั้งควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องพัฒนา จึงจะทำให้การนิเทศนั้นมีประสิทธิภาพ โดยรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของแจ่มนภา ล้ำจุมจัง (2559) ที่ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลวิจัยพบว่า แนวทางการประเมินการนิเทศภายในแบบชี้แนะควรเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประเมินผลการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำผลมาปรับปรุงพัฒนางาน มีการติดตามอย่างต่อเนื่องพร้อมกับสรุปผลและรายงานผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การเตรียมการก่อนการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการและกำหนดแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกฝ่ายปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ควรกำหนดปฏิทินการนิเทศเพื่อสร้างความเป็นระบบ และจัดทำคู่มือการนิเทศเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

1.2 การดำเนินการนิเทศแบบสอนงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และ ทักษะที่จำเป็นในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศ ควบคู่กับการปรับทัศนคติให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน โดยการนิเทศควรจัดในบรรยากาศที่เป็นมิตร เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเขียนรายงานวิจัย และจัดหาเวทีเผยแพร่ผลงาน เพื่อสร้างคุณค่าทางวิชาการและขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 การติดตามประเมินผลการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประเมินสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูอย่างจริงจัง โดยใช้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นอย่างมีคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นสารสนเทศในการปรับปรุงพัฒนาสมรรถนะของครูอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้แนวทางการนิเทศแบบสอนงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง เพื่อปรับปรุงพัฒนาแนวทางให้ดีขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้วยกระบวนการอื่น เช่น กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- แจ่มนภา ล้ำจุมจัง. (2559). แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 35(3), 51-60.
- ธัญญา กาศรุณ. (2567). การส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูทคณิตศาสตร์ด้วยการนิเทศแบบสอนงานและการให้คำปรึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 47(1), 76-88.
- ธัญพิชชา อุ่นรัมย์. (2564). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงอ้อย ไชยดี. (2564). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ระย้า คงขาว. (2559). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(1), 74-82.

- โรงเรียนสตรีอ่างทอง. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2571)*. อ่างทอง: โรงเรียนสตรีอ่างทอง.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(4), 1-15.
- วิจิรดา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). *รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศุภวรรณ สัจจพิบูล. (2560). แนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 37(1), 203-222.
- สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่. (2564). *คู่มือนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. เชียงใหม่: สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *ศาสตร์และศิลป์ในการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุธาสิณี แม้นญาติ. (2565). การพัฒนาการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู*, 2(1), 72-94.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2568). *ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568 - 2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นด้วยแนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานเป็น
ฐานของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุตทิง
Project-Based Learning Approach Utilizing Local Resources for Students
in Opportunity Expansion Schools in the Context
of the Kud Ting Wetland

เอกศักดิ์ เสงสุโข¹ ศุภางค์จิต กัลยาแก้ว² ฉัตรชนก เสงสุโข³ อภิลลิต ทองพล⁴ และยูวธิดา จำปาวาน⁵

วิทยาลัยนวัตกรรมการแห่งบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Ekasak Hengsuko¹ Supangjit Kulayakaew² Chatchanok Hengsuko³ Aphirudee Thongphol⁴

and Yuwathida Jampawan⁴

Buang Kan College of Innovation, Udon Thani Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : ekasak.he@udru.ac.th

(Received: 13 August, 2025; Edit: 15 September, 2025 ; accepted: 17 September, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) สำหรับนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนบ้านนาคำ จังหวัดบึงกาฬ ในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุตทิง การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก (Number of Key Informants) ทั้งหมด 18 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 13 คน และผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน วิธีการคัดเลือกแตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ และใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบมีวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และมีความเข้าใจในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุตทิง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนผ่านโครงงานเป็นฐาน (Project base learning – PBL) จำนวน 4 โครงงาน ซึ่งเชื่อมโยงกับบริบทและทรัพยากรของพื้นที่ชุ่มน้ำกุตทิง ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนเชิงรุกที่ตอบสนองต่อสมรรถนะของผู้เรียน และโครงงานที่พัฒนาขึ้นสามารถสนับสนุนการสร้างสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ, โครงงานเป็นฐาน, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา, พื้นที่ชุ่มน้ำกุตทิง

Abstract

This study aimed to develop a local resource-based learning model using a project-based learning (PBL) approach for students in extended opportunity schools within the context of the Kut Ting Wetland, Bueng Kan Province. The research employed a qualitative design with 18 key informants, including two school administrators, thirteen teachers, and three higher education experts, selected through purposive sampling based on their expertise in competency-based learning, PBL, and understanding of the local context. Data were collected through participatory focus group discussions and analyzed using content analysis.

The findings resulted in a learning management model that integrated local resources with four project-based learning initiatives. These projects enhanced student engagement, improved teacher capacity to design proactive and competency-responsive instruction, and effectively supported the development of essential 21st-century skills. The model serves as a sustainable framework for linking local knowledge and resources to classroom practice, offering potential for adaptation in other schools and communities.

Keywords: Competency-Based Learning Management, Project-Based Learning, Opportunity Expansion School, Kud Ting Wetland Area

บทนำ

การจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น (Local Resource-Based Learning) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นการใช้ศักยภาพและทุนทางทรัพยากรของชุมชนมาเป็นสื่อและแหล่งเรียนรู้หลัก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้งต่อบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ตนเอง การบูรณาการเนื้อหาวิชากับสถานการณ์จริงช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน (UNESCO, 2017) แนวทางนี้ยังสนับสนุนการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ PBL มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในรูปแบบโครงงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและชุมชน (Thomas, 2000) วิธีการนี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะวิชาการ แต่ยังเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการบริหารจัดการเวลา ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Trilling & Fadel, 2009) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (Opportunity Expansion Schools) มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมักประสบข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรทางการศึกษา การนำการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นและ PBL มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนลักษณะนี้สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริงของตน

พื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง จังหวัดบึงกาฬ เป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงและมีคุณค่าทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจชุมชน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2563) การนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นจากพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิงมาเป็นฐานในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และมองเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนแม้ว่าการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น (Local Resource-Based Learning) จะได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่มีศักยภาพในการสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย เนื่องจากผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับบริบทจริงของชุมชน ทำให้เกิดความเข้าใจในสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของตนเอง (UNESCO, 2017) การเรียนรู้ลักษณะนี้ยังช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2564) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่มุ่งบูรณาการการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเข้ากับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) ในบริบทโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทยังมีจำกัด ทั้งที่แนวทางดังกล่าวอาจเป็นคำตอบสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีงานวิจัยและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) อยู่บ้าง (DuFour et al., 2010) แต่การพัฒนาแบบบูรณาการที่ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการออกแบบและดำเนินการเรียนรู้ยังขาดข้อมูลเชิงกระบวนการที่ชัดเจนและครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์ใช้ PLC เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนชนบทที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี สมรรถนะดังกล่าวประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม (Partnership for 21st Century Skills, 2019) การบูรณาการแนวคิดนี้เข้ากับ การเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นและ PBL จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน ดังนั้น จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าการบูรณาการการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกับ PBL ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง ยังมีงานวิจัยที่ครอบคลุมประเด็นนี้น้อยมาก ช่องว่างของความรู้ดังกล่าวทำให้ขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทพื้นที่ชนบทและทรัพยากรเฉพาะถิ่น การศึกษาค้นคว้าจึงมีความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการวิจัยดังกล่าวคาดว่าจะสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกับ PBL สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงและตัวอย่างโครงการ PBL ที่ออกแบบจากบริบทและทรัพยากรของพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง เพื่อเป็นต้นแบบให้ครูและโรงเรียนใช้พัฒนาผู้เรียน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานภายใต้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง อันจะนำไปสู่การยกระดับสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างยั่งยืนในบริบทชุมชนอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) สำหรับนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง
2. เพื่อสร้างต้นแบบโครงงานการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้กับบริบทและทรัพยากรของพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง อันสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนและชุมชนอื่นได้อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก (Number of Key Informants) ทั้งหมด 18 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 13 คน และผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน วิธีการคัดเลือกแตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ และใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบมีวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และมีความเข้าใจในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion Guide) ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นการวิจัย ได้แก่ 1) แนวทางการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น 2) การออกแบบโครงงานแบบ PBL ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง และ 3) การเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ยังใช้แบบบันทึกภาคสนาม (Field Notes) และเครื่องบันทึกเสียง เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกและลดการสูญหายของข้อมูล

การสร้างและหาคูณภาพเครื่องมือ

แนวคำถามสนทนากลุ่มย่อยจัดทำขึ้นโดยอ้างอิงจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำร่างเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และการเรียนรู้แบบโครงงาน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะเพื่อให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ติดต่อและขอความยินยอมจากผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญเพื่อเข้าร่วมการวิจัย
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย อธิบายและชี้แจงทำความเข้าใจถึงกระบวนการจัดเก็บข้อมูล
3. ดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) แยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เวลาประมาณ 90–120 นาทีต่อครั้ง
4. บันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง พร้อมจดบันทึกภาคสนาม
5. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Member Checking) โดยส่งสรุปลงสาระสำคัญให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องก่อนการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสนทนาในกลุ่มถอดความ (Transcription) แบบคำต่อคำ จากนั้นทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอนของ Miles, Huberman, & Saldaña (2014) ซึ่งประกอบด้วย

1. การลดข้อมูล (Data Reduction) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นการวิจัย
2. การนำเสนอข้อมูล (Data Display) ด้วยแผนภาพ ตาราง และการบรรยาย
3. การสรุปและตรวจสอบข้อค้นพบ (Conclusion Drawing and Verification) เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และโครงการ PBL ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) ในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง สามารถจัดทำได้ในรูปแบบ 4 โครงการที่ครอบคลุมทั้ง 4 ช่วงชั้น ประกอบด้วย ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษาตอนปลาย และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้เชี่ยวชาญ และนักเรียน โดยแต่ละโครงการมีเนื้อหาและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนรอบพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง โครงการที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทักษะการสื่อสาร และการสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น มีทักษะการทำงานเป็นทีม และสามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น ครู มีความสามารถเพิ่มขึ้นในการออกแบบการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นสมรรถนะผู้เรียน และสามารถประยุกต์ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และชุมชน ได้รับประโยชน์จากการนำองค์ความรู้และกิจกรรมในโครงการไปต่อยอดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ จากผลการศึกษาโดยรวมชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นต้นแบบที่นำไปปรับใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและชุมชนอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) สำหรับนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในบริบทพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นโดยใช้ PBL เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์เชิงซับซ้อน การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม การออกแบบกิจกรรมที่ผสมเนื้อหาวิชากับบริบทจริงของพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความหมายของสิ่งที่เรียน เกิดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Thomas (2000) ที่ระบุว่า PBL ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและสร้างนวัตกรรมจากการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

นอกจากนี้ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ยังสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ UNESCO (2017) ที่มุ่งเน้นให้กระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน การนำทรัพยากรจริง เช่น ระบบนิเวศและวิถีชีวิตในพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง มาเป็นสื่อและสถานการณ์ในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่เพียงได้รับความรู้เชิงวิชาการ แต่ยังซึมซับคุณค่าของการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างชุมชนกับสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าการผสมผสาน การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) กับการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น สามารถสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อทั้งผู้เรียนและชุมชนพร้อมเป็นต้นแบบสำหรับการประยุกต์ใช้ในบริบทพื้นที่อื่นที่มีทรัพยากรและอัตลักษณ์แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

2. การสร้างต้นแบบโครงงานการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้กับบริบทและทรัพยากรของพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง อันสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนและชุมชนอื่นได้อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การออกแบบโครงงานที่มีบริบทของพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิงเป็นฐานในการเรียนรู้ (Project-Based Learning: PBL) ได้รวมองค์ความรู้จากหลายสาขาวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าไว้ด้วยกัน ผู้เรียนได้ลงพื้นที่จริง ทำการสังเกต วางแผน ดำเนินโครงการ และสะท้อนผลผ่านการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ตามแนวคิดที่ว่า "การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการเปลี่ยนแปลงจากประสบการณ์" ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb & Kolb (2005) ว่าด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สังเกต, การให้ความหมาย, ทดลอง และสะท้อนประสบการณ์จริง ยิ่งไปกว่านั้น แนวทางการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในชีวิตผู้เรียน ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาความรู้ทางวิชาการ แต่ยังส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดระดับสูง การสื่อสาร และความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการรวบรวมงานวิจัยโดย Lavado-Anguera, Velasco-Quintana และ Terrón-López (2024) ที่ระบุว่า PBL ในสาขาวิชาเฉพาะ (เช่น วิศวกรรม) ส่งเสริมทักษะการใช้ความรู้ในโลกจริงได้อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ การศึกษาที่ผ่านมายังชี้ให้เห็นว่า PBL ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทที่ "เป็นจริง" เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ หรือผู้แก้ปัญหาจริงในชุมชน ซึ่งเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่น โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับโจทย์ที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า ต้นแบบโครงงานที่พัฒนาขึ้นไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลึกซึ้งและประยุกต์ความรู้ได้จริง แต่ยังสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการวางรากฐานให้เกิดรูปธรรมของการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและยั่งยืนในบริบทพื้นที่อื่นได้ต่อไป

ดังนั้นจึงสรุปผลการศึกษาดังนี้ รูปแบบและต้นแบบโครงงานที่พัฒนาขึ้นไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง แต่ยังสามารถประยุกต์ใช้กับพื้นที่และชุมชนอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึง เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาท้องถิ่นและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถต่อยอดไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติสำหรับครู ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานด้านการศึกษา เพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่อื่นควรมานำรูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (PBL) ไปประยุกต์ใช้ โดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรท้องถิ่นของตน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

1.2 ครูควรใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนในการจัดการเรียนรู้

1.3 หน่วยงานด้านการศึกษาคควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน เนื่องจากช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นโดยใช้ PBL ต่อพัฒนาการด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

2.2 ควรขยายการวิจัยไปยังโรงเรียนประเภทอื่นหรือพื้นที่ชุ่มน้ำในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย

2.3 ควรใช้การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความน่าเชื่อถือและความครอบคลุมของผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., & Many, T. (2010). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work* (2nd ed.). Solution Tree Press. https://cloudfronts3.solutiontree.com/pdf/study_guides/LBD_2nd_ed_actionguide_Rev.pdf
- Partnership for 21st Century Skills. (2019). *Framework for 21st century learning*. Battelle for Kids. <https://measuringel.casel.org/wp-content/uploads/2019/08/AWG-Framework-Series-B.9.pdf>
- Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. Autodesk Foundation. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=631638>
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. John Wiley & Sons. https://books.google.com/books/about/21st_Century_Skills.html?id=VUrAvc8OB1YC

UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives.*

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

https://www.researchgate.net/publication/314871233_Education_for_Sustainable_Development_Goals_Learning_Objectives

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา
จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
The Role of School Administrators in Promoting
The Innovators Among Vocational Education Teachers in Saraburi
Province Under The Office of The Vocational Education Commission

สุรีย์รัตน์ ตันประสิทธิ์¹ ภูวอดล จุลสุคนธ์² และกรวุฒิ แผนพรหม³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Sureerat Tanprasit¹ Phuwadon Chulasukhont² Korawut Phanprom³

Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : sureerat@mlt.ac.th

(Received: 26 August, 2025; Edit: 21 September, 2025 ; accepted: 22 September, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัด สระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ของผู้บริหาร และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 200 คน โดยเลือกการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ รวมทั้งสิ้นจำนวน 222 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.991 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยการทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเชื่อมโยง ด้านการตั้งคำถาม ด้านการสังเกต ด้านการทดลอง และ ด้านการสร้างเครือข่ายไม่แตกต่างกัน
2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ของผู้บริหาร และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การส่งเสริม, นวัตกรรมของครู, บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, อาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the role of educational administrators in Promoting innovators among vocational teachers in Saraburi Province under the Office of the Vocational Education Commission and 2) compare the roles of educational administrators in Promoting innovators among vocational teachers in Saraburi Province under the Office of the Vocational Education Commission, classified by position, administrator experience, and institution size. The sample consisted of 22 educational administrators and 200 teachers, selected by stratified random sampling, totaling 222 persons. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a consistency index ranging from 0.60 - 1.00 and a reliability value of the whole questionnaire of 0.991. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The results revealed that:

1. The role of school administrators in Promoting innovators among vocational teachers in Saraburi Province under the Office of the Vocational Education Commission was high overall. When considering each aspect, the linkage and questioning aspects were found to be high. There were no differences in observation, experimentation, and networking.
2. The role of school administrators in Promoting innovators among vocational teachers in Saraburi Province under the Office of the Vocational Education Commission, when classified by position, administrator experience, and school size, showed no overall differences.

Keyword: Promotion, Teachers' Innovations, The Role of School Administrators, Vocational Education

บทนำ

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ESD) มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติที่จำเป็นต่อการพัฒนาในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน (UNESCO, 2014a.) โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและแนวทางปฏิบัติ ตอบโจทย์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ที่ตอบสนองต่อบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และระดับสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งผลิต “คนไทย 4.0” ให้เป็นผู้เรียนผู้รู้ ผู้รู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเชิงเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะสูงตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารแบบยืดหยุ่นและใช้แนวคิดนวัตกรรม ให้เกิดการพัฒนาคู่มือที่เป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์, 2561)

เพื่อสร้างนวัตกรรมในระดับบุคคลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความคิด (Idea Generation) การสนับสนุนความคิด (Idea Promotion) และการทำให้ความคิดเป็นจริง (Idea Realization and Innovation) (Kanter, R. M.,1988) ซึ่งในการพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูงยังรวมถึงการเสริมสร้างแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างคนนวัตกรรมหรือเรียกว่า “นวัตกรรม” (Innovator) โดยครู มีความสำคัญต่อคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ระบบการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และจากงานวิจัยพบว่า การกระจายอำนาจผู้นำไปสู่ครูหรือส่งเสริมให้ครูมีความสามารถทางภาวะผู้นำส่งผลทางบวกต่อการปฏิบัติการจัดการของสถานศึกษา และภาวะผู้นำของครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทำให้ครูเห็นคุณค่าของตนเอง และมีความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้น (จตุรงค์ ธนะสีลังกูร, 2559) โดยการพัฒนาเด็กให้คิดเชิงนวัตกรรมและเติบโตเป็น “นวัตกรรม” นั้น จำเป็นต้องมีทีมครูที่มีความเชี่ยวชาญในการสร้างแรงบันดาลใจและทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน เพื่อเป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมให้นักเรียนมีทักษะและความคิดเชิงสร้างสรรค์ (พิรุณ ศิริศักดิ์, 2562) โดยในการศึกษาทักษะการค้นพบมีองค์ประกอบในการพัฒนาความเป็นนวัตกรรม พบ 5 ทักษะสำคัญของนวัตกรรม ได้แก่ การเชื่อมโยง (Associating) การตั้งคำถาม (Questioning) การสังเกต (Observing) การทดลอง (Experimenting) และการสร้างเครือข่าย (Networking) (Dyer, Gregersen, & Christensen, 2011)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะของผู้เรียนที่ดี เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของครูสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เสริมสร้างกระบวนการคิด มีความรู้ดี บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคมประกอบอาชีพ สุจริตและเป็นพลเมืองดีของชาติ ผู้บริหารจึงย่อมต้องใช้ทั้งวิชาความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถ และยังคงส่งเสริมในด้านต่างๆ มาเป็นกลยุทธ์ในการบริหารงานให้บรรลุความสำเร็จ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสระบุรี (พ.ศ.2566-2570) ที่มีวิสัยทัศน์ คือ “การศึกษาจังหวัดสระบุรี สร้างพลเมืองดี มีคุณธรรม เป็นนวัตกรรมคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน” และพันธกิจในการ “ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นนวัตกรรมคุณภาพที่ยั่งยืน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี,2566) สอดคล้องกับการพัฒนากำลังคนของประเทศไทยให้มีสมรรถนะนวัตกรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ประเทศไทย 4.0 โดยเฉพาะการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนานักเรียน นักศึกษาของอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญของการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ เพื่อให้กำลังคนอาชีวศึกษาเป็นเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่จะขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม สามารถตอบสนองการพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนสำหรับรูปแบบการเรียนรู้ที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และช่วยสร้างสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนอาชีวศึกษา (สมพร ปานดำ,2564) ด้วยการสร้างผลงาน สร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรมอาชีวศึกษา ที่เกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพจากการเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ พัฒนาผลงานนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ให้มีมาตรฐานเทียบได้กับระดับสากล และบูรณาการนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และองค์ความรู้อาชีวศึกษาสู่ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา,2566)

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาองค์การให้มีสมรรถนะสูง โดยการส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาของอาชีวศึกษาสู่การเป็นนวัตกรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัด สระบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ออกการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้น

กระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมให้แก่ครู เพื่อเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ และยกระดับคุณภาพ การศึกษาของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัด สระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัด สระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันจะมี บทบาทในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัด สระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู อาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 9 สถานศึกษา จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และ ครู จำนวน 488 คน รวมทั้งสิ้น 524 คน (ข้อมูลจากสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ณ วันที่ 21 เดือน มีนาคม พ.ศ 2567)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู อาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 9 สถานศึกษา โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 222 คน เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวน น้อย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง 10 :90 โดยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 10 จำนวน 22 คน และครู ร้อยละ 90 จำนวน 200 คน และใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 222 คน มาคำนวณหาสัดส่วน ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบ่งออก เป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบความเป็นนวัตกรรมจำแนกเป็น 5 องค์ประกอบ จำนวน 48 ข้อ ดังนี้คือ ด้านการเชื่อมโยง (Associating) จำนวน 13 ข้อ ด้านการตั้งคำถาม (Questioning) จำนวน 9 ข้อ ด้านการสังเกต (Observing) จำนวน 9 ข้อ ด้านการทดลอง (Experimenting) จำนวน 8 ข้อ ด้านการสร้างเครือข่าย (Networking) จำนวน 9 ข้อ ตามวิธีของลิคเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าตำราเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลที่ได้มาประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดขอบเขตของเนื้อหา สร้างคำนิยามเชิงปฏิบัติการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามของแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวกับทักษะการค้นพบที่มีองค์ประกอบความเป็นนวัตกรรมของครู 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การเชื่อมโยง (Associating) 2. การตั้งคำถาม (Questioning) 3. การสังเกต (Observing) 4. การทดลอง (Experimenting) 5. การสร้างเครือข่าย (Networking)

3. สร้างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากกรอบแนวคิดของ Dyer และคณะ (2011) มาเป็นกรอบแนวคิด ประกอบด้วยคำถามรายข้อ เป็นแบบแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรในการวิจัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน โดยกระจายสถานศึกษาครบทั้ง 3 ขนาด จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และครู จำนวน 27 คน

6. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธี การหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟ่า (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ 0.991

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในการจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 222 ชุด ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยดำเนินการติดตามจากสถานศึกษาเพื่อขอรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ได้ข้อมูลแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 222 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยหาความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 48 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90-95) โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายและจัดอันดับ เป็นรายชื่อ รายการ และภาพรวม แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

3. วิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา และ ขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t-test) และใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยการทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัด สระบุรี โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายและจัดอันดับรายการเป็นภาพรวม แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเชื่อมโยง	4.33	0.54	มาก
2. ด้านการตั้งคำถาม	4.24	0.64	มาก
3. ด้านการสังเกต	4.25	0.59	มาก
4. ด้านการทดลอง	4.21	0.73	มาก
5. ด้านการสร้างเครือข่าย	4.15	0.58	มาก
ภาพรวม	4.24	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในในระดับ มาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเชื่อมโยง ($\bar{X} = 4.33$, S.D.= 0.54) รองลงมาคือ ด้านการสังเกต

($\bar{X}$ = 4.33, S.D.= 0.54) ด้านการตั้งคำถาม ($\bar{X}$ = 4.24, S.D.= 0.64) และด้านการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.21, S.D.= 0.73) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.15, S.D.= 0.58)

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา และ ขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t-test) และใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยการทดสอบเอฟ (F-test)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามตำแหน่ง

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู	ตำแหน่ง				t	p
	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=22)		ครู (n=200)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเชื่อมโยง	4.27	0.44	4.32	0.55	1.52	.219
2. ด้านการตั้งคำถาม	4.35	0.54	4.23	0.66	1.36	.245
3. ด้านการสังเกต	4.31	0.50	4.25	0.60	1.46	.228
4. ด้านการทดลอง	4.31	0.67	4.20	0.73	0.37	.546
5. ด้านการสร้างเครือข่าย	4.20	0.57	4.15	0.59	0.22	.640
ภาพรวม	4.29	0.54	4.23	0.63	0.99	.376

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเชื่อมโยง ด้านการตั้งคำถาม ด้านการสังเกต ด้านการทดลอง และ ด้านการสร้างเครือข่ายไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามประสบการณ์

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีพศึกษา	แหล่ง ความแปรปรวน					
		SS	df	MS	F	p
1. ด้านการเชื่อมโยง	ระหว่างกลุ่ม	0.42	3	.211	.723	.486
	ภายในกลุ่ม	63.72	219	.291		
	รวม	64.14	222			
2. ด้านการตั้งคำถาม	ระหว่างกลุ่ม	.56	3	.282	.684	.505
	ภายในกลุ่ม	90.16	219	.412		
	รวม	90.72	222			
3. ด้านการสังเกต	ระหว่างกลุ่ม	0.38	3	.188	.540	.583
	ภายในกลุ่ม	76.35	219	.349		
	รวม	76.73	222			
4. ด้านการทดลอง	ระหว่างกลุ่ม	.68	3	.338	.640	.528
	ภายในกลุ่ม	115.61	219	.528		
	รวม	116.29	222			
5. ด้านการสร้างเครือข่าย	ระหว่างกลุ่ม	0.443	3	.221	.639	.529
	ภายในกลุ่ม	75.89	219	.347		
	รวม	76.33	220			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.50	3	.248	0.645	.269
	ภายในกลุ่ม	84.35	219	.385		
	รวม	64.64	222			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพิจารณาเป็นภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเชื่อมโยง ด้านการตั้งคำถาม ด้านการสังเกต ด้านการทดลอง และด้านการสร้างเครือข่ายไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้านเดียว บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็น
 นวัตกรรมของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู อาชีวศึกษา	แหล่ง ความ					
	แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการเชื่อมโยง	ระหว่างกลุ่ม	0.70	3	.350	1.208	.301
	ภายในกลุ่ม	63.44	219	.290		
	รวม	64.14	222			
2. ด้านการตั้งคำถาม	ระหว่างกลุ่ม	0.97	3	.483	1.186	.309
	ภายในกลุ่ม	89.76	219	.410		
	รวม	90.72	222			
3. ด้านการสังเกต	ระหว่างกลุ่ม	0.94	3	.470	1.359	.259
	ภายในกลุ่ม	75.78	219	.346		
	รวม	76.73	222			
4. ด้านการทดลอง	ระหว่างกลุ่ม	1.12	3	.560	1.064	.347
	ภายในกลุ่ม	115.17	219	.526		
	รวม	116.29	222			
5. ด้านการสร้างเครือข่าย	ระหว่างกลุ่ม	0.67	3	.335	0.969	.381
	ภายในกลุ่ม	75.66	219	.345		
	รวม	76.33	220			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.88	3	0.439	1.157	.319
	ภายในกลุ่ม	83.96	219	0.383		
	รวม	84.84	222			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความ
 คิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครู ตามความคิดเห็นของ
 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเชื่อมโยง
 ด้านการตั้งคำถาม ด้านการสังเกต ด้านการทดลอง และ ด้านการสร้างเครือข่ายไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัด สระบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสุรภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ด้านการเชื่อมโยง ด้านการตั้งคำถาม ด้านการสังเกต ด้านการทดลอง และด้านการสร้างเครือข่าย สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาด้านการเชื่อมโยง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูได้เกิดการเรียนรู้ ทฤษฎีใหม่ๆที่เกิดขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการศึกษาในทักษะการค้นพบเพื่อเกิดการพัฒนาความคิดในกระบวนการเชื่อมโยงจากความคิดที่หลากหลายโดยมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากประสบการณ์ ความคิด โมโนทัศน์ หรือจากการเข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลให้การเชื่อมโยงความรู้มีผลต่อการตัดสินใจในประเด็นการทำงานหรือการจัดการเรียน การสอนในปัจจุบัน สอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Dyer และ คณะ (2011) ที่พบว่าผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยง ในการพัฒนานวัตกรรมและสามารถส่งผ่านความคิดนี้สู่ผู้อื่นได้ และ Theodotou (2022) ที่พบว่าส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยง การสำรวจวิธีการแก้ปัญหาภายนอกองค์กร แสวงหาแนวคิดในการแก้ปัญหาในด้านอื่นๆ เปรียบเทียบกับองค์กรแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดอื่น ๆ ภายในและภายนอกองค์กร เพื่อค้นหาแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดรวมถึงสอดคล้องกับ เสาวนิตย์ สงคราม (2557) และ มารุต พัฒนผล (2560) ที่ได้ศึกษาการสร้างสรรคและนวัตกรรมให้มีความมคิตรีเริ่ม สร้างสรรค และการคิดข้ามกฏเกณฑ์ โดยสามารถคิดนอกกรอบ คิดรอบคอบ คิดรอบด้านเพื่อให้เกิดเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ในการขยายความคิดให้สามารถเชื่อมโยงความคิดใหม่มาสร้างผลงานที่มีประโยชน์คุ้มค่ากับเวลา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาในด้านการตั้งคำถาม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้ตั้งคำถามที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวฯ โดยการตั้งคำถามที่มีประสิทธิภาพจะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาได้ คือ การตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับการทำงานจริง จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดและการค้นคว้าหาคำตอบ และร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตั้งคำถามส่งผลเชิงนวัตกรรม ส่งผลให้ครูได้รับความรู้และทักษะใหม่ ๆ ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมด้านการตั้งคำถามเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์สำหรับการเรียนรู้อีกด้วย สอดคล้องกับ วาระดี ชาญวิรัตน์ (2561) ที่พบว่าทักษะการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบอย่างเป็นระบบการสอนกลยุทธ์การตั้งถามตามรูปแบบ Special Chef ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถช่วยให้นักศึกษาสายการศึกษา มีความสามารถในการตั้งคำถามได้ตรงประเด็น ใช้คำศัพท์เจาะลึก และเชื่อมโยงคำถามเพื่อสืบเสาะหาคำตอบที่ต้องการรู้ สอดคล้องกับ ณัฐกร ดวงพระเกษ (2561) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยการใช้คำถามเป็นการมุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดเชิงเหตุผลวิเคราะห์ สังเคราะห์หรือประเมินค่าเพื่อจะตอบคำถาม

เหล่านั้นโดยคำถามที่ตีจะต้องชี้้นำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเพื่อทำความเข้าใจองค์ความรู้ที่ต้องการได้อย่างลึกซึ้งและนำไปสู่การจัดระบบความคิด ส่งผลให้กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเกิดประสิทธิผล

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาในด้านการสังเกตอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารที่มีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูเข้าใจปัญหาโดยในการทำงาน จะเกิดคุณภาพและมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีการสังเกตและประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสอนและการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการกระตุ้นให้ครูกิจการอย่างสร้างสรรค์ในการสังเกต โดยผู้บริหารสามารถส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการสังเกต เพื่อการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมในด้านการสังเกตของครูอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับทฤษฎีของ ทฤษฎีของ Dyer และ คณะ (2011) ในด้านการสังเกต ว่าเป็นแนวทางทางความคิดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งอาจจะกลายเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับองค์กรในการมองเห็นโอกาสใหม่ๆ สอดคล้องกับ ของชัตติยา ปิยะรังสี และ คณะ (2565) ที่พบว่า การช่างสังเกต สามารถมองเห็นปัญหาได้โดยในเด็กที่เป็นนวัตกรรม จะเริ่มฝึกฝนการสังเกตที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาในด้านการทดลอง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีบทบาทให้ครูได้ปฏิบัติจริง ในการจัดห้องปฏิบัติการ (Experiential Learning) ที่มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสม ส่งเสริมการใช้โครงการ (Project-Based Learning) เป็นวิธีการสอน โดยให้ครูและนักเรียนทำงานร่วมกันในโครงการที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยการทดลองสามารถส่งเสริมความเป็นนวัตกรรม ช่วยให้ครูอาชีวศึกษามีความคิดสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Dyer และ คณะ (2011) ในด้านการทดลองที่เน้นลงมือทดลองดู พร้อมทั้งจะเรียนรู้และแก้ไขจากสิ่งที่ผิดพลาด ดังนั้น องค์กรที่มีผู้บริหารมุ่งเน้นความสำคัญกับเรื่องนวัตกรรมจึงไม่ปิดกั้นที่จะเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดโอกาสและความเป็นไปได้ของสิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Thomke Thomke, S. H. (1998) ที่กล่าวถึง การพัฒนาแนวคิดนำไปสู่นวัตกรรมที่ก้าวล้ำ ผู้นำต้องสร้างวัฒนธรรมที่เปิดรับการทดลอง ส่งเสริมการเรียนรู้จากความล้มเหลว และให้รางวัลกับการทดลองที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ พิษญา กล้าหาญ และ วิสูตร โพธิ์เงิน (2564) ที่ศึกษา พบว่า การทดลองที่เน้นการลงมือทดลองดู พร้อมทั้งจะเรียนรู้และแก้ไขจากสิ่งที่ผิดพลาดของนักเรียนได้ทดลอง ได้คิดวิธีการใหม่ ๆ เรียนรู้เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ให้มีทางเลือกในการคิดและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้ใช้งาน

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาในด้านการสร้างเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาและขยายโอกาสการเรียนรู้ ผ่านการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครู ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างครู ในสถาบันเดียวกัน หรือ เครือข่ายกับสถานประกอบการและชุมชนสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการในท้องถิ่นเพื่อให้ครูและนักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากการทำงานจริงและรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ส่งเสริมการทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาโครงการที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อการเรียนการสอนและต่อชุมชน มีการใช้เทคโนโลยีในการสร้างเครือข่ายโดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ที่มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการศึกษาใน

ด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับทฤษฎีของDyer และคณะ (2011) ที่ว่าการสร้างเครือข่ายเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้นวัตกรรมมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม นวัตกรรมจะต้องตระหนักในการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมในทีมอย่างเต็มที่และพร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งนวัตกรรมสอดคล้องกับ Kieu (2017) ที่ได้กล่าวว่าการสร้างเครือข่ายที่ดีจะมีบุคคลหลากหลาย ความหลากหลายนี้ ทำให้นักนวัตกรรมมองเห็น แนวทางและวิธีคิดที่แตกต่าง ช่วยให้ขยายแหล่งความรู้ด้วยเครือข่ายที่กว้างขวาง สามารถใช้ ประโยชน์จากแนวคิดใหม่ๆ ที่หลากหลาย สอดคล้องกับ ภาวนนท์ คุ่มสุภา (2562) ที่สามารถนำนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นไปเผยแพร่สู่เครือข่าย (network) และเข้าร่วมเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่มีจุดมุ่งหมายเชิงสังคม (social Movement) โดยกลุ่มบุคคลในกลุ่มที่เป็นนวัตกรรมผู้ริเริ่ม (Innovator) หรือกลุ่มผู้รับเร็วส่วนแรก (early adopter) ที่มีความคล้ายคลึงกัน (similarity) กับนวัตกรรมท้องถิ่นรุ่นใหม่ เกิดการยอมรับนวัตกรรมได้ง่าย จากนั้นใช้ความร่วมมือที่เกิดขึ้นสื่อสารถึงประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ (relative advantage) และแสดงผลของการใช้นวัตกรรมให้สังเกตได้ (observability) กลับมายังชุมชนเพื่อให้เกิดการแพร่กระจายนวัตกรรมในชุมชนมากขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็น นวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัด สระบุรี พบว่า

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูถึงมีตำแหน่งแตกต่างกัน ภาระหน้าที่ต่างกัน แต่มีการปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาเหมือนกัน จึงทำให้เกิดการรับรู้ถึงสภาพการณ์ต่างๆ ได้คล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับ วิภาสสินี หัศกรจร (2561) ผู้ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพโรงเรียนตีประจำตำบล โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ พิมพ์ใจ ปันรอรู (2564, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาและได้รับการสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาการทำงานและการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อนำมาสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจมีความสามารถด้านการพัฒนาตนเองสู่การเป็นนวัตกรรมในการเรียนรู้ เพื่อส่งต่อไปให้กับผู้เรียนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น สร้างสรรค์ผลงานได้ ทำให้ผลจากประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารแต่ละคนไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ มณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ได้ศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันและยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ

สุวัฒน์ กู้เกียรติกาญจน์, วิชิต แสงสว่าง (2564) ที่พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรของครูอาชีวศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาทุกขนาดล้วนแล้วแต่มีภาระหน้าที่และมีวัตถุประสงค์เดียวกัน และมีรูปแบบของการดำเนินในการจัดการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาของอาชีวศึกษาไม่ต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัย ของฉาย วรเจริญ. (2558) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน และสุรพงศ์ อึ้งโพธิ์. (2562) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน และปาริฉัตร นวนทอง, ตรีภูมิพันธ์ ตรีศรีศวรร. (2565) ที่พบว่า ความคิดเห็นของการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของของผู้บริหาร ครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสร้างเครือข่าย ซึ่งพบว่ารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูเกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญในการนำกระบวนการวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาบุคลากร โดยแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง และต้องสร้างกระบวนการ ระบบหรือขั้นตอนที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังบุคลากรอื่นๆได้อย่างครอบคลุม ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาเกิดองค์ความรู้ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

2. ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหรือเครือข่ายต่างๆเพื่อสร้างนวัตกรรม โดยการส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหรือเครือข่ายต่าง ๆ ช่วยเพิ่มพูนทักษะ สร้างมุมมองใหม่ และพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในศตวรรษที่ 21

3. สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากรในการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาความเป็นนวัตกร โดยการระดมทรัพยากรของเครือข่ายต่างๆในการพัฒนานวัตกรรมของกลุ่มบุคคล เพื่อให้สามารถพัฒนาบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาทางด้านเครือข่าย ผู้บริหารควรมีการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นนวัตกรให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อบุคลากรส่งผลให้เกิดการพัฒนาบุคลากรที่ตรงตามวัตถุประสงค์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

การวิจัยได้ดำเนินการและได้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรของครูอาชีวศึกษา จังหวัด สระบุรี อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปเพื่อขยายความรู้และพัฒนากิจการการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาแบบจำลอง (Model) หรือกลไกเชิงระบบในการนำผลงานวิจัยไปใช้จริงในระดับนโยบาย
2. ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมของสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหรือสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่างๆ เพื่อเป็นการศึกษาวิจัยเชิงกรณีศึกษา (Case Study) ในการค้นหาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) สำหรับการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของครูโดยตรง
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมหรือแนวทางพัฒนาครูสู่ความเป็นนวัตกรรม
4. ควรศึกษาผลลัพธ์ของการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชัตติยา ปิยะรังษิ, ศักดา สวาทยานันท์, น้ำผึ้ง อินทะเนตร, และอุไรวรรณ หาญวงศ์. (2565). *คุณลักษณะของนวัตกรรมรุ่นเยาว์*. วารสารศิลปศาสตร์, 22(2), 438-458.
- จตุรงค์ ธนะสีลังกูร (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 39(4), 65-73.
- ณัฐกร ดวงพระเกษ. (2561). *การจัดการเรียนรู้โดยการใช้คำถามตามแนวทางการคิดในระดับสูงของบลูม*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 8(3), 130-138.
- ปาริฉัตร นวนทอง, ตรีญมินทร์ ตรีตรีศวร. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2*. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13, 1434-1449.
- พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, เพ็ญวรา ชูประวัติ, ชญาพิมพ์ อูสาโท, สุกัญญา แซ่มช้อย, & สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2561). *การพัฒนากลไกขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0*. พริกหวานกราฟฟิค.
- พิชญา กล้าหาญ, และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน*. วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 49(2), 1-16.
- พิรุณ ศิริศักดิ์. (2562). *การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอิงอัตลักษณ์นักเรียนที่บูรณาการการพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนกุลสตรีราชินิพน.
- พิมพ์ใจ ปันรอบรู้. (2564). *บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ภานนท์ คุ่มสุภา. (2562). *นวัตกรรมท้องถิ่นรุ่นใหม่กับการแพร่กระจายนวัตกรรมสู่ชุมชน*. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, 13(2), 258-299.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- มารุต พัฒนาผล. (2560). *กระบวนการโค้ชเพื่อเสริมสร้างทักษะการสร้างสรรคและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ลาญ วรเจริญ. (2558). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วาระดี ชาญวิรัตน์, ประดับศรี พินธุโท, และสุภาวดี วิสุวรรณ. (2561). *การวิจัยกระบวนการพัฒนาทักษะการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบอย่างเป็นระบบโดยการสอนกลยุทธ์การตั้งถามตามรูปแบบ Special Chef ของนักศึกษาสายการศึกษา*. วารสารราชพฤกษ์, 16(1), 132-138.
- วิภาสิณี หัตถกรรจ์. (2561). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนดีประจำ ตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมพร ปานดำ. (2564). *ทักษะนวัตกรรมสิ่งสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็น “นวัตกรอาชีพ”วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3*, 1(2), 9-18.
- สุรพงศ์ อึ้งโพธิ์. (2562). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุวัฒน์ กุ้เกียรติกาญจน์, วิจิต แสงสว่าง. (2564). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา*. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3).
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.(2566) *สิ่งประดิษฐ์ของคนรุ่นใหม่ ประจำปีการศึกษา 2566.สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา*, <https://urlkub.co/BVVKMS>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร:พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสระบุรี (พ.ศ.2566 – 2570) (ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566)*. สระบุรี.
- เสาวนิตย์ สงคราม. (2557). *การสร้างนวัตกรรมเปลี่ยนผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรม จากงานวิจัยสู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Dyer, J., Gregersen, H. B., & Christensen, C. M. (2011). *The innovator’s DNA: Mastering the five skills of disruptive innovators*. Harvard Business Review Press.
- Kanter, R. M. (1988). *When a thousand flowers bloom: Structural, collective, and social conditions for innovation in organization*. Research in Organizational Behavior, 10, 169–211.
- Kieu, P. (2017). 8 Skills make a successful innovator. [online]. [cited 24 Dec 2020]. Available from : <https://sociable.co/business/innovation-8-skills>. [accessed 24 December 2020].
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. Educational and Psychol.
- Likert, R. (1967). *The human organization: It’s management and value*. New York: McGraw-Hill.,90-95.

Theodotou, M. (2022). *Innovation Blueprint: Building An Innovation Competency Model*.

<https://elearningindustry.com/innovation-blueprint-building-an-innovation-competencymodel>

Thomke, S. H. (1998). *Managing experimentation in the design of new product*. *Management Science*, 44(6), 743–762. <https://doi.org/10.1287/mnsc.44.6.743>

UNESCO. (2014a). *Roadmap for implementing the global action programme on education for sustainable development*. UNESCO.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000230514>

การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา)
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
The Development of a Research-Based Learning Management Model
to Enhance Teacher Competency at Banlahansai School
(Kururat Bamrungwittaya) under the Buriram Primary Educational
Service Area Office 3

นิรันดร์รัตน์ ฉันทะกุล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
Niranrat Chantakul
The Buriram Primary Educational Service Area Office 3
Corresponding Author E-mail : nirurat2568@gmail.com

(Received: 12 September, 2025; Edit: 25 September, 2025 ; accepted: 26 September, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และ 3) เพื่อสร้างรูปแบบ ประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เนื้อหา แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ แบบประเมินรูปแบบ และแบบประเมินคู่มือรูปแบบ แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) พบว่า ประกอบด้วย 1) ชั้นเตรียมความพร้อม 2) ชั้นกระตุ้นความสนใจ 3) ชั้นวางแผน 4) ชั้นแสวงหาความรู้ 5) ชั้นประเมินทบทวน และ 6) ชั้นสรุปรายงานผลและเสนอผลงาน

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการสร้างรูปแบบ ประเมินรูปแบบ และประเมินคู่มือการใช้รูปแบบ ดังนี้

3.1 ผลการสร้างรูปแบบ พบว่า รูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) องค์ประกอบกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ (1) ชั้นเตรียมความพร้อม (2) ชั้น

กระตุ้นความสนใจ (3) ชั้นวางแผน (4) ชั้นแสวงหาความรู้ (5) ชั้นประเมินทบทวน (6) ชั้นสรุปรายงานผลและเสนอผลงาน 4) เงื่อนไขสนับสนุนสู่ความสำเร็จ 5) การวัดและประเมินผล

3.2 ผลการประเมินรูปแบบ ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน, รูปแบบ, สมรรถนะครู

Abstract

This research aimed to: 1) study and synthesize components; 2) examine the current and desired conditions and 3) create a model, evaluate the model, and develop a manual for using the Research-Based Learning Management Model to Enhance Teacher Competency at Banlahansai School (Kururat Bamrungwittaya) under the Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The research instruments included a content analysis form, a questionnaire on current and desired conditions, a format evaluation form, a format manual evaluation form and a satisfaction assessment form. The research statistics used were percentages, means, and standard deviations.

The research results are as follows:

1. The results of the study and synthesis of components consisted of 1) preparation stage, 2) interest stimulation stage, 3) planning stage, 4) knowledge seeking stage, 5) evaluation and review stage and 6) summary report and presentation stage.

2. The results of the study of the current and desired conditions found that the current conditions of learning management using research as a base for enhancing the competence of teachers were generally implemented at a high level. The desired conditions were generally implemented at the highest level.

3. The Results of model creation, model evaluation, and user manual evaluation Model are as follows:

3.1 The results of creation found that the model consisted of 1) principles and reasons of the model, 2) objectives of the model, 3) components of the learning management process, namely (1) preparation stage, (2) stimulating interest stage, (3) planning stage, (4) seeking knowledge stage, (5) evaluating and reviewing stage, (6) summarizing report and presenting work stage, 4) supporting conditions for success and 5) measurement and evaluation.

3.2 The results of model evaluation in terms of usefulness, feasibility, appropriateness, and correctness were found to be at the highest level overall..

3.3 The results of evaluation the suitability of the user manual found that it was at the highest level overall.

Keywords: Research-Based Learning Management, Model, Teacher Competency

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สมาน อศวกุมิ, 2560 : 2) การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจ และสังคม จึงให้ความสำคัญ และทุ่มเทในการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของคนในชาติให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคม (ณัฐพร นิลโกสิย, ชูศักดิ์ เอกเพชร และณัฐจริ เจริญสุข, 2565)

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาให้ผู้เรียนในทุก ๆ ด้านอย่างสมดุลกันทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ทักษะการปฏิบัติในวิชาชีพ ทักษะกระบวนการคิด ทักษะในการแก้ปัญหา คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ โดยพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการคิดมากกว่าการเน้นด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนา และการใช้ทักษะทางปัญญาขั้นสูง ซึ่งเป็นกระบวนการที่คนใหม่ในการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษา บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (Pornkul, 2011) ซึ่งครูต้องจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยครูต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกทักษะ กระบวนการคิด ทักษะการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 31-38) ครูและผู้เรียนใช้การวิจัยในการแสวงหาความรู้หรือแก้ปัญหา และในขณะเดียวกันครูและผู้เรียนก็ศึกษางานวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ตามศาสตร์หรือสาระ การเรียนรู้นั้น ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร (จุฑา ธรรมชาติ, 2552) และเพื่อให้ครูมีสรณะสำหรับจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ควรมีรูปแบบในการจัดการ เรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้ครูมีความสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีความรู้คู่คุณธรรม ครูต้องปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรมมากขึ้น จะสำเร็จได้ตามกรอบแนวคิด และเป้าหมายที่ต้องการ (ณัฐกานต์ เรือนคำ และกิตติชัย สุราลีโนบล, 2565 : 128)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู โรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการพัฒนาผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
3. เพื่อสร้างรูปแบบ ประเมินรูปแบบ และประเมินคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

สมมติฐานของการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน มีองค์ประกอบที่เหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครูได้อย่างเป็นระบบ
2. ครูผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูประกอบด้วย

- 1.1 องค์ประกอบพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู
- 1.2 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู
- 1.3 องค์ประกอบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

2.1 นำผลวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

2.2 นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2.4 นำข้อมูลผลการศึกษาศักยภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูมาวิเคราะห์ และหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 3 การสร้าง และประเมินรูปแบบ และประเมินคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

3.1 การยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโดยนำได้นำผลจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาพิจารณาขยายร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

3.2 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

3.3 การประเมินคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

2. แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

3. แบบประเมินคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู

2. แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโดยครูผู้สอน จำนวน 78 คน

3. แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

4. แบบประเมินคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโดยใช้วิธีการสังเคราะห์

2. แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณ PNI modified และวิเคราะห์ข้อมูลใช้ $\bar{X}$ และ S.D.

3. แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูวิเคราะห์ข้อมูลใช้ $\bar{X}$ และ S.D.

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา และสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) ประกอบไปด้วย 1) ชั้นเตรียมความพร้อม 2) ชั้นกระตุ้นความสนใจ 3) ชั้นวางแผน 4) ชั้นแสวงหาความรู้ 5) ชั้นประเมินทบทวน 6) ชั้นสรุปรายงานผลและเสนอผลงาน

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกโดยรวมและรายด้าน

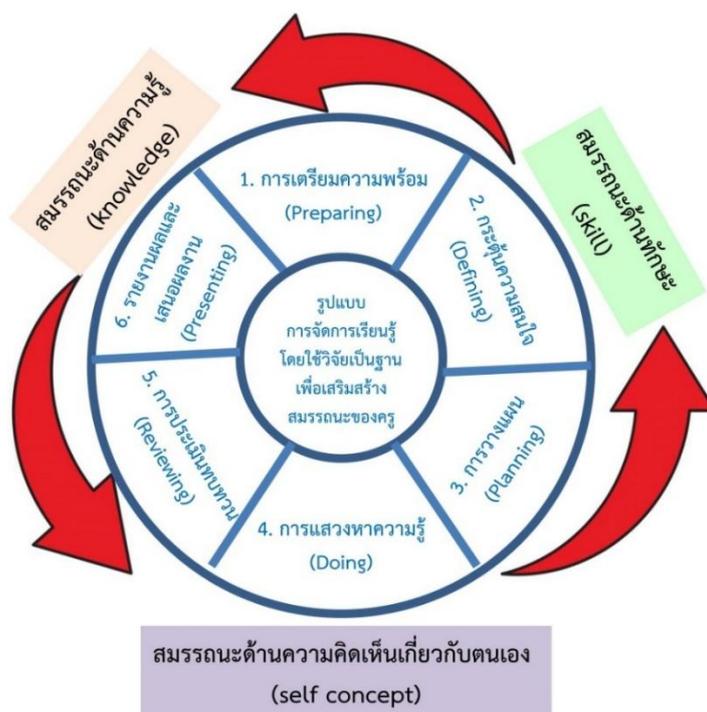
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. ชั้นเตรียมความพร้อม	4.28	0.58	มาก	4.53	0.56	มากที่สุด
2. ชั้นกระตุ้นความสนใจ	4.42	0.56	มาก	4.55	0.46	มากที่สุด
3. ชั้นวางแผน	4.40	0.55	มาก	4.55	0.49	มากที่สุด
4. ชั้นแสวงหาความรู้	4.36	0.63	มาก	4.53	0.52	มากที่สุด
5. ชั้นประเมินทบทวน	4.43	0.51	มาก	4.53	0.54	มากที่สุด
6. ชั้นสรุปรายงานผลและเสนอผลงาน	4.31	0.62	มาก	4.53	0.59	มากที่สุด
รวม	4.37	0.50	มาก	4.54	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชั้นประเมินทบทวน รองลงมา คือ ชั้นกระตุ้นความสนใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ชั้นเตรียมความพร้อม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา)

โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ชั้นกระตุ้นความสนใจและชั้นวางแผน รองลงมา คือ ชั้นเตรียมความพร้อม ชั้นแสวงหาความรู้ ชั้นประเมินบทบาทและชั้นสรุปรายงานผล และเสนอผลงาน

3. ผลการสร้างรูปแบบ ประเมินรูปแบบ และประเมินคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ดังนี้

3.1 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) องค์ประกอบกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ (1) ชั้นเตรียมความพร้อม (2) ชั้นกระตุ้นความสนใจ (3) ชั้นวางแผน (4) ชั้นแสวงหาความรู้ (5) ชั้นประเมินบทบาท (6) ชั้นสรุปรายงานผลและเสนอผลงาน 4) เงื่อนไขสนับสนุนสู่ความสำเร็จ 5) การวัดและประเมินผล ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

3.2 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยการประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน	ระดับการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
3.1 ความมีประโยชน์	4.62	0.16	มากที่สุด
3.2 ด้านความเป็นไปได้	4.69	0.18	มากที่สุด
3.3 ด้านความเหมาะสม	4.71	0.18	มากที่สุด
3.4 ด้านความถูกต้อง	4.78	0.23	มากที่สุด
รวม	4.70	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความถูกต้องของรูปแบบ รองลงมา คือ ความเหมาะสมของรูปแบบ และการใช้ประโยชน์ของรูปแบบ

3.3 ผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ส่วนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน รองลงมา คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ และ ส่วนที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษา และสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ประกอบด้วย 1) ชั้นเตรียมความพร้อม 2) ชั้นกระตุ้นความสนใจ 3) ชั้นวางแผน 4) ชั้นแสวงหาความรู้ 5) ชั้นประเมินทบทวน 6) ชั้นสรุปรายงานผลและเสนอผลงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เป็นการจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ใหม่หรือคำตอบที่เชื่อถือได้ โดยใช้กระบวนการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ ซีรคักดี พาจันทร์ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการวิเคราะห์และวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุข องค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 7 ประการ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) เนื้อหาสาระวิชา 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) บทบาทนักเรียน 6) บทบาทผู้สอน และ 7) การวัดผลและประเมินผล และสอดคล้องกับ สลิลาดี ชนะมาร (2563) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1

นำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการสอน ขั้นที่ 2 เผชิญปัญหา ขั้นที่ 3 ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ขั้นที่ 4 วางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ดำเนินการ แสวงหาความรู้ ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลข้อมูลนำเสนอ 4) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 5) การวัด และประเมินผลการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑาทิพย์ อธิชินพัฒน์ (2559) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการศึกษพบว่า สภาพการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัย เป็นฐาน พบว่า ภาพรวมทั้งหมด มีระดับปฏิบัติในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการสร้างรูปแบบ ประเมินรูปแบบ และการประเมินคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ดังนี้

3.1 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) องค์ประกอบกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ (1) ขั้นเตรียมความพร้อม (2) ขั้นกระตุ้นความสนใจ (3) ขั้นวางแผน (4) ขั้นแสวงหาความรู้ (5) ขั้นประเมินทบทวน (6) ขั้นสรุปรายงานผลและเสนอผลงาน 4) เงื่อนไขสนับสนุนสู่ความสำเร็จ 5) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการในการพัฒนารูปแบบจากนักวิชาการหลายท่านแล้วดำเนินการสร้างรูปแบบอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ และนำมากำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบ มีการร่างรูปแบบ โดยผู้วิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ส่งผลให้การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานมีองค์ประกอบเป็นไปตามหลักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ธีรศักดิ์ พาจันท์ (2560) การพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการวิเคราะห์และวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชนวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการวิเคราะห์ และวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุข มีองค์ประกอบหลัก 7 ประการ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) เนื้อหาสาระวิชา 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) บทบาทนักเรียน 6) บทบาทผู้สอน และ 7) การวัดผลและประเมินผล กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ มีชื่อเรียกว่า PORPAC Model ประกอบด้วย 1) การระบุปัญหา (Problems:P) 2) วัตถุประสงค์ (Objective:O) 3)การค้นคว้าเอกสารและตั้งสมมุติฐานการวิจัย (Review and Hypothesis:R) 4)การวางแผนและเก็บรวบรวมข้อมูล (Planning and Data collection: P) 5) การวิเคราะห์ข้อมูล (Analyzing data:A) และ 6) การสรุปผล (Conclusion:C).

3.2 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย(คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านความมีประโยชน์ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีสาระสำคัญซึ่งประกอบด้วยแนวทางพัฒนาสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน 6 องค์ประกอบ มีปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการ มีการตรวจสอบรูปแบบโดยดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรินทร์ เฉลยไกร, อัครรัตน์ พูลกระจำง และรินรติ ปาปะใน (2565 : 161) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การประเมินรูปแบบ ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อร่าม วัฒนะ (2561) ที่ศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด การประเมินรูปแบบ พบว่า มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

3.3 ผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูโรงเรียนบ้านละหานทราย (คุรุราษฎร์บำรุงวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า คู่มือที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยยึดคุณลักษณะของคู่มือที่ดี คือ เน้นความเหมาะสม มีความทันสมัย มีความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งผ่าน การประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับ วิฑิตกรณัรต์มี ภัททสิริภูวดล (2565) ที่กล่าวว่า คู่มือการปฏิบัติงานเป็นเอกสารที่ใช้อธิบายแนวทาง ขั้นตอน และวิธีการทำงานที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน มีรายละเอียดของกระบวนการต่าง ๆ ให้การทำงานสอดคล้องประสานกัน รวมถึงมีกระบวนการในการติดตาม และควบคุมการทำงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศักรินทร์ สมพิศนภา (2565 : ง) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินคู่มือด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 โรงเรียนควรศึกษาคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูให้เข้าใจ โดยเฉพาะขั้นตอนและวิธีการดำเนินการก่อนนำรูปแบบไปใช้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ เช่น ความสามารถของผู้บริหารและครู วัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู
แยกตามขนาดและบริบทของโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูทั้งใน
เชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งอาจได้ข้อค้นพบที่เจาะลึกลงในแต่ละองค์ประกอบและมีความรู้ความเข้าใจรูปแบบได้
ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฬา ธรรมชาติ. (2552). *การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานในรายวิชาการวิจัยทาง
การศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- จุฬาทิพย์ อธิชินพัฒน, & เสนอ ภิรมย์จิตรผ่อง. (2559). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ. *วารสารชุมชนวิจัย*,
10(3), กันยายน-ธันวาคม.
- ฐิติกรณ์รัตน์ ภัททสิริภูวดล. (2565). *หลักการเขียนคู่มือการปฏิบัติงานจากงานประจำ*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม
2566, จาก <https://www.ubu.ac.th/web/kmubu/km/content-372/>
- ณัฐกานต์ เรือนคำ, & กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2565). การเสริมสร้างสมรรถนะครูไทยกับการศึกษาไทย 4.0. *วารสาร
ศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 4(1), มกราคม-เมษายน.
- ณัฐพร นิลโกสีย, ชูศักดิ์ เอกเพชร, & นัจจรี เจริญสุข. (2565). *การพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัย
เป็นฐานของครูโรงเรียนวัดบ้านล้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุ
ราษฎร์ธานี.
- ธีรศักดิ์ พาจันท์. (2560). การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะใน
การวิเคราะห์และวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน. *วารสารทันตภิบาล*, 28(1), 47-59.
- พัชรินทร์ เฉลยไกร, อัครรัตน์ พูลกระจำง, & รินรติ ปาปะโน. (2565). การพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย
เป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(3),
กันยายน-ธันวาคม.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). *การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการ
จัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมาน อัครภูมิ. (2560). *การใช้วิจัยพัฒนาารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.

- ศักรินทร์ สมพิศนภา. (2565). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการนิเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา*. สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- อร่าม วัฒนะ. (2561). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2566, จาก <http://ns.nsr.u.ac.th/handle/nsru/286>
- Pornkul, C. (2011). *Kanson krabuankan khit tritsadi læ kan nam pai chai* [Teaching for thinking process: Theories and application] (2nd ed.). Chulalongkorn University Press.

ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีต่อการ
เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา

Results of organizing extra-curricular activities using experiential
learning concept for enhancing analytical thinking skills of vocational
students

อนุสร นิลละออ¹ และ สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล²
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Anusorn Ninlao¹ and Suwithida Charungkiatikul²

Chulalongkorn University

Corresponding Author, E-mail: 6680153927@student.chula.ac.th

(Received: 26 September, 2025; Edit: 7 October, 2025 ; accepted: 8 October, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคณิตศาสตร์เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา 2) นำเสนอแนวทางการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนชกการปากช่อง จำนวน 30 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 2) แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การทดสอบค่าที่ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์นั้นนักศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษาควรบูรณาการแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เข้ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยการส่งเสริม “การลงมือปฏิบัติจริง” และมีการสะท้อนคิดเพื่อให้ได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ต้องใช้ทักษะวิชาชีพ โดยครูมีบทบาทเป็น “ผู้อำนวยความรู้” มากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ โดยเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง และสถานศึกษาอาชีวศึกษาควรบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เข้าสู่แผนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : กิจกรรมเสริมหลักสูตร, การเรียนรู้จากประสบการณ์, ทักษะการคิดวิเคราะห์, นักศึกษา, อาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) To study the results of organizing extracurricular activities in mathematics to enhance analytical thinking skills using the concept of experiential learning for vocational students. 2) To propose a guideline for enhancing analytical thinking skills of vocational students from extra-curricular activities by using the concept of experiential learning. The research design is quantitative research, which is a research and development. The sample group is 30 vocational students of Pak Chong Commercial Technology College, using simple random sampling. There are 2 types of research tools: 1) Extra-curricular activities plan 2) Vocational students' analytical thinking skills test. Data were analyzed using basic statistics. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results were as follows:

1. After organizing extra-curricular activities using experiential learning concepts for vocational students to enhance their analytical thinking skills, the students showed higher analytical thinking ability than before the extra-curricular activities.

2. The study revealed that to enhance analytical thinking skills of vocational students, vocational institutions should systematically integrate experiential learning concepts into extra-curricular activities by promoting “hands-on practice” and reflection to practice analytical thinking, especially in fields requiring professional skills. Teachers play a role as “knowledge facilitators” rather than knowledge transmitters, providing opportunities to learn through real-world situations. Vocational institutions should systematically integrate extra-curricular activities aligned with the experiential learning concept into learning and learner development plans.

Keywords : Extracurricular activities, experiential learning, analytical thinking skills, students, vocational education.

บทนำ

การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือคือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับเทคนิค คือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับเทคโนโลยี (ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ หรือ ทล.บ) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะยาว และการฝึกอบรมวิชาชีพซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะสั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน ตลาดแรงงาน และประกอบอาชีพอิสระ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) การจัดการศึกษา และการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะความรู้จากการสังเกตการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา พบว่าผู้เรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดโอกาสในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เนื่องจากการเรียนการสอนมักเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาเชิงทฤษฎีหรือทักษะเชิงเทคนิคที่ตายตัว ขาดกระบวนการคิดแบบสร้างสรรค์และการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถ

นำความรู้ไปปรับใช้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างคล่องแคล่ว หลักสูตรการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาซึ่ง นักศึกษาสามารถคำนวณ แก้ไข ปัญหาวางแผน ตรวจสอบ และไปในทักษะวิชาคณิตศาสตร์ จะได้เห็นว่ามีวิชา คณิตศาสตร์เป็นวิชาพื้นฐานที่สามารถช่วยพัฒนาให้นักศึกษาอาชีวศึกษาตามความรู้ทักษะการคำนวณทาง คณิตศาสตร์มาร่วมรังสรรค์

ปัญหาดังกล่าวพบได้จากผลการประเมินต่าง ๆ เช่น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้าน อาชีวศึกษา (V-NET) จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) โดยสถาบันทดสอบ ทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินงานทดสอบวิชาสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เนื้อหาหลักการแก้ไขปัญหาในงานอาชีพโดยใช้หลักการ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2564 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.09 และประจำปีการศึกษา 2565 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 41.02 และประจำปีการศึกษา 2564 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.30 (สถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ, 2566) ระยะเวลา 3 ปี จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยลดลงทุกปี ซึ่งยังได้คะแนนไม่ถึงครึ่งหนึ่งในการทดสอบ ความรู้ของนักศึกษา และด้านองค์ประกอบการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ (Problem Solving and Decision Making) พบว่า ผลคะแนนของผู้เข้าสอบมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 จากค่าคะแนนเต็ม นอกจากนี้จากผล คะแนนการวัดความรู้โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล PISA ปี 2565 โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) พบว่าผลการประเมินทุกด้านทั้งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ได้คะแนนต่ำสุด สำหรับ ประเทศไทยภาพรวมในปี 2565 คะแนนเฉลี่ยทั้ง 3 ด้านต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD ในปี 2565 เด็กไทยมีคะแนน เฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ 394 คะแนน ด้านวิทยาศาสตร์ 409 คะแนน และด้านการอ่าน 379 คะแนน ขณะที่กลุ่ม ประเทศสมาชิก OECD มีคะแนนเฉลี่ย 472 485 และ 476 คะแนน ตามลำดับ ผลคะแนน PISA ในปี 2565 ไม่เพียง สะท้อนปัญหาของระบบการศึกษาของไทย แต่ยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพชีวิต ที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้ซึ่งผลการประเมินทั้งคะแนนและสัดส่วนผู้เรียนที่มีความสามารถ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานของทั้งสามด้าน ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ย จึงถือเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเร่งพัฒนา และให้ความสำคัญอย่างมาก (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2565) สภาปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ของ นักศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้ศึกษาแนวทางการสอนที่มีความหลากหลาย คือ การจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของ นักศึกษาอาชีวศึกษา ดังวิจัยจากผลการวิจัย ภัสราภรณ์ บัวเขียว ได้พบแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ร่วมกับการใช้งานทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ (ภัสราภรณ์ บัว เขียว, 2565)

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยเสริมสร้างทักษะ การคิดวิเคราะห์ให้กับนักศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อกิจกรรมเหล่านี้สามารถกระตุ้นให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้ทำไป ซึ่งช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับทักษะการคิด วิเคราะห์ให้เหมาะสมกับการทำงานในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคณิตศาสตร์สามารถทำ ได้โดยจัดนอกตารางเรียน หรือจัดเป็นกิจกรรมหนึ่งในหมวดวิชากิจกรรมซึ่งหลักสูตรอาชีวศึกษาบังคับให้นักเรียน ต้องเรียนอย่างน้อย 2 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน รูปแบบในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ไม่มีแบบแผนที่ แน่นนอนครู อาจารย์ผู้สอนกิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย (วิโรจน์ เฉลยสุข , 2564) ดังนั้นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยผู้วิจัยเป็นกิจกรรมที่ถูกสร้าง และกำหนดให้ตรงกับปัญหาเพื่อสอดคล้องกับ ความต้องการจากประสบการณ์ และธรรมชาติของนักศึกษาเป็นหลัก มีการพัฒนา และปรับปรุงหาวิธีการ และ แนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของ ผู้วิจัยเน้นกิจกรรมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหลัก ซึ่งนักศึกษามีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะ

วิชาคณิตศาสตร์อยู่แล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดโดยการดึงประสบการณ์เดิมของกลุ่มตัวอย่างมาสร้างให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ โดยจัดกิจกรรมจะเน้นบรรยากาศเกมที่มีความสนุกสนานเป็นกันเอง โดยมีเนื้อหาวิชาการง่ายต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา อีกทั้งเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาสามารถที่จะพัฒนา และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาไปในทิศทางที่สามารถต่อยอด และดีขึ้นได้ (ภัทรสุดา พิษย์กัลป์, 2566)

ผู้วิจัยพิจารณาว่าจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยผู้วิจัยเป็นกิจกรรมที่ถูกสร้าง และกำหนดให้ตรงกับปัญหาเพื่อสอดคล้องกับความต้องการจากประสบการณ์ และธรรมชาติของนักศึกษาเป็นหลัก จึงมีการพัฒนา และปรับปรุงหาวิธีการ และแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้วิจัยจะเน้นกิจกรรมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหลัก ซึ่งนักศึกษามีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะวิชาคณิตศาสตร์อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดการดึงประสบการณ์เดิมของกลุ่มตัวอย่างมาสร้างให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ โดยจัดกิจกรรมจะเน้นบรรยากาศเกมทางคณิตศาสตร์ที่มีความสนุกสนานเป็นกันเอง โดยมีเนื้อหาวิชาการง่ายต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา อีกทั้งเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาสามารถที่จะพัฒนา และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาไปในทิศทางที่สามารถต่อยอด และดีขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาอาชีวศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีทักษะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาอาชีวศึกษา อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,659 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างพื้นที่วิจัย คือ วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 นักศึกษาที่เป็นตัวอย่างเหล่านี้ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จำนวน 30 คน เป็นนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) โดยแต่ละห้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกันมาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) กิจกรรมเสริมหลักสูตร 10 กิจกรรม ประกอบไปด้วย กิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ 2) แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา อาชีวศึกษา ของนักศึกษาทั้งก่อนจัดกิจกรรมและหลังจัดกิจกรรม จากขั้นตอนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1. การวิเคราะห์ความสำคัญ 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3. การวิเคราะห์หลักการ (Bloom and others, 1956 อ้างถึงใน สมนึก ภัททิยธนี, 2546) ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบ อัตนัย ซึ่งการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์ความสำคัญ 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3) การวิเคราะห์หลักการ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ 1) กิจกรรมเสริมหลักสูตร 10 กิจกรรม ประกอบไปด้วย กิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการ ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้องเพื่อหาค่า IOC (Index of Item – Objective Congruence) พบว่ามีค่าดัชนี ความสอดคล้องตามการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ กิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องผลการประเมิน ผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 2) แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ของนักศึกษาทั้ง ก่อนจัดกิจกรรมและหลังจัดกิจกรรม จากขั้นตอนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1. การวิเคราะห์ความสำคัญ 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3. การวิเคราะห์ หลักการ (Bloom and others, 1956 อ้างถึงใน สมนึก ภัททิยธนี, 2546) ซึ่งได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือด้วยการตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้องเพื่อหาค่า IOC (Index of Item – Objective Congruence) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 3) แบบประเมินความพึงพอใจในการเข้า ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบหาค่าดัชนีความ สอดคล้องเพื่อหาค่า IOC (Index of Item – Objective Congruence) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องของ ผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.633

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยแนะนำขั้นตอนการทำกิจกรรมและบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเสริม หลักสูตร
2. นำแบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อแบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ก่อนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Pre-test)
3. ทดสอบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของ นักศึกษาอาชีวศึกษา
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในรายวิชาคณิตศาสตร์ กับกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวม 10 กิจกรรม (กิจกรรมละ 3 ชั่วโมง) โดยผู้วิจัยเป็น ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยตนเอง
5. เมื่อสิ้นสุดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามกำหนดแล้ว นำแบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเข้า ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา พร้อม ทำการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Post-test) กับนักศึกษา โดยใช้แบบทดสอบแนวคิดการเรียนรู้ จากประสบการณ์
6. นำผลลัพธ์ที่ได้จากแบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา และแบบประเมินผล ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อวัดการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา และคะแนนที่

ได้จากการตรวจสอบแบบวัดความสามารถทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2568 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง
2. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร และหลังเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร t-test for Dependent
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา โดยใช้สูตร t-test for Independent

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าสถิติและการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการจัดกิจกรรม	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	(S.D.)	Max	Min	t-test	Sig
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	30	45	14.17	2.77	19	9		
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	30	45	36.13	2.64	40	29	52.73*	.00

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหลังจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ ($\bar{X}$) = 36.13, S.D. = 2.77) สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{X}$) = 14.17, S.D. = 2.77) จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา หลังจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ($p=.000$, $t=52.73$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์

จากการสัมภาษณ์แนวทางผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงเสนอผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีแนวทางดังนี้คือ 1) แนวทางระดับสถานศึกษาและหลักสูตร 2) แนวทางระดับครูผู้สอน 3) แนวทางระดับนักศึกษา 4) แนวทางการประเมินผล 5) แนวทางการประยุกต์ใช้ในระดับผู้บริหารนโยบายการศึกษา

1) แนวทางระดับสถานศึกษาและหลักสูตร

- สถานศึกษาอาชีวศึกษาควรบูรณาการแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เข้ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่มีลักษณะ “การลงมือปฏิบัติจริง” (Concrete Experience) และมีการสะท้อนคิด (Reflective Observation) เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ต้องใช้ทักษะวิชาชีพ เช่น อุตสาหกรรม บริการ การท่องเที่ยว หรือเกษตรกรรม

- การออกแบบหลักสูตรให้เป็นทางการ ควรบรรจุกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์อย่างเป็นทางการในหลักสูตรการเรียนรู้กับนักศึกษาอาชีวศึกษา

2) แนวทางระดับครูผู้สอน

- ครู อาจารย์ควรส่งเสริมการสะท้อนคิด จัดกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้ทบทวนและอภิปรายหลังจบกิจกรรม โดยอาจใช้เครื่องมืออย่างแบบบันทึกสะท้อนคิดหรือคำถามปลายเปิด

- ครู อาจารย์ควรพัฒนาทักษะด้านการออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างประสบการณ์ตรง เช่น การจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ กิจกรรมโครงงาน หรือสถานการณ์สมมติ เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจ

3) แนวทางระดับนักศึกษา

- ส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสสะท้อนประสบการณ์ผ่านการเขียนรายงาน การอภิปรายกลุ่ม หรือการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์

- ฝึกฝนการสะท้อนคิด ให้ผู้เรียนได้ฝึกการตั้งคำถามกับตัวเองและวิเคราะห์กระบวนการคิดของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

- นักศึกษาควรได้รับการปลูกฝังแนวคิดและทัศนคติที่ดีต่อการคิดวิเคราะห์ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเริ่มตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับซับซ้อน

4) แนวทางการประเมินผล

- สนับสนุนการประเมินตนเอง (Self-assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (Peer-assessment) เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และวิจารณ์ญาณในตนเอง

- หลากหลายวิธีประเมิน ใช้ทั้งการประเมินตนเองและการประเมินจากเพื่อน เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุงของตนเอง

5) แนวทางการประยุกต์ใช้ในระดับผู้บริหารนโยบายการศึกษา

- กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ควร สนับสนุนแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้มีความชัดเจนในระดับนโยบาย การอภิปรายกลุ่ม หรือการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์

- ควรบรรจุแนวทางการจัดกิจกรรมเชิงประสบการณ์ไว้ในแผนการพัฒนาสถานศึกษา และให้ความสำคัญเทียบเท่ากับการเรียนในชั้นเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา หลังเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า นั้นเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการจัดกระบวนการที่เน้นให้นักศึกษาอาชีพศึกษา เรียนรู้ เข้าใจด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ และนำองค์ความรู้ที่ได้มานั้นไปใช้บูรณาการกับชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรสุดา พิษยกัลป์ (2566) ที่พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการช่วยเสริม และพัฒนาบุคลิกภาพลักษณะนิสัยตลอดจนสมรรถภาพด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะส่วนที่การเรียนการสอนไม่สามารถจัดให้ครบตามจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความสนใจ และช่วยฝึกให้นักศึกษาได้รู้จักการทำงานร่วมกันช่วยฝึกให้นักศึกษารู้จักใช้ความคิดส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูกับนักศึกษา และนักศึกษาด้วยกันเอง ช่วยในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจทำให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสามารถดึงความสนใจความสามารถ และความกระตือรือร้นของนักศึกษาให้แสดงออกมาสนองความต้องการทางจิตวิทยาของนักศึกษา ตลอดจนได้รับประสบการณ์ตรงในด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากตำราเรียนอันเป็นผลก่อให้เกิดผลกำไรต่อตัวนักศึกษาเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (Kolb, 1975 อ้างอิงใน ศุภมิตร ศิริโสภณภิววัฒน์, 2560) โดยนักศึกษานำประสบการณ์มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เดิมร่วมกับประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ สู่การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) กระบวนการสร้างความรู้ และทักษะ ด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้น โดยมีจุดเด่นที่เพิ่มขึ้นมา คือการทบทวนประสบการณ์ หรือนำสิ่งที่ลงมือทำมาตกผลึกความคิด เพื่อให้ได้รับรู้ถึงความรู้ใหม่ที่ได้รับ เป็นการนำไปต่อยอดความรู้เดิมหรือสามารถนำไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ สำหรับตัวเอง การที่เรามีประสบการณ์แต่ไม่ได้ตกผลึก ก็เหมือนกับที่เราจำเหมือนเดิม แต่บางทีก็ลืมได้ง่ายหรือไม่รู้ว่าควรนำไปปรับใช้ต่ออย่างไร เพราะขาดสูตรสรุปประสบการณ์นั้น ๆ ให้กับตัวเอง เชื่อว่าในแต่ละคนมีรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ที่แตกต่างกันออกไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติจริง (Concrete Experience) ได้สะท้อนคิด (Reflective Observation) และนำไปสู่การวิเคราะห์และพัฒนาแนวคิดใหม่ (Abstract Conceptualization) ก่อนนำไปทดลองใช้ (Active Experimentation) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น โครงการ การศึกษาระดับปริญญาตรี หรือการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลอง ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนในห้องเรียนที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ทางเดียว นอกจากนี้ บทบาทของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) มีความสำคัญในการกระตุ้นให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นโดยแนวทางการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยเพื่อให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้ในระดับสถานศึกษา

- สถานศึกษาอาชีพศึกษาควรบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เข้ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่มีลักษณะ “การลงมือปฏิบัติจริง” (Concrete Experience) และมีการสะท้อนคิด (Reflective Observation) เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ต้องใช้ทักษะวิชาชีพ เช่น อุตสาหกรรม บริการ การท่องเที่ยว หรือเกษตรกรรม

- สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในด้านการออกแบบกิจกรรมเชิงประสบการณ์ และควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง

2. การประยุกต์ใช้ในระดับผู้สอน ครู อาจารย์

- ผู้สอน ครู อาจารย์ ควรมีบทบาทเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) มากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ โดยจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง เช่น กิจกรรมฐานการเรียนรู้ โครงการงานอาชีพ การศึกษาระณีศึกษา หรือการจำลองสถานการณ์

- ผู้สอน ครู อาจารย์ ควรใช้เครื่องมือประเมินที่วัดได้ถึงกระบวนการคิด เช่น รูปแบบประเมินการวิเคราะห์ การเขียนสะท้อนคิด การอภิปรายกลุ่ม รวมถึงส่งเสริมการประเมินตนเองและการประเมินเพื่อน

3. การประยุกต์ใช้ในระดับนักศึกษา

นักศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนของ Kolb ได้แก่

- 1) การมีประสบการณ์ตรง
- 2) การสะท้อนคิด
- 3) การสังเคราะห์ความรู้ใหม่
- 4) การทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่

นักศึกษาควรมีโอกาสในการตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเองในแต่ละกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ

4. การประยุกต์ใช้ในระดับผู้บริหารนโยบายการศึกษา

- ผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายด้านอาชีวศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริม เช่น การกำหนดกิจกรรมบังคับเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ การอบรมครูเกี่ยวกับแนวคิด Experiential Learning หรือการสร้างเกณฑ์ประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้ ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา สามารถนำบางสิ่งมาปรับใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมด้วยการยืดหยุ่นทางความคิดให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมและเวลาในขณะนั้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ส่งเสริมการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการเรียนรู้

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- สถานศึกษาอาชีวศึกษาควรบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) เข้าสู่แผนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

- กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ควรสนับสนุนแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้มีความชัดเจนในระดับนโยบาย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- ควรมีการจัดกิจกรรมสะท้อนคิด (Reflective Activities) หลังจากการเรียนรู้ เพื่อให้ นักศึกษาทบทวน วิเคราะห์ และประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

- ควรส่งเสริมให้ครูมีบทบาทเป็น “ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้” (Facilitator) โดยเน้นการตั้งคำถาม การกระตุ้นความคิด และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและเสนอวิธีแก้ปัญหา

3. ข้อเสนอแนะสำหรับนักศึกษา

- นักศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง การร่วมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

- ควรพัฒนาแนวคิดการคิดวิเคราะห์ในตัวผู้เรียนผ่านการฝึกตั้งคำถาม วิเคราะห์สาเหตุ และประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหาในแต่ละสถานการณ์ที่พบการมีโอกาสฝึกคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจในสถานการณ์จริง จะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ควบคู่กับทักษะวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ข้อเสนอแนะด้านการประเมินผล

- ควรมีการพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลที่สามารถวัดกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาได้ เช่น การใช้แบบประเมินรูบริก (Rubric) สำหรับกิจกรรมการสะท้อนคิด การวิเคราะห์ปัญหา และการอภิปรายกลุ่ม การประเมินผลควรครอบคลุมทั้งการประเมินโดยครู ผู้เรียนประเมินตนเอง (Self-assessment) และการประเมินจากเพื่อนร่วมกิจกรรม (Peer-assessment) เพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายและสะท้อนทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างรอบด้าน

5. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษา

- ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์

- จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น โครงการนวัตกรรมอาชีพ การจำลองสถานการณ์ การแข่งขันทักษะ

6. ข้อเสนอแนะต่อผู้ออกแบบหลักสูตร

- ผู้ออกแบบหลักสูตรควรบรรจุกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ อย่างเป็นทางการในหลักสูตรการเรียนรู้

- ควรสร้างความเชื่อมโยงระหว่างทักษะวิชาชีพกับทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานในโลกยุคใหม่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้ผ่านการสืบเสาะ (Inquiry-Based Learning), การเรียนรู้จากการบริการ (Service Learning) และการเรียนรู้ผ่านเกม (Game-Based Learning) ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา ที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ อย่างมีลำดับขั้นตอนตามแนวคิดได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ใช้การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร พร้อมกับการเรียนรู้แบบอื่น พร้อมจัดกิจกรรมตามแนวคิดแบบอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning), การเรียนรู้แบบโครงการ (Problem-Based Learning), การเรียนรู้ผ่านการสืบเสาะ (Inquiry-Based Learning) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ที่หลากหลายเพื่อหาผลลัพธ์ที่เหมาะสมที่สุด

2.3 ควรมีการจัดสอบสัมภาษณ์นักศึกษาหลังจากจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสร็จเพื่อที่จะสามารถทราบถึงความก้าวหน้าของนักศึกษาโดยตรง

2.4 ควรออกแบบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ร่วมกับแนวคิดอื่น ๆ เพื่อผสมผสานแนวคิด และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบออนไลน์ Video Conference หรือผสมผสานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมกับการศึกษายุคชีวิตวิถีใหม่ ในศตวรรษที่ 21 และจัดความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ภัทรสุดา พิชย์กัลป์. (2558). การบริหารกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 12(2), 106–112.
- ภัทรสุดา พิชย์กัลป์. (2566). การบริหารกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 13(2), 106–112.
- ภัทรสารภรณ์ บัวเขียว. (2565). การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ร่วมกับการใช้งานทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้ายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิโรจน์ เฉลยสุข. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร [ดุขุฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2564). รายงานประจำปี 2564: ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2559. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์. ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2567). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. พริกหวานกราฟฟิค.
- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. David McKay.
- Kolb, D. A., & Fry, R. E. (1975). Toward an applied theory of experiential learning. In C. Cooper (Ed.), *Theories of group processes* (pp. 33–57). John Wiley & Sons.

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางเพื่อเสริมสร้าง

ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

The natural approach combined with the total physical response
method to enhance English listening ability of primary students

เสริมศักดิ์ สระศรี¹ สายพิน สีหรักษ์² และ วัชรภรณ์ เขื่อนวัง³

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Sermsak Srasri¹ Saiphin Siharak² and Watcharaporn Khuanwang³

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Corresponding Author E-mail: saiphin_s@mutt.ac.th

(Received: 22 September, 2025; Edit: 9 October, 2025 ; accepted: 25 October, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 68 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 34 คน และกลุ่มควบคุม 34 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางมีคะแนนความสามารถในการฟัง หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางมีคะแนนความสามารถในการฟัง หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางสามารถเสริมสร้างความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติ, การตอบสนองด้วยท่าทาง, การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ, ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ, นักเรียนระดับประถมศึกษา

Abstract

Most primary school students lack confidence and have limited comprehension in English listening during classroom learning. This motivated the researcher to conduct this study. This research was aimed to: 1) compare the English listening ability of grade 3 primary students before and after implementing the Natural Approach combined with the Total Physical Response, and 2) compare the English listening ability between students who received the Natural Approach combined with the Total Physical Response Learning Management and those who received traditional language learning Management. This quasi-experimental research involved 68 grade 3 students from schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2, divided into an experimental group (34 students) and a control group (34 students). Data were analyzed using t-test statistics.

The research findings revealed that:

1. Students who received instruction based on the nature-based learning approach combined with gesture-based response had significantly higher post-test listening ability scores than pre-test scores at the .05 statistical significance level. 2) Students who received instruction based on the nature-based learning approach combined with gesture-based response also had significantly higher post-test listening ability scores than students who received instruction using the conventional method at the .05 statistical significance level. Therefore, instruction based on the nature-based learning approach combined with gesture-based response can effectively enhance the English listening ability of third-grade students.

Keywords: Learning based on the naturalistic approach, gestural response.

English language teaching, English listening comprehension, primary school students.

บทนำ

ภาษาอังกฤษได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาสากลและถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารระดับโลก โดยครอบคลุมกิจกรรมระหว่างประเทศในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยว การค้าขาย การศึกษา และการทูต ผู้เรียนไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษให้มีความชำนาญ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องอาศัยทักษะการสื่อสารที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลและตลาดแรงงานที่มีลักษณะข้ามวัฒนธรรม (Ministry of Education, 2017) ยิ่งไปกว่านั้น ภาษาอังกฤษยังได้รับการกำหนดให้เป็นภาษาทางการหลักที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างประเทศโดยองค์การสหประชาชาติ (UN) และองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) (Lozinskiy, 2020)

นโยบายการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับทักษะพื้นฐานแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะด้านภาษา การคิดวิเคราะห์ และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้านอย่างสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (NIETS) และการจัดอันดับของ Education First (EF) ระหว่างปี พ.ศ. 2563-2567 ชี้ให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาของไทยยังคงอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (British Council, 2024; Education First, 2024; สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2568) ปัญหานี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่เน้นกฎเกณฑ์ทางภาษาและการแปลความหมายเป็นหลัก แทนที่จะเน้นการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาโดยเฉพาะทักษะการฟัง

ทักษะการฟังมีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารและถือเป็นรากฐานของการพัฒนาทักษะทางภาษาอื่นๆ โดยการฟังไม่เพียงแต่เป็นการรับรู้เสียง แต่ยังเป็นกระบวนการรับรู้และทำความเข้าใจความหมายของการสื่อสารที่นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการพูดผ่านการเลียนแบบ (มินตรา ธงภักดี และ ชวนพิศ รักษาพวก, 2566; Gudykunst และ Kim, 2003) เพื่อตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว แนวการสอนตามธรรมชาติ (Natural Approach) ที่พัฒนาโดย Krashen และ Terrell (1983) ซึ่งมีรากฐานจากสมมติฐาน 5 ประการของ Krashen ได้แก่ สมมติฐานการได้ภาษากับการเรียนรู้ภาษา (Acquisition-Learning Hypothesis) สมมติฐานการรับข้อมูลภาษา (Input Hypothesis) สมมติฐานตัวกรองทางอารมณ์ (Affective Filter Hypothesis) สมมติฐานลำดับธรรมชาติ (Natural Order Hypothesis) และสมมติฐานตัวควบคุม (Monitor Hypothesis) (Liu, 2024) โดยเน้นการให้ข้อมูลภาษาที่เข้าใจได้อย่างต่อเนื่อง (Krashen & Terrell, 1983; Küçükakin & Dönmez, 2024) และวิธีการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ที่พัฒนาโดย James Asher (1977, 2000) ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงการฟังกับการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อลดความวิตกกังวล (Al-Obaydi & Pikhart, 2024) และมีหลักฐานยืนยันประสิทธิภาพในการพัฒนาคลังคำศัพท์และทักษะการพูด (Herwanis, 2022; Nuraeni, 2019; Morales et al., 2024) จึงเป็นแนวทางทางเลือกที่มีศักยภาพ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีช่องว่างทางวิชาการในการศึกษาเชิงเปรียบเทียบทั้งสองแนวทางที่มุ่งเป้าการพัฒนาทักษะการฟังในระดับประถมศึกษาโดยตรง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของทั้งสองแนวทางต่อการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทการศึกษาไทยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง
2. เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ

สมมุติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้
2. ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางต่อความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งระเบียบวิธีวิจัยนี้เหมาะสมกับการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายที่มีช่วงอายุ 5-12 ปี หรือไม่เกินระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (Nuraeni, 2019) ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยแบบสองกลุ่มไม่เท่าเทียม ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Pretest-Posttest Nonequivalent-Group Design) (Best & Kahn, 2003) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการคัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกไว้ดังนี้คือ 1) โรงเรียนนั้นต้องมีจำนวนห้องเรียนระดับชั้นละ 4 ห้องเรียนขึ้นไปและมีครูประจำที่สอนภาษาอังกฤษ 2) นักเรียนที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

ประชากร (Population) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 80 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 68 คน โดยมีกระบวนการสุ่มตัวอย่าง 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โรงเรียนมา 1 แห่ง จากโรงเรียนทั้งหมด 80 แห่ง ขั้นที่ 2 สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ห้องเรียนจำนวน 2 ห้อง จากทั้งหมด 4 ห้องเรียนในโรงเรียนที่ถูกสุ่มมาในขั้นแรก ขั้นที่ 3 จัดห้องเรียนที่สุ่มได้เข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน ประกอบด้วย กลุ่มทดลอง (Experimental Group) นักเรียนจำนวน 34 คน และ กลุ่มควบคุม (Control Group) นักเรียนจำนวน 34 คน โดยมีระยะเวลาในการทดลองผู้วิจัยได้ทำการทดลองระหว่างเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ 2568

ทั้งนี้ การวิจัยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองและนักเรียนในการเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมการวิจัย และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี หมายเลขรับรอง COA No. 01, RMUTT_REC No. Exp 01/68 แล้ว

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาและเปรียบเทียบประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง และ แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (2W3P) ซึ่งแต่ละรูปแบบประกอบด้วย 6 แผนการสอน รวมเวลาการสอนทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีดังนี้

- 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสอนภาษาตามธรรมชาติและวิธีการตอบสนองด้วยท่าทาง เพื่อเป็นพื้นฐานในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

2) การออกแบบกิจกรรม: ดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวคิดการสอนทั้งสองรูปแบบ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (2W3P)

3) การกำหนดเนื้อหา กำหนดเนื้อหาสำหรับแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน

4) การตรวจสอบความถูกต้อง ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขในเบื้องต้น

5) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ผลการวิเคราะห์พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสองรูปแบบมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมของเนื้อหาในระดับสูง

6) การทดลองใช้แผนการเรียนรู้ (Try-out) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้และระยะเวลาที่ใช้จริง

7) การปรับปรุงแก้ไขแผนการเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามข้อเสนอแนะจากการทดลองใช้ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มทดลองในการวิจัยต่อไป การดำเนินการตามขั้นตอนที่เข้มงวดนี้ทำให้มั่นใจได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพและไม่น่าเชื่อถือสูง สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างแบบทดสอบการฟัง

การวิจัยนี้ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ข้อที่ตอบถูกต้อง 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดได้ 0 คะแนน การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาหลักการและแนวคิด ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการฟัง (Best & Kahn, 2003) เพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบและข้อควรพิจารณาในการออกแบบเครื่องมือ

2. การวิเคราะห์หลักสูตรและการกำหนดโครงสร้าง วิเคราะห์หัวข้อวัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงกำหนดโครงสร้างและขอบเขตของข้อสอบในเนื้อหา เรื่อง All about me สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. การสร้างแบบทดสอบฉบับร่าง ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษฉบับร่าง จำนวน 40 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นประโยคคำสั่งที่ให้นักเรียนแสดงการกระทำหรือตอบสนองตามคำสั่งที่ได้ยิน สอดคล้องกับโครงสร้างที่กำหนดไว้

4. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบทดสอบฉบับร่างที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วยคณาจารย์จากระดับมหาวิทยาลัย 2 ท่าน และศึกษานิเทศก์ด้านภาษาอังกฤษ 1

ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษาและวัดความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) ผลการประเมินพบว่าค่า IOC ของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.0 ซึ่งถือว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาในระดับสูง

5. การทดลองใช้ (Try-out) นำแบบทดสอบฉบับที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 34 คน เนื่องจากเคยเรียนเนื้อหาเดียวกันนี้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อวิเคราะห์คุณภาพรายข้อของแบบทดสอบ

6. การวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ วิเคราะห์ผลการทดสอบจากการทดลองใช้ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เพื่อหาค่าดัชนีความยาก (Index of Difficulty) และค่าดัชนีอำนาจจำแนก (Index of Discrimination) (Whitney & Sabers, 1970) คัดเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.30 - 0.60 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40 - 0.90 จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบทดสอบจริง

7. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 30 ข้อมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไปได้

โดยในแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน ประกอบด้วย คำชี้แจง (ให้นักเรียนฟังคำถามหรือบทสนทนาที่ครูอ่านให้ฟัง แล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว) ต่อมาคือ ส่วนที่ 1 การฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง (5 คะแนน) (ให้นักเรียนฟังคำสั่งและเลือกรูปภาพให้ตรงกับคำสั่งนั้นๆ โดยทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงบนข้อที่เลือก) ต่อมาคือ ส่วนที่ 2 การฟังและเลือกภาพที่ตรงกับคำศัพท์ (5 คะแนน) (ให้นักเรียนฟังคำศัพท์จากครู แล้วเลือกภาพให้ตรงกับคำศัพท์ที่ได้ยิน โดยทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงบนข้อที่เลือก) ต่อมาคือ ส่วนที่ 3 การฟังและเลือกคำตอบที่ถูกต้อง (10 คะแนน) (ให้นักเรียนฟังคำถามหรือบทสนทนาสั้นๆ จากครู แล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้อง) และ ส่วนที่ 4 การฟังบทสนทนาสั้นๆ และตอบคำถาม (10 คะแนน) (ให้นักเรียนฟังบทสนทนาสั้นๆ แล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้อง) โดยมีตัวอย่างคำถาม ข้อ 11. What's your favorite part of the body? a) I like food. b) I like my dog. c) I like my nose. ข้อ 12. Which parts of the body are used to carry many things? a) ears b) arms c) legs บทสนทนาที่ 1 (ข้อ 21 และ 22) A: Hi, what's your name? B: My name is Tom. A: How old are you, Tom? B: I'm 9 years old. A: Nice to meet you, Tom! ข้อ 21. What's the boy's name? a) Tim b) Tom c) Tony ข้อ 22) How old is Tom? a) 8 years old. b) 9 years old c) 10 years old.

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยกึ่งการทดลอง (quasi-experiment) ออกแบบการวิจัยแบบสองกลุ่มไม่เท่าเทียม ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Pretest-Posttest Nonequivalent-Group Design) (Best & Kahn, 2003)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้เพื่อแสดงคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ใช้เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของคะแนนระหว่างนักเรียนแต่ละคนในแต่ละกลุ่ม

2. สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียน ดังนี้

2.1) การทดสอบค่าที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระ (Dependent Samples t-test) ใช้เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อดูว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

2.2) การทดสอบค่าที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระ (Independent Samples t-test) ใช้เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ เพื่อประเมินว่าวิธีการสอนแบบใหม่มีประสิทธิภาพแตกต่างจากวิธีเดิมหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้อ่างน่าเชื่อถือว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับประถมศึกษาได้อย่างครบถ้วน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง โดยใช้การทดสอบ t-test (Dependent) รายละเอียดในตารางที่ 2 และ ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ (2W3P) โดยใช้การทดสอบ t-test (Independent) รายละเอียดในตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียนของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง

จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง	n	$\bar{X}$	SD	$\bar{D}$	t	p
ก่อนเรียน	34	10.65	4.08	5.74	13.11*	.000
หลังเรียน	34	16.38	4.00			

*p < .05

การวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 2 พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของการทดสอบค่าที ($t = 13.11$, $p < .05$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษหลังเรียน ($\bar{X} = 16.38$, $SD = 4.00$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 10.65$, $SD = 4.08$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การพัฒนาทักษะการฟังเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 5.73 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 19.10 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ

การจัดการเรียนรู้	n	$\bar{X}$	SD	t	p	Effect Size
ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง	34	16.38	4.00	5.43*	.000	1.32
วิธีปกติ	34	11.06	4.08			

*p < .05

การวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 3 พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของการทดสอบค่าที ($t = 5.43$, $p < .05$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยหลังเรียนของความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางและกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง มีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ หลังเรียน ($\bar{X} = 16.38$, $SD = 4.00$) สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ ($\bar{X} = 11.06$, $SD = 4.08$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, เมื่อพิจารณาค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) พบว่ามีค่าเท่ากับ 1.32 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางส่งผลต่อความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษในระดับสูงมาก (Cohen, 1992) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มที่

ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติเฉลี่ย 5.32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 17.73 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง มีประสิทธิผลสูงต่อการพัฒนาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดธรรมชาติที่เน้นการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติในสภาพแวดล้อมที่ผ่อนคลายและไม่กดดัน ซึ่งช่วยลดความวิตกกังวลของผู้เรียน (Krashen, 1982; Liu, 2024; Yayla & Boyaci, 2023)

ก่อนการทดลอง นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการฟังอยู่ในระดับต่ำมาก มีท่าที่ตื่นตระหนกและไม่สามารถเข้าใจคำสั่งหรือคำถามพื้นฐานได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเรียนรู้ (Wang & Zhang, 2021) อย่างไรก็ตาม หลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทางที่ผสมผสานกันนี้ นักเรียนแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่ชัดเจน ทั้งในด้านคะแนนที่สูงขึ้น ความมั่นใจ และความสามารถในการตอบสนองต่อคำสั่งและคำถามอย่างถูกต้อง ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Richards และ Rodgers (2014) ที่ชี้ว่าการบูรณาการแนวคิดตามธรรมชาติกับการตอบสนองด้วยท่าทาง ช่วยให้ผู้เรียนได้รับภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนอย่างกระตือรือร้น และสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ใช้ได้จริงในสถานการณ์หลากหลาย

ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้เกิดจากหลายปัจจัยที่สอดคล้องกับหลักการทางทฤษฎี ดังนี้

1) บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ไม่ตึงเครียด และปราศจากความกดดัน นักเรียนได้รับอนุญาตให้ใช้ภาษาได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องกังวลเรื่องความผิดพลาด ซึ่งช่วยลด ตัวกรองทางอารมณ์ (affective filter) (Krashen & Terrell, 1983) ทำให้การรับข้อมูลทางภาษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) การบูรณาการการเคลื่อนไหว การใช้เทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง ในกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงคำศัพท์และประโยคเข้ากับการเคลื่อนไหวทางกายภาพ ซึ่งเป็นวิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กในวัยประถมศึกษา (Al-Obaydi & Pikhart, 2024; Morales et al., 2024; ศศิภา อุดมพรเทพสกุล และคณะ, 2562) การเคลื่อนไหวและการลงมือทำควบคู่ไปกับการฟัง ช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและน่าจดจำยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในการเรียนรู้คำศัพท์ (Herwanis, 2022; Nuraeni, 2019)

3) การได้รับข้อมูลทางภาษาอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารตลอดเวลาในชั่วโมงเรียน เสมือนเป็นการเรียนรู้ภาษาแม่ ทำให้ผู้เรียนได้รับ ข้อมูลภาษาที่เข้าใจได้ (comprehensible input) อย่างต่อเนื่อง ผ่านการฟังและการทำความเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทักษะภาษา (Krashen, 1982) นอกจากนี้ การใช้สื่อประกอบ เช่น รูปภาพและวิดีโอ ยังช่วยเสริมความเข้าใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การผสมผสานการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง สามารถลด ระดับความวิตกกังวลและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหว มีปฏิสัมพันธ์กับครูอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งยังไม่ค่อยพบในการศึกษาที่ก่อนหน้านี้ในบริบทไทย ซึ่งบริบทของงานวิจัยนี้อยู่ที่จังหวัดชัยภูมิ ในอำเภอที่ห่างจากตัวจังหวัดค่อนข้างมาก และครูผู้สอนเป็นคนไทย ไม่ใช่เจ้าของภาษา แต่ครูจบการศึกษาระดับปริญญาโทเอกภาษาอังกฤษและมีโอกาสได้ไปทำงานที่ต่างประเทศมาระยะหนึ่ง ส่วนข้อจำกัด คือ ดำเนินการทดลองเพียงโรงเรียนเดียว และใช้เวลา

ทำการทดลองเพียง 2 เดือน แต่จากผลการทดลองนั้นทำให้เห็นถึงประสิทธิผลสูงในการเสริมสร้างความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังส่งเสริมทัศนคติเชิงบวก ความมั่นใจ และแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอีกด้วย (Putri et al., 2025; Yayla & Boyaci, 2023) แนวทางนี้จึงเป็นอีกทางเลือกที่มีคุณค่าสำหรับครูผู้สอนที่ต้องการปรับปรุงวิธีการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กและบริบทของศตวรรษที่ 21

2. ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทาง มีประสิทธิผลสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติในการพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยคะแนนหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Obaydi และ Pikhart (2024) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางมีผลการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดมาจากหลักการที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กได้แก่ 1) การเรียนรู้ตามธรรมชาติ การจัดกิจกรรมที่เน้นบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน และปราศจากความเครียดเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดธรรมชาติ (Krashen & Terrell, 1983) ผู้วิจัยใช้ภาษาอังกฤษตลอดเวลาในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยและค่อยๆ เข้าใจคำสั่งการเรียนรู้เริ่มจากการฟังก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การพูดในระดับคำ วลี และประโยคตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yayla และ Boyaci (2023) ที่พบว่าแนวทางธรรมชาตินี้ช่วยพัฒนาทักษะการพูดและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา 2) การบูรณาการการเคลื่อนไหว การใช้แนวทางของ TPR ในกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงคำศัพท์และประโยคเข้ากับการเคลื่อนไหวทางกายภาพ การแสดงท่าทางประกอบ และการเรียนรู้ผ่านรูปภาพ วัตถุ และวิดีโอ (Herwanis, 2022) สิ่งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Asher (1977) ที่ระบุว่า การเคลื่อนไหวช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความหมายกับภาษาเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การเรียนรู้เป็นรูปธรรมและน่าสนใจ (Putri et al., 2025) นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำให้สามารถเข้าใจและจดจำคำศัพท์และโครงสร้างประโยคได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ในทางตรงกันข้าม การจัดการเรียนรู้แบบปกติเน้นการเรียนรู้ผ่านตัวหนังสือ การอ่านตาม และการอธิบายความหมายโดยผู้สอนเป็นหลัก การเรียนการสอนเน้นที่เนื้อหาและข้อมูลด้านคำศัพท์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติจริง แม้นักเรียนจะดูเหมือนเข้าใจในบทเรียน แต่เมื่อต้องนำไปใช้จริงกลับขาดความมั่นใจ ประหม่า และไม่สามารถสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะในทักษะการฟัง นักเรียนไม่สามารถเข้าใจ แม้แต่ประโยคคำสั่งง่ายๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับกลุ่มทดลอง (มินตรา ธงภักดี และ ชวนพิศ รักษาพวก, 2566)

ผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติร่วมกับการตอบสนองด้วยท่าทางเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาความสามารถในการฟังและพูดของนักเรียนประถมศึกษา การเชื่อมโยงคำศัพท์กับการเคลื่อนไหว การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและผ่อนคลาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมั่นใจและพัฒนาทักษะภาษาได้อย่างยั่งยืนในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาควรนำแนวคิดธรรมชาติร่วมกับวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะการพูดซึ่งมีพัฒนาการสูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเน้นการเรียนรู้ผ่านการฟัง การปฏิบัติตามคำสั่ง และการแสดงออกด้วยท่าทางในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน และสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อส่งเสริมความมั่นใจ ความกล้าแสดงออก และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียน

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนในช่วงเริ่มต้นของการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งยังไม่มีพื้นฐานภาษาอย่างเป็นระบบ โดยสามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

4. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและอบรมครูด้านนวัตกรรมการสอนภาษาอังกฤษ รวมถึงใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยให้ยาวขึ้น เช่น ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียนหรือ 1 ปี การศึกษา เพื่อให้สามารถติดตามพัฒนาการด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง และชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดธรรมชาติร่วมกับวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีระดับชั้นหรือพื้นฐานทางภาษาแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และตรวจสอบความสอดคล้องของผลการวิจัย

3. ควรศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดธรรมชาติและวิธีการตอบสนองด้วยท่าทาง รวมถึงเปรียบเทียบกับวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ช่วยอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณได้อย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

กุลิศรา จิตรชญาวัฒน์ และเทศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุคงเจริญ. (2566). *วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่*

21. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มินตรา ธงภักดี และชวนพิศ รักษาพวก. (2566). การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 14(1), 130–145.

ศศิภา อุดมพรเทพสกุล, ชลาธิป สมานิติ และปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลทร. (2562). การจัดประสบการณ์ภาษาที่สอนโดยเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทางในเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 12(1), 31–39.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *สพฐ. ชี้แจงแนวทางยกระดับสมรรถนะครูด้าน*

ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัล. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/obec.pr/posts/1303736949996784>

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2568). *สถิติ O-NET ย้อนหลัง*. สืบค้นจาก

<https://www.niets.or.th/th/content/view/11821>

Al-Obaydi, L. H., & Pikhart, M. (2024). Revisiting total physical response: Evaluating its impact on vocabulary acquisition and retention in EFL classrooms. *Forum for Linguistic Studies*, 6(5), 822–832. <https://doi.org/10.30564/fls.v6i5.7028>

Asher, J. J. (1977). Children learning another language: A developmental hypothesis. *Child Development*, 48(3), 1040–1048. <https://doi.org/10.2307/1128357>

Asher, J. J. (2000). *Learning another language through actions: The complete teacher's guidebook* (6th ed.). Sky Oaks Productions.

Best, J. W., & Kahn, J. V. (2003). *Research in education* (9th ed.). Allyn & Bacon.

British Council. (2024). *A new way to learn English that helps Thai children become good at English*. Retrieved from <https://www.britishcouncil.or.th/english/children/secondary/tips/englishforthaistudents>

Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.1.155>

Crawford, A. N. (2003). Communicative approaches to second language acquisition: The bridge to second language literacy. In G. García (Ed.), *English learners: Reaching the highest level of English literacy* (pp. 152–181). International Reading Association.

Education First. (2024). *EF English proficiency index: A ranking of 116 countries and regions by English skills*. Retrieved from <https://www.ef.com/epi/>

Gudykunst, W. B., & Kim, Y. Y. (2003). *Communicating with strangers: An approach to intercultural communication*. Prentice-Hall.

Herwanis, D. (2022). The combination of inquiry, learning community, and total physical response: A study on developing English language skill for elementary school students. *Jurnal Inspirasi Pendidikan*, 10(2), 199–212. <https://doi.org/10.24252/ip.v10i2.17914>

Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press.

Krashen, S. D., & Terrell, T. D. (1983). *The natural approach: Language acquisition in the classroom*. Alemany Press.

Küçükakın, P. M., & Dönmez, Ö. (2024). Unveiling the potential of natural approach in language teaching: Field testing. *ERIC*. <https://eric.ed.gov/?id=ED662832>

- Liu, Y. (2024). The overview of the natural approach. *Scientific Journal of Technology*, 6(5), 46–53. <https://doi.org/10.54691/09wcsq42>
- Lozinskiy, N. (2020). *Multilingualism in the United Nations*. United Nations. Retrieved from <https://digitallibrary.un.org/record/3893946?v=pdf>
- Morales, J. C., Siharak, S., Boonsri, S., & Kwanboonjan, S. (2024). Learning management of task-based learning approach together with total physical response to enhance the speaking skills of primary 6 students. In *2024 9th International STEM Education Conference (iSTEM-Ed)* (pp. 1–5). IEEE. <https://doi.org/10.1109/iSTEM-Ed62750.2024.10663103>
- Nuraeni, C. (2019). Using total physical response (TPR) method on young learners English language teaching. *Metathesis: Journal of English Language, Literature, and Teaching*, 3(1), 26–34. <https://doi.org/10.31002/metathesis.v3i1.1223>
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009024532>
- Vandergrift, L., & Goh, C. C. M. (2012). *Teaching and learning second language listening: Metacognition in action*. Routledge.

ปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรม
ตามบทบาทของครุณักวิจัย
Causal Factors of Ethical Attitude's and Behavioral Identity Based on
Researcher-Teacher's Role

วรรณะ บรรจง¹ สมเจตน์ ผิวทองงาม² ภวิกา ภัทษา³ และนิรมล จันทร์สุวรรณ⁴
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี² โรงเรียนสตรีปากพอง³ และทัณฑสถานวัยหนุ่มภาคใต้⁴
Wanna Banchong¹ Somchat Phiutongngam² Pawika Paksa³ และNiramol Jansuwan⁴
College of South Technology¹ Suratthani Rajbhat University² Satrie Pakphanang School³ and Youth Penitentiary
Nakhon Si Thammarat⁴
Corresponding Author E-mail : Wanna.b@sct.ac.th, Somchat.phi@sru.ac.th

(Received: 14 August, 2025; Edit: 22 September, 2025 ; accepted: 22 September, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัย 2) ศึกษาอิทธิพลหลักและอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีสติรู้คิดการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูและการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนที่มีต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัยจากโมเดลที่ตรวจสอบความตรงแล้ว และ 3) เปรียบเทียบความแตกต่างของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ครุณักวิจัยระหว่างกลุ่มนักศึกษาครูกับครูประจำการและอธิบายว่าประเภทครูเป็นตัวแปรกำกับเส้นทางอิทธิพลใดในโมเดล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาครู ชั้นปีที่ 5 จำนวน 360 คน และครูประจำการ สังกัด สพฐ. จำนวน 360 คน รวม 720 คน ใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมโดยใช้เครื่องมือวัด จำนวน 16 ฉบับ มีค่าความเที่ยงระหว่าง .693 ถึง .938 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการแจกแจงของตัวแปรด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ส่วนการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติและพฤติกรรมใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภายนอก ได้แก่ การมีสติรู้คิด การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู การมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทโรงเรียนส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรภายใน ได้แก่ เอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติและพฤติกรรมบทบาทของครุณักวิจัย ซึ่งตัวแปรสาเหตุมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผล และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีสติรู้คิดกับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูและการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทโรงเรียนที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติต่อพฤติกรรมบทบาทครุณักวิจัย ส่วนผลการศึกษาอิทธิพลมีลักษณะโครงสร้างเป็นแบบเดียวกันและมีค่าพารามิเตอร์ของเมตริกซ์ อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรแฝงภายในและตัวแปรแฝงภายนอกไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : เจตคติ, ครุณักวิจัย, ปัจจัยเชิงสาเหตุ, เอกลักษณ์ทางจริยธรรม

Abstract

The objectives of this study were to: 1) develop and examine the validity of a model entitled the causal factors of moral identity, attitude and behavior of teacher-researcher 2) study main effect and interaction effect between socialization consciousness of institute of teacher education and relationship within school context toward moral identity, attitude and behavior of teacher researchers through the model and 3) compare whether student-teachers or in-service teachers affecting the model. The sampling were 360 student teachers in year 5 and 360 in-service teachers under the OBCE total 720, selected by using multi-stage sampling. Data were collected by using 16 measuring tools along with precision value 693 - .938. Data were analyzed by using descriptive statistics for sampling groups, statistic program for the distribution of variables and for relationship.

The results found that external factors which were consciousness, socialization and relationship within school context significantly affected internal factors which were moral identity, attitude towards teacher-researcher's behavior. Independent variables positively affected dependent variables. And there was no relationship between consciousness and socialization from institute of teacher education and relationship school context affecting moral identity, attitude towards teacher-researcher's behavior. By analyzing the invariance of the model, it showed the same structure as while there were no difference in matrix parameter, independent variables and dependent variables.

Keywords : Attitude, Causal Factor, Ethical Identity, Teacher-Researchers

บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะเฉพาะของการเป็นวิชาชีพนั้นก็คือการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นครูที่มีเอกลักษณ์ เพราะการที่ครูมีเอกลักษณ์ของวิชาชีพครูอย่างเข้มแข็งนั้นค่อนข้างเปลี่ยนแปลงยาก ทำให้ครูได้นำไปใช้ที่จะสะท้อน ความเป็นตัวตนออกมาในการประกอบวิชาชีพครู (Martins and Carvalho, 2013) โดยมีจริยธรรมกำกับเพื่อให้เกิด พฤติกรรมที่ดี ที่ควร ย่อมก่อให้เกิดผลดีแก่ตนเองในการปฏิบัติงาน การที่ครูจะปฏิบัติงานภายใต้การมีคุณธรรมและ จริยธรรมย่อมส่งผลสำคัญต่อคุณภาพของเยาวชนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งครูสภา ได้ออกข้อบังคับเพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางที่ว่าด้วยจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อวิชาชีพและต่อผู้รับบริการให้ครูเป็นผู้ที่มี วินัย วิสัยทัศน์ ทั้งด้านความรู้และบุคลิกภาพที่ดีในวิชาชีพและผู้รับบริการโดยมีความเมตตาส่งเสริมการเรียนรู้ให้ทัน กับการเปลี่ยนแปลงอย่างเต็มความสามารถและศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) ครูในศตวรรษที่ 21จึงต้องมี

ความทันสมัยใส่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีความสามารถและมีทักษะในการคิดที่หลากหลายอย่างผสมกลมกลืนทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดแก้ปัญหา มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนที่หลากหลายที่สามารถบูรณาการพัฒนาทักษะทางสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถใช้ทักษะการสอนที่หลากหลายภายใต้การเปลี่ยนแปลงความเป็นครูในยุค 4.0 ดังนั้น ครูต้องทำการสอนและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างบูรณาการ (Voiner and Palasan, 2014) ซึ่งในการทำวิจัยครูผู้ทำวิจัยต้องทำให้ถูกต้องมีคุณภาพภายใต้จรรยาบรรณของนักวิจัยที่ผู้วิจัยต้องมีความรอบคอบ ทำวิจัยด้วยความรอบรู้ความสามารถ มีความถูกต้องเชิงวิชาการไม่มีผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่อบุคคลสังคมโดยรวม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชนและสังคมอย่างแท้จริง

นักศึกษาครูและครูใหม่ซึ่งเป็นผู้ที่กำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ที่ต้องทำงานเพื่อพัฒนาเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศ เป็นกลุ่มที่นักการศึกษาให้ความสำคัญ เพราะครูกลุ่มนี้ถูกฝึกมาเพื่อให้ทำการสอนและการวิจัยอย่างบูรณาการ ซึ่งเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อย่างไรก็ตาม การสาเหตุของการเป็นครูนักวิจัยอย่างมีจริยธรรมนั้นยังมีการศึกษาน้อยมาก ทั้งที่การเป็นครูที่ดีต้องมีคุณธรรมจริยธรรมกำกับเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพเยาวชนของประเทศ ซึ่งสาเหตุของการเป็นครูนักวิจัยอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีสาเหตุจากมิติต่างๆ ที่หลากหลาย ซึ่งมีงานวิจัยที่สำคัญได้ชี้ให้เห็นว่าการที่ครูได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ ครูภายในโรงเรียน ผู้เรียน ชุมชน การเรียนในสถาบันฝึกหัดครู โดยการมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน เพื่อน การทำกิจกรรม การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นักศึกษาครูได้รับรู้บทบาทของตน (Sanger and Osguthorpe, 2013; Elliott, 1994) พร้อมทั้งจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทันทับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ภายใต้สมรรถนะของการเป็นครูนักวิจัยที่มีคุณธรรมจริยธรรมอันจะสร้างสรรค์ผลงานการวิจัยที่มีคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

การศึกษาเอกลักษณ์ของบุคคลที่นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทนั้นที่ผ่านมานั้นมีการศึกษาทั้งในทางสังคมวิทยา จิตวิทยาสังคม แต่อย่างไรก็ตามในการทำงานพฤติกรรมตามบทบาทนั้น Stryker and Burke (2002) ได้เสนอแนะว่าควรนำตัวแปรทางจิตวิทยามาศึกษาร่วมกับเอกลักษณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมจะสามารถช่วยให้ทำนายพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้น ในสถานการณ์ครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมครูนักวิจัยอย่างมีจริยธรรม ซึ่งมีผลการศึกษหลายสถานการณ์ได้ชี้ให้เห็นว่าเจตคติของบุคคลต่อสถานการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวที่มีความใกล้ชิดและสามารถทำนายพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน โดยจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติในสถานการณ์ต่างๆ พบว่า มีการศึกษาสถานการณ์ทางสังคมกับเจตคติในประเด็นต่างๆ เช่น การเรียน การทำงาน การอาสาสมัคร การเมือง เป็นต้น และเป็นตัวแปรสาเหตุกับพฤติกรรม มีตัวแปรเจตคติเป็นตัวทำนายพฤติกรรมและบางเรื่องมีตัวแปรความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างเจตคติกับพฤติกรรม (Kumale, Albarracin and Seignourel, 2010)

จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น พบว่า พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นเป็นผลจากเอกลักษณ์ ลักษณะของบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้บริบททางสังคมที่จะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะดังกล่าว ฉะนั้น การศึกษาสาเหตุสำคัญของเอกลักษณ์ทางจริยธรรมของครูนักวิจัยมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัยมากน้อยเพียงใด และถ้าหากนำตัวแปรเจตคติที่เป็นตัวแปรทางจิตวิทยามาศึกษาร่วมกับเอกลักษณ์ทางจริยธรรมด้วยจะทำนายพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย

ได้มากขึ้นเพียงใด รวมถึงเป็นการตรวจสอบความมั่นคงของเอกลักษณ์ของนักศึกษาครุว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เมื่อก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูที่ได้เจอกับบริบทใหม่ๆ ในวิชาชีพ

ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้นำเจตคติมาศึกษาร่วมกับเอกลักษณ์ทางจริยธรรมเพื่อทำนายพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัย ซึ่งผลการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการที่จะพัฒนาหลักสูตร การกำหนดนโยบายด้วยกลยุทธ์ที่หลากหลาย การหาวิธีการพัฒนาครูเพื่อให้มีคุณลักษณะแห่งวิชาชีพอย่างแท้จริง อันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงให้กับครูที่สามารถปฏิบัติงานทั้งด้านการสอนและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความมั่นคงเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัย
2. ศึกษาอิทธิพลหลักและอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีสติรู้คิดการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูและการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนที่มีต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัยจากโมเดลที่ตรวจสอบความตรงแล้ว
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ครุณักวิจัยระหว่างกลุ่มนักศึกษาครุกับครุประจำการและอธิบายว่าประเภทครูเป็นตัวแปรกำกับเส้นทางอิทธิพลใดในโมเดล

สมมติฐานการวิจัย

1. แบบจำลองสมมติฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีรายละเอียดของสมมติฐานย่อยตามเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ดังนี้
  - 1.1 การมีสติรู้คิดมีอิทธิพลทางตรงและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัยผ่านเอกลักษณ์ทางจริยธรรม และเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัย
  - 1.2 การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูมีอิทธิพลทางตรงและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัยผ่านเอกลักษณ์ทางจริยธรรมและเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัย
  - 1.3 การมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัยผ่านเอกลักษณ์ทางจริยธรรมและเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัย
2. แบบจำลองโมเดลเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม และเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัยมีความแตกต่างกันระหว่างนักศึกษาครุกับครุประจำการ และค่าเฉลี่ยของตัวแปรแฝงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติและพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัยมีความแตกต่างระหว่างนักศึกษาครุกับครุประจำการ
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีสติรู้คิด การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูและการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนที่มีต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติและพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูประจำการที่มีอายุงานไม่เกิน 5 ปี ที่ปฏิบัติการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนของรัฐ จำนวน 13,745 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555-2560) และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหรือผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้วที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 27,072 คน (สำนักงานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2560)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดตัวอย่าง ใช้วิธีกำหนดตามจำนวนพารามิเตอร์ในโมเดลที่ตรวจสอบความตรงทั้งโดยดูความเชื่อมโยงของจำนวนเส้นที่ต้องการทดสอบ ซึ่งใช้ 20 คนต่อ 1 ค่าพารามิเตอร์จากตัวแปรที่สังเกตได้ และการเปรียบเทียบระหว่างครูประจำการ มีจำนวน 18 เส้น ใช้ตัวอย่างกลุ่มละ 360 คน รวมทั้งสิ้น 720 คน ซึ่งในการเลือกกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage Random Sampling) มีการสุ่ม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สุ่มจังหวัดที่มีมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาค ขั้นตอนที่ 2 สุ่มมหาวิทยาลัย และสุ่มเขตพื้นที่ของระดับประถมศึกษาและใช้เขตมัธยมศึกษาของจังหวัดในแต่ละภูมิภาค ขั้นตอนที่ 3 สุ่มครูประจำการและนักศึกษาครูในแต่ละวิชาเอก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวนทั้งสิ้น 16 ฉบับ และเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่ จำนวน 11 ฉบับ และเป็นเครื่องมือปรับปรุงมาจากปัญญา ประดิษฐ์บาททุกา (2556) จำนวน 1 ฉบับ คือ การมีสติรู้คิด ประกอบด้วยแบบวัดย่อย 5 แบบวัด คือ การจัดการตนเอง การยึดมั่นในหน้าที่ การมุ่งความสำเร็จ การมีวินัยในตนเองและความสุขุมรอบคอบ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในส่วนของขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดในการสร้างมาตรวัดตัวแปร คณะผู้วิจัยได้ศึกษานิยามเชิงทฤษฎีและแปลงมาสู่นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรแล้วกำหนดประเด็นสำคัญและพฤติกรรมบ่งชี้ กำหนดข้อคำถามทั้งทิศทางบวกและทางลบ และกำหนดมาตราประเมิน ในที่นี้กำหนดเป็นมาตราประเมินค่าจากคะแนนรวม (Summated rating scale) จำนวน 6 ระดับ แล้วกำหนดเป็นผังในการทำเครื่องมือวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่

ในการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยนั้น สำหรับแบบวัดทั้ง 16 แบบวัด ได้วิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือใช้วิธีการหาค่าประจักษ์เชิงยืนยัน และค่าความเที่ยง โดยตัวแปรการมีสติรู้คิด มี 5 องค์ประกอบ มีแบบวัด 5 แบบวัด คือ การจัดการตนเอง การยึดมั่นในหน้าที่ การมุ่งความสำเร็จ การมีวินัยในตนเอง มีสัมประสิทธิ์แอลฟา .737, .783, .767, .714, และ .693 ตามลำดับ ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู มี 3 องค์ประกอบ มีแบบวัด 3 แบบวัดคือ การสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน การทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนัยสำคัญ และการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทโรงเรียน มีสัมประสิทธิ์แอลฟา .938, .922, .840, .812 ตามลำดับ ตัวแปรเอกลักษณ์ทางจริยธรรม มี 3 องค์ประกอบ มีแบบวัด 3 แบบวัด คือ ความเด่นของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม ความภาคภูมิใจในบทบาท และความสำคัญของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม มีสัมประสิทธิ์แอลฟา .862, .903, และ .891 ตามลำดับ ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาท มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ มีแบบวัด 2 แบบวัด คือเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาทของการจัดการเรียนรู้ และเจตคติต่อพฤติกรรมบทบาทการวิจัย มีสัมประสิทธิ์แอลฟา .900, และ .876 ตามลำดับ และตัวแปรพฤติกรรมตามบทบาทของครุณักวิจัย มี 2 องค์ประกอบ มีแบบวัด 2 แบบวัด คือ แบบวัดพฤติกรรมบทบาทด้านการจัดการเรียนรู้ และพฤติกรรมตามบทบาทด้านการวิจัย และมีสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ

.897 และ .857 ตามลำดับ ซึ่งการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดทุกตัวแปร โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าทุกโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการแสดงว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าสัมประสิทธิ์ องค์ประกอบมาตรฐานระหว่าง .20 ถึง .89 และมีความแปรผันร่วมระหว่างองค์ประกอบย่อยกับองค์ประกอบหลักระหว่าง .12 ถึง .79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้การประสานงานโดยทำหนังสือร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยทีมนักวิจัยและมีผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการเก็บข้อมูล และสามารถประสานงานกับหน่วยงานและกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ได้ดี ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด จำนวน 720 คน จากนักศึกษาคู จำนวน 360 คน และครูประจำการ จำนวน 360 คน มีเจ้าหน้าที่ในสำนักงานและอาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยช่วยอำนวยความสะดวก โดยมีระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนมกราคม 2560 จากกลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จริงทั้งหมด 720 คน จาก 740 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีทางสถิติ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 2) วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติบรรยาย เช่น ค่าความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง 3) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการพัฒนาโมเดลเพื่อทราบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร 4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติและพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย และส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์/สมมติฐานการวิจัย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติและ พฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัยในภาพรวมที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และคำนวณขนาดของอิทธิพลทางตรงของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม และเจตคติ และคำนวณขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ 2) การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงที่มีต่อตัวแปรสังเกตเป็นค่าต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบอิทธิพลระหว่างการมีสติรู้คิด การเรียนรู้จากสถาบันฝึกหัดครู และการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนที่มีต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติและพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งเป็นการทดสอบอิทธิพลร่วมของตัวแปรแฝงโดยการสร้างตัวแปรปฏิสัมพันธ์จากตัวคูณตัวแปรแฝงภายนอกที่ต้องการศึกษาอิทธิพลร่วมซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้สามารถใช้กับแบบจำลองที่สลับซับซ้อนได้ดี 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ เจตคติและพฤติกรรมตาม

บทบาทของนักวิจัยระหว่างนักศึกษาคูกับครูประจำการ ซึ่งคณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. พัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติและพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลักจากการปรับแก้แล้ว มีค่า X^2 เท่ากับ 251.600 (df=73) X^2/df เท่ากับ 3.45, CFI เท่ากับ 0.986, RMSEA เท่ากับ 0.058 (ช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 อยู่ระหว่าง 0.051 ถึง 0.066) p เท่ากับ 0.039, AGFI เท่ากับ 0.922, GFI เท่ากับ 0.958 และ CN เท่ากับ 271.587 นั้นแสดงว่า รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู ตัวแปรการมีสติรู้คิด ตัวแปรการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทโรงเรียน ตัวแปรเอกลักษณ์ทางจริยธรรม ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาท สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัยได้ร้อยละ 85 ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมตามบทบาทครูนักวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มากที่สุด คือ เอกลักษณ์ทางจริยธรรม (ได้แก่ ความเด่นของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม ความภาคภูมิใจในบทบาท และความสำคัญของเอกลักษณ์) โดยมีสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .793 รองลงมาคือ การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู (ได้แก่ การได้รับการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน การทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลน้อยสำคัญ) มีสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .056 การมีสติรู้คิด (ได้แก่ การจัดการตนเอง การยึดมั่นในหน้าที่ การมุ่งความสำเร็จ การมีวินัยและการสุขุมรอบคอบ) มีสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .322 และเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาท สัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .106 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทโรงเรียนผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาท มีสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .032

2. ศึกษาอิทธิพลหลักและอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีสติรู้คิดการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูและการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนที่มีต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัยจากโมเดลที่ตรวจสอบความตรงแล้ว

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีสติรู้คิดกับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูและการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทโรงเรียนที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาทครูนักวิจัยและพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ครูนักวิจัยระหว่างกลุ่มนักศึกษาคูกับครูประจำการและอธิบายว่าประเภทครูเป็นตัวแปรกำกับเส้นทางอิทธิพลใดในโมเดล

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาอิทธิพล โดยการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติต่อพฤติกรรมบทบาทของครูนักวิจัย พฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัยของนักศึกษาครูกับครูประจำการ มีลักษณะโครงสร้างเป็นแบบเดียวกัน และมีค่าพารามิเตอร์ของเมตริกซ์ อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรแฝงภายในและตัวแปรแฝงภายนอกไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย คณะผู้วิจัยได้อภิปรายผลเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. พัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า การถ่ายทอดทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมบทบาทของครูนักวิจัยนั้น เป็นไปได้ว่า สถาบันฝึกหัดครูเป็นหน่วยงานสังคมที่พัฒนาบุคคลอย่างเป็นทางการ ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมนักศึกษา โดยอาศัยกิจกรรมพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันของสมาชิก ทำให้บุคคลมีการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ แนวความคิด ประสบการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เป็นแรงจูงใจที่ก้าวต่อไป เพื่อแสวงหาและพัฒนาเอกลักษณ์ของตน โดยที่สถาบันฝึกหัดครูนั้นได้พัฒนาเอกลักษณ์ทางศีลธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และสะท้อนไปยังพฤติกรรมทำให้บุคคลเลือกที่จะทำพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมภายใต้เอกลักษณ์ที่ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความเข้มแข็ง (Carter, 2013) ผลการวิจัยที่พบว่า การมีสติรู้คิดมีอิทธิพลทางตรงต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม และมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัยผ่านเอกลักษณ์ทางจริยธรรม ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าการมีสติรู้คิดซึ่งเป็นลักษณะของจิตเดิมของบุคคลนั้นได้ถูกกล่อมเกลามานานและฝังลึกจนทำให้บุคคลนำมาใช้ภายใต้การวางแผนในการจัดการตนเองอย่างเป็นระบบ มีวินัยด้วยความสุขุมรอบคอบ โดยมีความยึดมั่นในบทบาทหน้าที่ของความเป็นครูที่เข้าไปเพื่อให้งานมีความสำเร็จนั้นทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและปฏิบัติงานด้วยความรู้สึกที่ดีตระหนักในบทบาทหน้าที่ ความเป็นตัวเองจนทำให้เขามองเห็นความโดดเด่น และมีความภาคภูมิใจในความเป็นครูที่ต้องปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบด้วยการจัดการเรียนรู้และการวิจัยควบคู่กันเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่บุคคลที่เป็นครูหรือจะเป็นครูในอนาคตที่สร้างความมั่นคงทางจิตให้กับตนเอง ให้พวกเขายึดถือปฏิบัติซึ่งผลการวิจัยพิสูจน์ลักษณะโครงสร้างทางสังคมที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์และสะท้อนไปยังพฤติกรรมตามบทบาทจำนวนมากที่ใช้ทฤษฎีเอกลักษณ์ของบุคคลของ Stryker อาทิ ผลงานวิจัยของ Owen and Serpe (2003); Stets and Ceven (2007) ซึ่งได้ศึกษาเอกลักษณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมตามบทบาทในหลายบริบทตั้งแต่ความเป็นบิดา มารดา นักศึกษา ฯลฯ ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า เอกลักษณ์ของบุคคลส่งผลต่อพฤติกรรมตามบทบาท นั่นคือ การที่ครูนักวิจัยที่มีเอกลักษณ์ทางจริยธรรมก็ส่งผลต่อพฤติกรรมตามบทบาททั้งด้านการจัดการเรียนรู้ และการวิจัยอย่างมีจริยธรรม และยึดมั่นในจรรยาบรรณในวิชาชีพครูด้วย และจากผลการวิจัยที่พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อพฤติกรรมตามบทบาท และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมตามบทบาทของครูนักวิจัย ผลที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อพฤติกรรมนั้นเป็นประเด็นที่มีความสนใจในเชิง

ทฤษฎี แนวคิด และผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องใน สถานการณ์ต่างๆ บุคคลจะซึมซับแนวคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพ ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีแล้วนำไปสู่ การปรับเป็นของตนเอง เลือกที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรม นักศึกษาครู และครูก็เช่นเดียวกัน การได้มีโอกาส ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในโรงเรียน คือ นักเรียน เพื่อนครู ผู้บริหาร บุคคลในชุมชนของโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง การที่บุคคลจะแสดงออกโดยเลือกกระทำพฤติกรรมใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าบุคคลรับรู้ พฤติกรรมของคนอื่นในสังคมของครู ทำให้ครูคำนึงถึงผู้เรียน มีการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน มี การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีในสังคม รวมทั้งมีการทบทวนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนา ผู้เรียนเป็นแนวทางที่จะเลือกพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยอาศัยกระบวนการวิจัยที่ครูเองต้องยึด มั่นในจรรยาบรรณของนักวิจัยเป็นหลักเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัจจัยทางสังคมที่นักศึกษาคูได้รับปฏิสัมพันธ์ในบริบทต่างๆ การเรียนรู้ทางสังคมอันเกิดจากประสบการณ์ใน หลากหลายมิติจากการเรียนรู้ในหลักสูตร การทำกิจกรรมในฐานะนักศึกษา การทำกิจกรรมในการพัฒนาวิชาชีพครู การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญทางวิชาชีพครูช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครูทำให้เกิดเจตคติ ที่ดี และได้ถูกนำไปใช้เมื่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการประกอบวิชาชีพครู (Boylan and Woolsey, 2015) สอดคล้องกับการศึกษาของจิตตรี จิตแจ้ง และจิตเจริญ ศรขวัญ (2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อเจตคติวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัด ปทุมธานี พบว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์มีระดับเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาคณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่ได้มีการเรียนรู้ รับรู้ มี ความเข้าใจ และมีโอกาสได้เรียนรู้กับ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีและอาจประทับใจในบรรยากาศการเรียนการสอนของคณาจารย์คณะ ครุศาสตร์และหรือคุณครูที่เคยสอนนักศึกษาในชั้น มัธยมศึกษา จึงทำให้นักศึกษาที่เรียนในคณะครุศาสตร์ทุก สาขาวิชา มีระดับเจตคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ศึกษาอิทธิพลหลักและอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีสติรู้คิดการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบัน ฝึกหัดครูและการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนที่มีต่อเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตาม บทบาทของครูนักวิจัยจากโมเดลที่ตรวจสอบความตรงแล้ว

ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลหลักที่สำคัญ คือ ในส่วนของอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ปรากฏผลการวิเคราะห์ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตของตัวแปรจิตกับตัวแปรสังเกตทางสังคม คือ การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบัน ฝึกหัดครูกับการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน กล่าวคือ ซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตของการมีสติรู้คิด คือ การจัดการ ตนเอง การยึดมั่นในหน้าที่ การมุ่งความสำเร็จ การมีวินัยและความสุขุมรอบคอบกับการถ่ายทอดทางสังคมจาก สถาบันฝึกหัดครู คือ ตัวแปรการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน การทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลนั้นสำคัญนั้น พบว่าเมื่อเพิ่มตัวแปรสังเกตแต่ละตัวของตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคม ต่างมีอิทธิพลแยกออก จากกันอย่างชัดเจน สำหรับการมีสติกับการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน ก็พบผลเช่นเดียวกันกับการมีสติรู้คิด กับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูต่างมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้และการสอนโดยใช้การวิจัยเป็น ฐานแยกออกจากกันอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ การที่บุคคลมีเอกลักษณ์นั้นจะมีผลมาจากบุคลิกภาพ และการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทของสังคมโดยที่บุคคลกับโครงสร้างทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งซึ่งมีผลต่อความผูกพันในบทบาทของบุคคล การที่บุคคลเข้าไปสังสรรค์ในสังคมตามสถานภาพ ทำให้บุคคลมีโอกาสแสดงบทบาทของตนเองตามสถานภาพนั้นๆ มีผลทำให้บุคคลแสดงความคิดเห็นของเอกลักษณ์ตามบาท เช่น ความเป็นนักศึกษา อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลมีอารมณ์และพื้นฐานของความเป็นกลุ่มที่เข้าไปสังสรรค์ในสังคมตามสถานภาพทำให้บุคคลมีความเด่นทางเอกลักษณ์สูงกว่าการแสดงบทบาทตามสถานภาพอย่างเดียว (Walker and Lynn, 2013) และการที่นักศึกษาครูและครูประจำการจากการก้าวเข้าสู่วิชาชีพที่มีองค์กรควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งการพัฒนาเอกลักษณ์วิชาชีพครูของครูใหม่มีปัจจัยที่สำคัญ คือ ประสบการณ์ในอดีตที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์ในวิชาชีพครูอย่างมีเป้าหมายและการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมหรือบริบททางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งจะมีบทบาททั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งระดับบุคคลและองค์กรที่ทำงานเชื่อมโยงกัน (Sutertand, Howard and Markaus-Kaite, 2010) ทำให้ครูใหม่รับรู้บทบาทในสถานะสมาชิกใหม่ เกิดการทำงานอย่างมีวิจารณญาณมากยิ่งขึ้น มีการรับรู้ทางอารมณ์และความมั่นคงของเอกลักษณ์แห่งวิชาชีพโดยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมในสถานการณ์ที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานอย่างต่อเนื่องทำให้บุคคลปรับเอกลักษณ์ในวิชาชีพอีกครั้งหนึ่งซึ่งเป็นการสวมบทบาทที่แท้จริงในวิชาชีพ (Shapiro, 2010) ซึ่งเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่จะช่วยพัฒนาเอกลักษณ์ในวิชาชีพให้มีความเข้มแข็งและคงทนต่อไป และจากแนวคิดของ Snyder and Canter อ้างถึงใน Leitch, (2010) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของบุคคลมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันสูงกับสถานการณ์ทางสังคมอาจจะมามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันที่มีผลต่อบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคลในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือบางครั้งอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับความเข้มข้นของสถานการณ์ ถ้าสถานการณ์ใดมีความเข้มข้นมากก็ย่อมทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนไปได้ ทำให้มีการศึกษาเกี่ยวกับความเข้มข้นของสถานการณ์กับคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ที่ใช้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความเข้มข้นในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการจัดการเรียนการสอนจากสถาบันที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียนเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และความเข้มข้นของการเรียนรู้ด้วยตนเองมีการเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ หากสถานการณ์ในการเรียนในสถาบันมีความเข้มข้นน้อย ทำให้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก็มีความเข้มข้นสูงและมีผลต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและสถานการณ์การเรียนรู้ในสถาบันต่างก็มีอิทธิพลร่วมกันต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน (Leitch, 2010) และการศึกษาของกฤษณะโชติ บัวหล้า (2561) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว พบว่า พฤติกรรมกระตือรือร้นในการเรียนมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ใกล้ชิด รวมถึงพฤติกรรมอุทิศตนให้กับการเรียนมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน/รุ่นพี่

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของเอกลักษณ์ทางจริยธรรม เจตคติ และพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ครุณักวิจัยระหว่างกลุ่มนักศึกษาคูกับครูประจำการและอธิบายว่าประเภทครูเป็นตัวแทนกำกับเส้นทางอิทธิพลใดในโมเดล

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นตัวตนและความมั่นคงของเอกลักษณ์ของบุคคลที่ถูกสังเขปมารวมกับสถานการณ์ทางสังคมนั้นมีความเข้มข้นในการที่จะเข้าไปมีอิทธิพลเข้ามามีบทบาทต่อความเป็นตัวตนของบุคคลที่

เข้าไปปะทะสังสรรค์ในสถานการณ์ทางสังคมมากหรือน้อย ซึ่งในสถานการณ์ทางสังคมจะมีตัวแทนสังคมในการถ่ายทอดทางสังคมซึ่งเป็นลักษณะของการ Resocialization ของเอกลักษณ์ ในการปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์ในวิชาชีพครูนั้นจะปรับเปลี่ยนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับกรยอมรับหรือความคาดหวังในวิชาชีพครู ความขัดแย้งระหว่างความต้องการกับค่านิยมทางสังคมที่ทำให้เกิดความชัดเจนในบทบาทรวมทั้งความเข้มแข็งของเอกลักษณ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นในสถาบันการฝึกหัดครู

การเข้าสู่วิชาชีพที่มีองค์กรควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งการพัฒนาเอกลักษณ์วิชาชีพครูของครูใหม่มีปัจจัยที่สำคัญ คือประสบการณ์ในอดีตที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์ในวิชาชีพครูอย่างมีเป้าหมายและการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมหรือบริบททางสังคมที่มีความเชื่อมโยงกับการศึกษา เช่น นักเรียน เพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง เป็นต้น ทำให้ครูใหม่รับรู้บทบาทในสถานะสมาชิกใหม่ เกิดการทำงานอย่างมีวิจารณญาณมากยิ่งขึ้น มีการรับรู้ทางอารมณ์และความมั่นคงของเอกลักษณ์แห่งวิชาชีพโดยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่จะช่วยพัฒนาเอกลักษณ์ในวิชาชีพให้มีความเข้มแข็งและคงทนต่อไป นอกจากนี้ เอกลักษณ์เชิงวิชาชีพของบุคคลที่มีการปรับเปลี่ยนนั้นมีปัจจัยที่สำคัญเกิดจากองค์กร กล่าวคือ วัฒนธรรมองค์กรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตามบทบาทของบุคคลที่จะมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน ทำให้พนักงานใหม่มีจินตภาพที่เกี่ยวกับตนเอง งาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงาน หรือการมีพี่เลี้ยงในการทำงานในระยะแรกทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการทำงาน ทำให้มีการปรับเอกลักษณ์ของตนในการทำงานอีกครั้งตามบริบทและนโยบายขององค์กร (Jimenez and Garcia, 2014) นอกจากนี้ ในการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานนั้นจะได้รับการถ่ายทอดตั้งแต่วัยรุ่นที่เตรียมตัวเรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นสำคัญในระยะแรก เมื่อเข้าสู่การเรียนในระดับอุดมศึกษาจะมีการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพอย่างเป็นระบบเพื่อปลูกฝังความรู้ความสามารถในการทำงาน บริบทของสังคมของโลกของทำงาน รวมไปถึงการถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรมในการทำงานในโลกของวิชาชีพ ทำให้นักศึกษาเรียนรู้เทคนิคต่างๆ ในการทำงาน การปรับตัว สร้างเจตคติที่ดีในการทำงาน เพื่อจะได้วางแผนในการเข้าสู่อาชีพได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในการทำงาน (Bogt, Raaijmakers and Wel, 2005)

มีนักวิจัยได้ศึกษาเอกลักษณ์ของนักศึกษาครูและการศึกษาเอกลักษณ์ของครูที่เข้ามาใหม่โดยทำงานตั้งแต่ 1 ถึง 5 ปี ในการศึกษาเอกลักษณ์นักศึกษาครูจะมีการศึกษาเอกลักษณ์ในวิชาชีพกับนักศึกษาที่กำลังเรียนในหลักสูตรที่ยังไม่ได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยในช่วงของการเป็นนักศึกษาครูได้มุ่งศึกษาตัวแปรที่เป็นสาเหตุของการมีเอกลักษณ์ในวิชาชีพครู โดยตัวแปรที่ถูกนำมาศึกษามากคือ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นในเรื่องสร้างการรู้คิด เจตคติในวิชาชีพ คุณลักษณะเฉพาะ ทักษะและพฤติกรรมในวิชาชีพครู (Timostsuk and Ugaste, 2010) การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองของนักศึกษารวมทั้งการหล่อหลอมให้เกิดวิสัยทัศน์ ความรู้และความสามารถ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความตระหนักในบทบาท วัฒนธรรม ลักษณะทางสังคม โดยนักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลายที่ไม่เป็นความรู้ในเชิงทฤษฎี แต่เป็นความรู้และพฤติกรรมต่างๆ ทางสังคมที่มีความหลากหลาย (Milem and Liang, 2004) การทำกิจกรรมหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมกลุ่มเรียน นอกกลุ่มเรียน รวมทั้งบุคคลสำคัญ อาจจะเป็นอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลที่นักศึกษายึดเป็นแบบอย่างที่มีลักษณะโดดเด่น (Meijer, Graf and Meirink, 2011) รวมถึงการศึกษาในระหว่างการศึกษาประสบการณ์วิชาชีพครูที่นักศึกษาครูได้เผชิญกับสถานการณ์จริงที่มีบริบทของผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา

แนวนโยบายของสถานศึกษาที่นำไปสู่การแสวงหาและการปรับตัวของนักศึกษาครู แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีการช่วยเหลือดูแลจากสถาบันฝึกหัดครูโดยอาจารย์นิเทศและอาจารย์ที่ปรึกษา โดยความร่วมมือกับครูพี่เลี้ยงที่จะช่วยพัฒนาความเป็นวิชาชีพครูที่เด่นชัด (Hong, 2010) สำหรับครูใหม่จะมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ความเข้มแข็งในวิชาชีพของตนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและความเป็นตัวตนของตนเองอย่างบูรณาการที่ทำให้ตนเองไม่ทำให้ตนเองเกิดความขัดแย้งทางจิตและปรับตัวได้ (Kemmis et al., 2014) เมื่อก้าวเข้าสู่โลกของอาชีพจะได้รับการถ่ายทอดทางสังคมอีกครั้งตามบริบทที่ครูใหม่ต้องเผชิญ เอกลักษณะความเป็นวิชาชีพครูค่อยปรับเปลี่ยนหรือถูกพัฒนาขึ้นจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับระบบและบริบทของโรงเรียน สังคม โดยเฉพาะจากประสบการณ์ของการสอนที่ตนเองได้แสดงบทบาทเต็มที่ในฐานะครูใหม่จากประสบการณ์ด้านการสอน ประสบการณ์ในอดีต การศึกษาจากมหาวิทยาลัย การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน รวมถึงบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น เพื่อนครู ชุมชน การฝึกหัดอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นวิชาชีพครู เป็นต้น (Flores and Day, 2006) ทั้งนี้ มีผลที่สอดคล้องกันว่า เอกลักษณะในวิชาชีพครูใหม่มีการปรับเปลี่ยนไปตามแนวทางของการ Resocialization ตามบริบทและสถานการณ์ใหม่ที่มาเกี่ยวข้องในการประกอบวิชาชีพครู คือ ปัจจัยจากนักเรียน เพื่อนร่วมวิชาชีพ ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหาร และบุคคลในเครือข่ายชุมชน (Flores and Day, 2006) รวมไปถึงการทำงานทางด้านการศึกษาที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายทางสังคมกับเพื่อนร่วมวิชาชีพครู การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Kassila and Auriola, 2010) แต่อย่างไรก็ตาม เอกลักษณะเชิงวิชาชีพครูที่ได้รับการพัฒนาจากสถาบันฝึกหัดครูก็ยังถูกนำมาใช้ในการแสดงพฤติกรรมในการประกอบวิชาชีพครูของครูเช่นกัน (Shapiro, 2010) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของเอกลักษณะของนักศึกษาครูกับครูประจำการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ซึ่งทำหน้าที่ในการผลิตครูโดยตรงควรมีการพัฒนาให้นักศึกษาให้มีคุณลักษณะของการเป็นครูกิจวัตรที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งพัฒนานักศึกษาครู สามารถแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้อย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ โดยควรเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี โดยที่ให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาจากสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง ฝึกทำวิจัยปฏิบัติการเล็กๆ ในขณะที่เรียนร่วมกับครู และมีอาจารย์คอยให้คำชี้แนะเมื่อเข้าสู่การฝึกประสบการณ์สามารถที่จะใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาพัฒนาผู้เรียนได้ตามศักยภาพผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

1.2 นักศึกษาครูและครูประจำการควรได้รับการพัฒนาด้านบุคลิกภาพของความเป็นครูอย่างมีหลักวิชาการ เพื่อให้เกิดสติรู้คิดด้วยตนเองได้ เกิดความสุขรอบคอบ จัดการตนเองอย่างมีวินัย ใส่ใจในเป้าหมายของวิถีชีวิตครู มั่นคงต่อความเชื่อมั่นศรัทธาในวิชาชีพครู ยึดมั่นในหลักธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ พร้อมทั้งการพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียน เข้ารับการพัฒนาและฝึกปฏิบัติสิ่งใหม่ๆ ในการประกอบวิชาชีพให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยทดลองหรือสร้างหลักสูตรในการพัฒนาทั้งด้านการจัดการเรียนรู้และการวิจัย อาจจะทำตัวแปรที่เป็นสาเหตุมาศึกษาร่วมพัฒนาการรู้คิดที่ดี สร้างความโดดเด่นให้มีความสำคัญเพื่อให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพที่ดี

2.2 เพื่อให้ทราบพัฒนาการเอกลักษณ์ทางจริยธรรมของนักศึกษา ควรศึกษาระยะยาวด้วยการวัดซ้ำในกลุ่มนักศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนกระทั่งจบหลักสูตรด้วยเครื่องมือเดิมเพื่อพิสูจน์ประสิทธิภาพที่เปลี่ยนแปลงหรือมีความคงที่ในการวัดแต่ละครั้งหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะโชติ บัวหล้า. (2561). ปัจจัยทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง, 64–71.
- จิตตรี จิตแจ้ง, & จิตเจริญ ศรีขวัญ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 13(1), 23–36.
- Bogt, T. T., Raaijmakers, Q., & van Wel, F. (2005). Socialization and development of work ethic among adolescents and young adults. *Journal of Vocational Behavior*, 66, 420–437.
- Boylan, M., & Woolsey, I. (2015). Teacher education for social justice: Mapping identity spaces. *Teaching and Teacher Education*, 47, 62–71.
- Carter, M. J. (2013). Advancing identity theory: Examining the relationship between activated identities and behavior in different social contexts. *Social Psychology Quarterly*, 76(3), 203–233.
- Elliot, J. (1994). Research on teachers' knowledge and action research. *Educational Action Research*, 2, 133–140.
- Flores, M. A., & Day, C. (2006). Contexts shape and reshape new teachers' identities: A multi-perspective study. *Teaching and Teacher Education*, 22, 219–232.
- Jimenez, E. G., & Garcia, R. L. (2014). Identity of inmate and a new space of re-socialization after leaving the correctional institution. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 132, 351–356.
- Kassila, R., & Auriola, A. (2010). Towards a collaborative, interactionist model of teacher change. *Teaching and Teacher Education*, 43, 104–113.

- Kemmis, S., Heikkinen, H. L. T., Fransson, G., Aspfors, J., & Edwards-Groves, C. (2014). Mentoring of new teachers as a contested practice: Supervision, support and collaboration self-development. *Teaching and Teacher Education, 26*, 854–862.
- Kumkale, G. J., Albarracin, D., & Seignourel, P. J. (2010). The effects of source credibility in the presence or absence of prior attitudes: Implications for the design of persuasive communication campaigns. *Journal of Applied Social Psychology, 40*(6), 1325–1356.
- Hong, J. Y. (2010). Pre-service and beginning teacher professional identity and its relation to dropping out of the profession. *Teaching and Teacher Education, 26*, 1530–1543.
- Leitch, R. (2010). Masks as self-study: Challenging and sustaining teachers' personal and professional personae in early-mid career life phases. *Teachers and Teaching: Theory and Practice, 16*(3), 329–352.
- Martins, D., & Carvalho, C. (2013). Teachers' feedback and students' identity: An example of elementary school students in Portugal. *Procedia – Social and Behavioral Sciences, 82*, 302–306.
- Meijer, P. C., de Graaf, G., & Meirink, J. (2011). Key experiences in student teachers' development. *Teachers and Teaching: Theory and Practice, 17*(1), 115–129.
- Milem, J. F., Umbach, P. D., & Liang, T. H. C. (2004). Exploring the perpetuation hypothesis: The role of colleges and universities in a desegregated society. *Journal of College Student Development, 45*(6), 668–700.
- Owens, T. J., & Serpe, R. T. (2003). The role of self-esteem in family identity salience and commitment among Blacks, Latinos, and Whites. In J. P. Burke, T. J. Owens, R. T. Serpe, & P. A. Thoits (Eds.), *Advances in identity theory and research* (pp. 124–265). Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Sanger, M. N., & Osguthorpe, R. D. (2013). Modeling as moral education: Documenting, analyzing and addressing a central belief of preservice teachers. *Teaching and Teacher Education, 29*, 167–176.
- Shapiro, S. (2010). Revisiting the teachers' lounge: Reflections on emotional experience and teacher identity. *Teaching and Teacher Education, 26*, 616–621.
- Stets, J. E., & Carter, M. J. (2007). The moral identity: A principle identity. In J. McClelland & T. J. Fararo (Eds.), *Purpose, meaning, and action: Control system theories in sociology* (pp. 293–316). Palgrave Macmillan.
- Stryker, S., & Burke, P. J. (2000). The past, present, and future of identity theory. *Social Psychology Quarterly, 63*(4), 284–297.

- Sutherland, L., Howard, S., & Markauskaite, L. (2010). Professional identity creation: Examining the development of beginning pre-service teachers. *Teaching and Teacher Education, 26*, 455–465.
- Timostsuk, I., & Ugaste, A. (2010). Student teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education, 26*, 1563–1570.
- Voinar, M., & Palasan, T. (2014). Teachers' professional identity in the 21st century Romania. *Procedia – Social and Behavioral Sciences, 128*, 361–365.
- Walker, M., & Lynn, F. B. (2013). The embedded self: A social networks approach to identity theory. *Social Psychology Quarterly, 72*(2), 151–179.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
Innovative leadership of school administrators in the Educational
Network Center 6, Lam Thamenchai District, under the Office of
the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 7

วีระพล บังพิมาย¹ และ องอาจ เทียมกลาง²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Weerapol Bungpimai¹ and Ongart Thiamklang²

Nakhon Ratchasima College

Corresponding Author E-mail : weerapolbu1987@gmail.com, Ongart@nmc.ac.th

(Received: 17 March, 2025; Edit: 31 March, 2025 ; accepted: 2 April, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 และ 2) เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครู ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำนวน 151 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา, ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6

Abstract

This research aimed to 1) study the level of innovative leadership of school administrators in Educational Network Center 6, Lam Thamenchai District, Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7, and 2) compare the level of innovative leadership of school administrators in Educational Network Center 6, Lam Thamenchai District, Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7, classified by position and education level. The sample consisted of 151 administrators and teachers in Educational Network Center 6, Lam Thamenchai District, Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7. The research instrument was a questionnaire with a consistency index of 0.67-1.00 and a reliability value of 0.89. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research results found that

1. The innovative leadership of administrators in the Educational Network Center 6, Lam Thamenchai District, Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7, overall, is at a high level.

2. The results of the comparison of innovative leadership of educational institution administrators in the Educational Network Center 6, Lam Thamenchai District, Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7, classified by position and education level, are not different overall. When considering each aspect, it was found that the aspect of vision for change and the aspect of creating an innovative organization are significantly different at a statistical level of .05. Other aspects are not different.

Keywords : Innovative Leadership, Educational Administrators' Leadership,
Educational Network Center 6

บทนำ

นโยบายด้านการศึกษารัฐบาล คือสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มุ่งสร้างให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด ส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ กระจายอำนาจ การศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบ เทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยไม่ละเลย การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศและการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้มีความ

พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของโลกสมัยใหม่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม และ Thailand 4.0 รัฐบาลมีนโยบายที่จะใช้โมเดลขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ซึ่งส่งผลให้ระบบราชการซึ่งเป็ นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวเองก็ต้องปรับตัว และเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เกิดระบบราชการยุคดิจิทัล (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 – 2579 มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในทุกช่วงวัย โดยมี เป้าหมายให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 แผนนี้ ประกอบด้วย การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างสรรค่นวัตกรรมทาง การศึกษา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในทุกระดับการศึกษา เพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจในอนาคตอย่างยั่งยืนกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา การศึกษา โดยเน้นพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะความเป็นผู้นำในการจัดการบริหาร สถานศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนทัศนคติ และความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้นำ เชิงนวัตกรรมสามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ จะต้องเรียนรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นผู้ผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มุ่งเน้น สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรมต่างๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) คือความสามารถในการนำทีมและองค์กรไปสู่ ความสำเร็จด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ผู้นำในลักษณะนี้มักจะส่งเสริมการคิดนอก กรอบและส่งเสริมวัฒนธรรมที่เปิดกว้างต่อการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว พวกเขามองหาโอกาสใหม่ ๆ และทำให้ทีมงานรู้สึกมีคุณค่าและมีความหมาย นอกจากนี้ผู้นำเชิงนวัตกรรมยังมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถ สื่อสารความคิดที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง จะเห็นได้ว่าภาวะ ผู้นำและนวัตกรรม ในสถานการณ์ปัจจุบันนั้นมีความ จำเป็นมาก เพราะนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีบทบาทเป็นอย่าง ยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมเพื่อส่งผลให้การบริหารจัดการเกิด ประสิทธิภาพ หากโรงเรียนใดผู้นำยังไม่เปลี่ยนตัวเองมุ่งเน้นมาทางด้านนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีก็ส่งผลให้เกิด ความล้าหลัง จนถึงขั้นส่งผลให้นักเรียนลดลงจากเดิมไปมากก็เป็นไปได้ (บริพัทธ์ สารผล, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 รับผิดชอบสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่ อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอนโนนแดง อำเภอมืองยาง อำเภอประทาย และอำเภอลำทะเมนชัย ศูนย์เครือข่าย การศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัยมีอาณาเขตติดกับเขตการปกครองข้างเคียง คือ ทิศเหนือติดกับอำเภอมืองยาง ทิศตะวันออกติดกับอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศใต้ติดกับอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตกติดกับ อำเภอลำทะเมนชัย มีโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 จำนวน 22 โรงเรียน ในสถานศึกษาผู้บริหารยังไม่ค่อยนำ แนวทางกลยุทธ์ที่กล่าวมาดำเนินการสักเท่าไรอาจจะเกิดจากที่ผู้นำยังไม่มีการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยี ยังมีความคิด แบบเดิมๆอยู่ ทำให้มองว่าผู้นำยังไม่มีความคิดเชิงนวัตกรรมในการบริหารจัดการ เพราะผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องมี คุณสมบัติ ในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ใน ด้านการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (ศิริพร พงษ์เนตร, 2564) และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สิ่งใหม่ๆ และผลักดันความคิดที่มีประโยชน์ แลกเปลี่ยนที่เกี่ยวกับงาน (เดชา ลุนาวงค์, วาโร เฟิงส์วีสต์ และวันเพ็ญ นันทะศรี, (2564))

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัย ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา พัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ทำให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียน ในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ปีการศึกษา 2567 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน และครูผู้สอน จำนวน 192 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 217 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ปีการศึกษา 2567 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครูผู้สอน จำนวน 116 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 140 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเจซี่และมอร์แกน ได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) จำนวนแบบสอบถาม 50 ข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 74 – 84)

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67 -1.00

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ระยะเวลาการดำเนินการตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ ถึง 4 มีนาคม พ.ศ. 2568 มีขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 151 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t – test Independent samples)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการวิจัย แสดงดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.17	0.89	มาก
2	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.08	1.01	มาก
3	ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.16	0.86	มาก
4	ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.22	0.82	มาก
5	ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.30	0.90	มาก
รวม		4.24	0.81	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.60	0.59	4.90	0.91	2.6*	0.009
2	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.35	0.83	4.30	1.03	1.44	0.151
3	ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.48	0.63	4.90	0.89	2.0	0.045
4	ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.48	0.60	4.18	0.85	1.67	0.097
5	ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	4.50	0.59	4.26	0.94	1.61	0.114
	รวม	4.48	0.65	4.13	0.92	1.88	0.083

*p ≤ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตามความเห็นการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตามความเห็นการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำแนกตามระดับการศึกษา แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นการรับรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.07	0.91	4.42	0.77	-2.23*	0.027
2	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	3.98	1.05	4.33	0.84	-1.95	0.053
3	ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.07	0.91	4.38	0.72	-2.02*	0.045
4	ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.16	0.85	4.39	0.73	-1.56	0.121
5	ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	4.27	0.96	4.38	0.72	-0.75	0.458
	รวม	4.11	0.94	4.38	0.76	-1.70	0.141

*p ≤ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตามความเห็นการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง รองลงมาคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง พบว่า มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์สู่แนวปฏิบัติจริง และสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์เพื่อเสริมแรงจูงใจให้บุคลากรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติงานและการคิดสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร พงษ์เนตร. (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ด้านวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านมีการมีความคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา โดยใช้ทักษะการทำงานระดับสูงที่สะสมจากความรู้และประสบการณ์ มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และทำงานอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้ดีขึ้นได้ และผู้บริหารยังมีการวางแผนอย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าในด้านการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บริพัฒน์ สารผล. (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า ด้านมีการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านมีด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้คุณค่ากับนวัตกรรม โดยการพัฒนาค่านิยมใหม่ที่ส่งเสริมให้องค์กรเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่ดีภายในองค์กรและส่งเสริมบุคลากรให้มีแนวคิดสร้างสรรค์ และสนับสนุนครูผู้สอนและบุคลากรในด้านการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม รวมถึงการจัดการจัดหาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้เข้าถึงได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับทีมงานในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยโชติ รอดหลง. (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท พบว่า ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านมีด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือ ร่วมใจ ในการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและบุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แบ่งงานตามความสามารถและกระตุ้นให้ทำงานเป็นทีม มีการส่งเสริมการสร้างสรรค่นวัตกรรมใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ ปรีกษาหารือ เพื่อพัฒนาระบบงานใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยโชติ รอดหลง. (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านมีด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน โดยสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาทักษะผ่านการอบรมอย่างต่อเนื่องในยุคดิจิทัลการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบช่วยให้บูรณาการข้อมูลและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างรูปแบบการบริหารและการเรียนการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร พงษ์เนตร. (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่งพบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นรายด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 อาจจะกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ออกไปไม่ชัดเจน ทำให้บุคลากรไม่มีความไว้วางใจและเชื่อมั่นต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้กระบวนการทำงานขององค์กรไม่มีประสิทธิภาพตามเป้าประสงค์ ก่อให้เกิดสถานศึกษาตามเทคโนโลยีไม่ทัน ไม่เกิดนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ภายในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดงานวิจัยของ วิชัญ ประทุมมา. (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามเพศโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับใช้กับองค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ พร้อมบริหารจัดการความเสี่ยงจากการนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในการดำเนินงานภายในองค์กรด้วย สอดคล้องกับแนวคิดงานวิจัยของ บริพัฒน์ สารผล. (2565) ได้ทำศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X1) และการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม (X3) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 26.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลจากการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นรายด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 มีมุมมองในสองด้านนี้ แตกต่างกัน ในการบริหารจัดการองค์กรผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่ไม่ชัดเจน ไม่มีความเชื่อมั่นในกระบวนการ ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ ไม่เกิดการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เห็นคุณค่าของนวัตกรรม องค์กรจึงไม่มีการนำนวัตกรรมใหม่ๆเข้ามาบริหารจัดการ ทำให้บุคลากรภายในองค์กรมีแนวคิดหรือแหล่งเรียนรู้ที่จะให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดแนวคิดนวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดงานวิจัยของ ปิยโชติ รอดหลง. (2565) ได้ทำศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศในการสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) การคัดเลือกคนเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การพัฒนาทักษะ 4) การให้รางวัลในการสร้างนวัตกรรม

5) การจัดการทีมนวัตกรรม 6) การสร้างทีม และ 7) การค้นหาและทำงานร่วมกับผู้สนับสนุน 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ความทุ่มเทเวลาในการทำงาน 2) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 3) พันธกิจของโรงเรียนมีความชัดเจน 4) ความคาดหวังที่สูง 5) ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครอง 6) ภาวะผู้นำด้านวิชาการ และ 7) สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาทมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โรงเรียนและศูนย์เครือข่ายการศึกษา หรือเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ที่สนใจควรศึกษารายละเอียดสภาพและบริบทของพื้นที่ แล้วนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสม จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอ ลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ประกอบด้วย 5 ด้านและแนวทางปฏิบัติ 45 ข้อ โรงเรียนและศูนย์เครือข่ายการศึกษา หรือเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ที่สนใจจึงควรเลือกเฉพาะแนวทางที่มีความเหมาะสมกับสภาพ บริบท พื้นที่ของตนเอง เนื่องจากแต่ละพื้นที่ มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ไม่เหมือนกันตามบริบทของพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ที่ได้จากการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นพร้อมกับพัฒนาด้านอื่นๆให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาอิทธิพลของด้านอื่น ๆ และหาแนวทางการพัฒนาไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาในศูนย์เครือข่ายการศึกษา หรือกลุ่มโรงเรียน การนิเทศ กำกับ ติดตามผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568.*

เดชา ลุนาวงค์, วาโร เฟิงสวัสดิ์, และวันเพ็ญ นันทะศรี. (2564). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา).* มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ปิยโชติ รอดหลง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- บริพัฒน์ สารผล. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิชญะ ประทุมมา. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา* สังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560–2579*.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed., pp. 202–204). HarperCollins Publishers.

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2
School Based Management of Small Sized School in Chakkarat district under
the Nakhonratchasima Primary Education Service Area Office 2

ปวีณา นงบุญ¹ และ วิรลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Paweena Nongbun¹ and Wiralpat Wongwatkasem²

Nakhonratchasima College

Corresponding Author E-mail : ann10122531@gmail.com, wiralpat@nmc.ac.th

(Received: 17 March, 2025; Edit: 9 May, 2025 ; accepted: 9 May, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2) เปรียบเทียบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 140 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 -1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 อยู่ในระดับมาก
2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหาร, โรงเรียนเป็นฐาน, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to 1) study the school-based management of small educational institutions in Chakkarat District, under the Office of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2. 2) Comparison of school-based management of small educational institutions in Chakkarat District, under the Office of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2. Categorized by position and education level, the sample group used in the research was school administrators and teachers in small schools, Chakkarat District, under the Office of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2. Academic year 2024, 140 people. The sample size was determined according to the Krejcie and Morgan table. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire. The consistency index was between 0.67 -1.00 and the reliability of the entire questionnaire was 0.95. Statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research results found that.

1. School-based management of small educational institutions in Chakkarat District, under the Office of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2, is at a high level.
2. School-based management of small educational institutions in Chakkarat District, under the Office of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2, classified by position and level of education, is not different.

Keywords : management, school-based, Small Sized School

บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่ออย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชน ชุมชน และสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประชาชน มีความรู้มากขึ้น และพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในขณะที่โครงสร้างและระบบการศึกษา ยังบริหารและจัดการภายใต้กฎ ระเบียบ กติกา และแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิม ส่งผลให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษายังเป็นปัญหา ทั้งเรื่องการขาดแคลนครูในบางวิชาเอก ครูไม่ครบชั้น อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างยิ่ง การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษาควบคู่กับการปรับปรุง แก้ไขปัญหาและการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จะส่งผลให้หน่วยงานและสถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการศึกษาที่แสดงความรับผิดชอบต่อคุณภาพมาตรฐานให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ภาคเอกชน สถานประกอบการ มูลนิธิวัด สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่มี

ศักยภาพและความพร้อมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายโดยมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ กติกาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีนโยบายและมาตรการจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและสิทธิประโยชน์อื่น เช่น การลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 มาตรา 39 และมาตรา 40 กระทรวงได้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้โรงเรียนทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) เป็นองค์คณะบุคคลทำหน้าที่ในการบริหารโดยทำให้โรงเรียนเป็นฐานหรือศูนย์กลางของการบริหาร และจัดการศึกษาที่ต่อเนื่องและยั่งยืนที่จะสร้างคุณค่า ความรับผิดชอบ ความผูกพัน ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน นัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management) เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารและจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญคือเป็นการคืนอำนาจให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (ธีระ รุญเจริญ, 2557)

ถึงแม้การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และสามารถตรวจสอบได้ แต่การจัดการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมโลกได้ ก็ยังทำให้เห็นถึงความล้มเหลวและความล้าหลังของการศึกษาไทยได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการขับเคลื่อนดังกล่าวยังมีความคลุมเครือในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ เห็นได้จากปัญหาที่เกิดขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ ที่นักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่ำ ไม่เป็นที่พอใจของส่วนกลางที่ได้มีความคาดหวังตามที่ได้กำหนดเป็นนโยบายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มักมีข้อจำกัดทั้งบุคลากร ทรัพยากร และงบประมาณในการบริหารจัดการศึกษาที่มากเป็นพิเศษ ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีความพร้อมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เสนอแนะหาข้อตกลงร่วมกันและสามารถตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานได้ ตามหลักการ 6 ข้อ ดังนี้ (1) การกระจายอำนาจ (2) การบริหารตนเอง (3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (4) ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน (5) การพัฒนาทั้งระบบ และ (6) ความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญในการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนทุกคนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งการพัฒนาการศึกษาไม่ใช่แค่ตัวผู้เรียน ต้องพัฒนาสภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เอกสาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีงบประมาณเพียงพอและมีทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้ดี (มารินทร์ ดา เมืองสนธิ์, 2565) ซึ่งการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กมักจะประสบปัญหาอย่างน้อย 3 ประการ (1) ได้รับความสรรงบประมาณน้อย (2) ปัญหาขาดแคลนครูในบางวิชาเอก ครูไม่ครบชั้น (3) โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในชุมชนขนาดเล็กไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร (นิพนธ์ ยอดดี, 2564) ดังนั้นการจะบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมาย โรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงการบริหารของโรงเรียน โดยมีการบริหารดูแลตนเองตาม

นโยบายการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาหรือการใช้โรงเรียนเป็นฐาน ควรมีความพร้อมในองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินงาน มีปัจจัยต่าง ๆ ที่คอยสนับสนุนให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงาน หากไม่มีความพร้อมหรือขาดปัจจัยในการสนับสนุนย่อมต้องเกิดปัญหาในการดำเนินงาน (เพชรรัตน์ สีหาทิพ, 2561) จึงจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมคิด ตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกัน อีกทั้งยังต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัย การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อสนเทศใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 แตกต่างกัน

2. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 218 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 140 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608-609)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ตามแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2544) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 74 – 84)

3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดย ได้จำนวนแบบสอบถาม 36 ข้อ

4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7. นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

8. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 36 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอบหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 140 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง และระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษาโดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการกระจายอำนาจ	4.45	0.44	มาก
2	ด้านการบริหารตนเอง	4.35	0.37	มาก
3	ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.42	0.41	มาก
4	ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน	4.40	0.54	มาก
5	ด้านการพัฒนาทั้งระบบ	4.30	0.44	มาก
6	ด้านการมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้	4.38	0.44	มาก
ภาพรวม		4.38	0.36	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.= 0.36) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 4.45$, S.D.= 0.44) รองลงมาคือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.41) ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.54) ด้านการมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.44) และด้านการบริหารตนเอง ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.37) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาทั้งระบบ ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.44)

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม และรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t	p-value
		สถานศึกษา					
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการกระจายอำนาจ	4.62	0.37	4.42	0.44	1.790	.076
2	ด้านการบริหารตนเอง	4.37	0.27	4.35	0.39	0.261	.795
3	ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.49	0.32	4.40	0.43	0.798	.426
4	ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน	4.74	0.31	4.34	0.55	4.502	.000
5	ด้านการพัฒนาทั้งระบบ	4.31	0.34	4.29	4.56	0.234	.813
6	ด้านการมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้	4.56	0.31	4.35	0.45	1.870	.064
	ภาพรวม	4.52	0.25	4.36	0.37	1.714	.089

*p < .05

จากตาราง 2 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดย ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าระดับปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
		1	ด้านการกระจายอำนาจ	4.43	0.45		
2	ด้านการบริหารตนเอง	4.36	0.38	4.32	0.34	0.431	.667
3	ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.40	0.42	4.47	0.39	-0.747	.456
4	ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน	4.34	0.55	4.61	0.42	-2.368	.019
5	ด้านการพัฒนาทั้งระบบ	4.29	0.46	4.30	0.37	-0.080	.937
6	ด้านการมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้	4.36	0.45	4.45	0.40	-0.935	.352
ภาพรวม		4.36	0.37	4.45	0.32	-1.086	.279

*p ≤ .05

จากตาราง 3 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดย ภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน ด้านการมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ด้านการบริหารตนเอง และด้านการพัฒนาทั้งระบบ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้นำแนวคิด และหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาบริหารจัดการ ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยสถานศึกษามีการจัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน กำหนดแนวทาง วิธีการและหลักเกณฑ์ในการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา สถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา และ

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผน นโยบาย ภารกิจ เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสามารถติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการจัดหาวิทยากรจากภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ มีการกระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษา มีการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษามีอิสระในการบริหาร การตัดสินใจด้วยตนเอง คณะครูมีอิสระในการออกแบบและการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในห้องเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจัดระบบอำนาจการ และกำกับติดตาม เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจ สรุปผลการดำเนินงานประจำปี รายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรรัตน์ สีหาทัฬห (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผลวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวิจัยเกวลี เกรียมย์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอ จักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก บุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียนมีมุมมองที่สอดคล้องกันในเรื่องของการนำหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้ เพื่อพัฒนาโรงเรียนและการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมักจะเห็นด้วยกับแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเนื่องจากมีบทบาทในการตัดสินใจและบริหารโรงเรียนในระดับที่ใกล้ชิดกับการเรียนการสอนและชุมชน ช่วยให้ผู้อำนวยการสามารถจัดการกับปัญหาของโรงเรียนได้ตรงตามบริบทของท้องถิ่น โดยไม่ต้องรอการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ มีอิสระในการออกแบบการเรียนการสอน สามารถปรับเปลี่ยนหลักสูตรหรือวิธีการสอนได้ตามความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรภายในโรงเรียน ที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ซึ่งการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย ทั้งผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ที่ชัดเจน ปฏิบัติได้ มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคคลในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ครูมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจในกิจกรรมในห้องเรียน ครูที่รับผิดชอบในแต่ละกลุ่มสาระมีอิสระในการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถแสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันพัฒนาการศึกษา การคิด การตัดสินใจไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว เพราะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สนับสนุนนโยบายของชาติในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสาระสำคัญตามมาตรา 39 และมาตรา 40 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งได้กำหนดให้การกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และคณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละสถานศึกษา ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ดังนั้นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทำให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณรา นาทอง (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผลวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชารกรณ์บุญพัก (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาใด ถ้าเข้าใจหลักการ แนวทางของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ชัดเจนก็จะสามารถพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดของการกระจายอำนาจให้แก่โรงเรียนและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน หรือผู้ปกครอง เพราะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ช่วยให้แต่ละฝ่ายมีบทบาทในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน และสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของชุมชนได้ดีขึ้น อีกทั้งการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นหลักการบริหารที่สามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำแนวทางนี้มาใช้ช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และมีการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งเป็นผลต่อการพัฒนาโรงเรียนในระยะยาว ผู้ปกครองและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพราะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นหลักการบริหารโดยการกระจายอำนาจจากส่วนกลางหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาอย่างชัดเจนและตรงตามความสามารถของแต่ละคน สถานศึกษามีอิสระในการจัดกระบวนการบริหารสถานศึกษาได้ด้วยตนเองภายใต้หลักการ และนโยบายของรัฐ มีการเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ตัวแทนหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการนำเสนอวางแผน ให้ความเห็นชอบ ปฏิบัติงาน และรับทราบผลการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ร่วมกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของสถานศึกษาและชุมชนนั้น มีการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดการศึกษา ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดทำสรุปรายงานประจำปีนำเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับใครคนใดคนหนึ่งเป็นสำคัญ แต่ครูคือผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดย่อม

รู้ปัญหาได้ดีกว่า จึงสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงประเด็น ถ้าหากครุมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน รวมทั้งเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ โดยต้องมีความร่วมมือ เพราะการสอนงาน การแนะนำ เพื่อให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเกิดประสิทธิภาพ จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ แม้ว่าผู้ที่มี วุฒิ การศึกษาต่างกัน จะมีมุมมองที่แตกต่างในบางแง่มุม เชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ แต่ในภาพรวม ความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) จะไม่แตกต่างกันในแง่ของการยอมรับในประโยชน์ของการกระจายอำนาจ การบริหารให้แก่โรงเรียน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชนและผู้ปกครอง รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ภายในโรงเรียน แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้รับการยอมรับจากทุกกลุ่มว่าสามารถทำให้โรงเรียนมีความยืดหยุ่นในการตัดสินใจ และช่วยพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้ ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณา นาทอง (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผลวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบ ปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญญากร เกตมาลา(2560) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการพัฒนาทั้งระบบ โดยการปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมภายในโรงเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็นด้วยและให้การสนับสนุนในการพัฒนาสถานศึกษา มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ด้านคุณภาพการศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่พร้อมรับการประเมินภายนอก

1.2 สถานศึกษาควรมีอิสระในการบริหารตนเอง ในด้านการสรรหาครูและบุคลากรตามความต้องการ ครูมีอำนาจในการตัดสินใจการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจในการตัดสินใจในบางเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ อำเภอจักราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เกวลี เกร็มย์. (2561). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 17 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- นิพนธ์ ยอดดี. (2564). การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เพชรรัตน์ สีหาทิพ. (2561). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มารินทร์ดา เมืองสนธิ์. (2565). การจัดการทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- วัชรภรณ์ บุญพัก. (2560). ปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา.
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุวรรณรา นาทอง. (2562). ปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). การบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- อัษฎากร เกตมาลา. (2560). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ
อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
Guidelines for Developing Teachers' Academic Leadership
in Special Areas Schools, Pong District, under the Phayao Primary
Educational Service Area Office 2

กฤษฎาภิวัดน์ วงศ์ใหญ่¹ สมเกียรติ ตุ่นแก้ว² และสุวดี อุปปินใจ³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Kritsadaphiwat Wongyai¹ Somkiat Tunkaew² and Suwadee Ooppinjai³

Chiangrai Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : krisdaphiwat.w@Gmail.com

(Received: 26 September, 2025; Edit: 11 October, 2025 ; accepted: 11 October, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ2) เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ครู จำนวน 72 คน ศึกษาพิเศษจำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเนื้อหาเชิงบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า ปัจจัยภายใน คือ ทักษะและความสามารถของครู ทรัพยากรและโครงสร้างโรงเรียน การสนับสนุนของผู้บริหาร และแผนพัฒนาครู ปัจจัยภายนอก คือ บริบทชุมชนและโรงเรียน ความร่วมมือกับเครือข่ายและโรงเรียนใกล้เคียง และเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง ประกอบด้วย 6 แนวทางภายใต้ 2 วิธีการ คือ 1) วิธีการส่งเสริม และ 2) วิธีการสนับสนุน

คำสำคัญ : การพัฒนาครู, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, โรงเรียนพื้นที่ลักษณะพิเศษ

Abstract

This research aimed to 1) study the level of instructional leadership of teachers in special-context schools, 2) examine the key factors in developing instructional leadership of teachers in special-context schools, and 3) propose strategies for developing instructional leadership of teachers in special-context schools in Pong District, under the Office of Phayao Primary Educational Service Area 2. The study population consisted of 72 teachers, 3 educational supervisors, and 6 school administrators. Data collection tools included questionnaires and interviews, and data were analyzed using mean, standard deviation, content analysis, and descriptive summary in essay form.

The research findings revealed that:

1. The overall academic leadership of teachers in schools within the special-complex area of Pong District, under the Phayao Primary Educational Service Area Office 2, was at a high level.
2. Key factors in developing academic leadership among teachers in schools within the special-complex area of Pong District, under the Phayao Primary Educational Service Area Office 2, included internal factors such as teachers' skills and abilities, school resources and structure, administrator support, and teacher development plans, and external factors such as community and school context, collaboration with networks and neighboring schools, and information technology.
3. The approaches to developing academic leadership among teachers in schools within the special-complex area of Pong District consisted of six approaches under two methods: 1) promotion method and 2) support method.

Keywords : Teacher Development, Academic Leadership, Special Areas Schools

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนในประเทศ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ไว้ว่า "คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21" โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย และเป็นพลเมืองดีของชาติ รวมทั้งมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่รัฐบาลจะต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพอย่างเสมอภาค มุ่งเน้นที่จะขยายโอกาส

ทางการศึกษาให้กว้างขวางขึ้น โดยคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานทุกระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ 5 จัดทำขึ้นเป็นแผนระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560-2569) (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักพระราชวัง สวนจิตรลดา, 2560) เพื่อเชื่อมต่องานพัฒนาในช่วงที่ผ่านมา เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 การเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และสังคมดิจิทัล เพื่อให้เด็กและเยาวชนถิ่นทุรกันดาร ได้รับการเตรียมพร้อมสามารรถก้าวไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ท่านกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) มุ่งพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นกาประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อน และติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย

จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในปัจจุบัน โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ อำเภอบึงสามพันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ส่วนใหญ่มีนักเรียนที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์หลายชนเผ่า บางครอบครัวไม่ได้ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นดัชนีตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษา จากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2564 ถึงปีการศึกษา 2566 ย้อนหลัง 3 โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน พบว่า การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาไทย (RT) ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) โดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าระดับประเทศ (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2566) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหาร การจัดการศึกษา ที่ต้องพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ การบริหารจัดการในการพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียน การสอน การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ การที่ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน เนื่องจากเมื่อครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถเสริมสร้างความสามารถในการวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน สร้างแรงจูงใจให้แก่เด็กนักเรียน และสร้างความร่วมกับชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการเรียนรู้ นอกจากนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำยังช่วยให้ครูสามารถปรับตัวและนำพาการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปนิธาน จันทกุล 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูเป็นส่วนสำคัญที่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ในยุคปัจจุบันบทบาทของครูไม่ได้จำกัดอยู่แค่การถ่ายทอดความรู้ แต่ยังมีบทบาท

สำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อขับเคลื่อนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และความยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้า ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ดำเนินการวิจัยได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาาระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านขุนกำลั่ง 2) โรงเรียนบ้านใหม่ปางค่า สาขาห้วยกอก 3) โรงเรียนบ้านสันติสุข 4) โรงเรียนราชานุเคราะห์ 5) โรงเรียนบ้านใหม่ปางค่า (ภูลังกอนุสรณ์) ซึ่งมาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 72 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยใช้ เป็นแบบสอบถาม จัดทำขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามเกี่ยวกับระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยในแต่ละระดับของมาตราประมาณค่ามีความหมาย ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก

- 3 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุนภาพเครื่องมือ

รายละเอียดการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแปรในการวิจัย กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรและกรอบการวัดตัวแปร
2. สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมากำหนดรายละเอียด จำนวนข้อคำถาม เขียนคำถามที่จะพัฒนาเป็นแบบสอบถาม
3. นำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและข้อคำถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
4. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน
5. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-Objective Congruence: IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ จากการพิจารณาค่า IOC พบว่า ข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.67– 1.00 ซึ่งสามารถตัดสินได้ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ หลังจากนั้นได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ต่อไป
6. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไป try out ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 เมื่อปรับปรุงเสร็จจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นต่อไป
7. จัดทำฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียน และคณะครู โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อส่งจดหมายอย่างเป็นทางการในการขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 โรงเรียน เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในช่วงปี 2567-2568
2. ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนทั้ง 5 แห่ง โดยผู้วิจัยนำไปส่งด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือครูในการตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับ โดยส่งไปจำนวน 72 ฉบับ ได้กลับคืน 72 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของการตอบกลับ
3. สรุปผลการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในเรื่องระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

4. นำผลการสรุปการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรทั้งหมดมารวมกัน จัดหมวดหมู่และบันทึกไว้ และนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมอธิบายใต้ตาราง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีเกณฑ์การแปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายความว่า ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายความว่า ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายความว่า ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายจากนั้น เรียงลำดับจากที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

ประชากร

ผู้วิจัยกำหนดประชากร โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ ปัจจัยภายในและ ปัจจัยภายนอก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวทาง หลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างข้อคำถามการสัมภาษณ์ รวมถึงแนวทางการจัดทำแบบบันทึกการสัมภาษณ์

2. ศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อระบุปัจจัยสำคัญด้านที่มี ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) สูงสุดลำดับที่ 1-3

3. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ตามเนื้อหาและโครงสร้างของปัจจัยที่กำหนด ได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

4. เสนอแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
6. นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่านการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และระบบออนไลน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลเพื่อการวางแผนการสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน
2. ขอลงชื่อจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ถึงผู้บริหารและครูวิชาการประถมศึกษา ในโรงเรียนพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
3. เตรียมแบบสัมภาษณ์และคู่มือประกอบการสัมภาษณ์ พร้อมส่งให้ผู้เข้าร่วมวิจัยศึกษา ก่อนวันสัมภาษณ์
4. เตรียมอุปกรณ์สำหรับการสัมภาษณ์ให้พร้อม เช่น แบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง ปากกา และอื่น ๆ
5. ดำเนินการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผ่านระบบออนไลน์ ขออนุญาตบันทึกเสียงและภาพ และแนะนำตนเองพร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจประโยชน์ของการให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยถอดความที่ได้จากการสัมภาษณ์และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)ตามประเด็นที่ ตอบ นำเสนอในรูปแบบความเรียง การตรวจสอบความถูกต้อง (Validation) และสรุปข้อมูลเป็นตารางประกอบเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

ประชากร

การศึกษาในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยกำหนดประชากร โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 รวมทั้งหมดจำนวน 6 คน และศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ประกอบด้วยคำอธิบายชี้แจง ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม ข้อมูลสำคัญจากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 คือ ระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และข้อมูลปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในขั้นตอนที่ 2 เพื่อนำมาประกอบยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวทางหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ประเด็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และศึกษา เกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

2. สร้างเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามข้อบ่งชี้และ โครงสร้างที่กำหนดไว้ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ประกอบด้วย คำอธิบายชี้แจง ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม ข้อมูลสำคัญจากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 คือ ระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และข้อมูลปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในขั้นตอนที่ 2 เพื่อนำมาประกอบร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

3. นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ฉบับร่างที่สร้างเสร็จ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไปแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. จัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ฉบับสมบูรณ์ที่ได้ดำเนินการแก้ไขและผ่านการตรวจพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลเพื่อวางแผนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมวิจัย เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน
2. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ เพื่อแจ้งวัน เวลา และเครื่องมือในการสนทนากลุ่ม
3. เตรียมแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและส่งเอกสารให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มศึกษา ก่อนวันสนทนากลุ่ม
4. เตรียมอุปกรณ์ประกอบการสนทนากลุ่มให้พร้อม เช่น แบบสนทนากลุ่ม เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวิดีโอที่ติดตั้งปากกา และอื่น ๆ
5. ดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง ขออนุญาตบันทึกภาพและเสียง แนะนำวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจ ประเมินความถูกต้องของข้อมูล และสรุปผลข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในขั้นตอนที่ 1 แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในขั้นตอนที่ 2 มา สนับสนุนการจัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวม (N = 72)

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง	N = 72		แปลผล	ลำดับ
	μ	σ		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหา	3.92	0.82	มาก	5
2. ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.01	0.82	มาก	3
3. ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้	4.06	0.81	มาก	2
4. ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู	3.85	0.75	มาก	6
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.93	0.74	มาก	4
6. ด้านการเข้าใจในหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียน	4.21	0.69	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.00	0.77		

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$, $\sigma = 0.75$) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.82$) ถัดมาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.93$, $\sigma = 0.74$) ถัดมาด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.01$, $\sigma = 0.82$) ถัดมาด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.06$, $\sigma = 0.81$) ถัดมาด้านการเข้าใจในหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.69$)

2. ผลการวิเคราะห์การศึกษาปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิถึงปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (McKinney 7-S Framework) และภายนอก (PESTEL Analysis) ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 สรุปปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ	ปัจจัยสำคัญที่ใช้พัฒนา	สรุปปัจจัยสำคัญที่ใช้พัฒนา
ด้านที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ใน การแก้ไขปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งเป้าหมายชัดเจน - ระบุปัญหาในห้องเรียนได้รวดเร็ว - วางแผนแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ 	<p>ปัจจัยภายใน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการสังเกต - ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) - การสนับสนุนจากผู้อำนวยการ - สื่อการสอน <p>ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - บริบทชุมชนพื้นที่สูง - ความร่วมมือเครือข่ายหน่วยงานภายนอกและชุมชน
ด้านที่ 2 การเสริมสร้าง ความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมมือกับเพื่อนครู - ให้ความสำคัญกับผู้ปกครอง - ทำงานร่วมกับชุมชน 	<p>ปัจจัยภายใน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการสื่อสาร - ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น <p>ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือของชุมชน - เทคโนโลยีการสื่อสาร
ด้านที่ 3 การสร้าง บรรยากาศและวัฒนธรรม เพื่อการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบทีม - กระตุ้นนักเรียนมีส่วนร่วม - สร้างบรรยากาศเปิดกว้าง 	<p>ปัจจัยภายใน</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิธีการสอนที่เหมาะสม - ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้และสื่อการสอน <p>ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - วัฒนธรรมชุมชน - เทคโนโลยีทางการศึกษา - สภาพเศรษฐกิจครอบครัวนักเรียน
ด้านที่ 4 การพัฒนาตนเอง และเพื่อนครู	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนเพื่อนครูแก้ปัญหา - ร่วมงานพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรม - แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ 	<p>ปัจจัยภายใน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - แผนพัฒนาครูชัดเจน <p>ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - เทคโนโลยีทางการศึกษา - ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียง
ด้านที่ 5 การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เครื่องมือ/แอปพลิเคชันอย่างคล่อง - สร้างเนื้อหาการเรียนรู้หลากหลาย - ใช้สื่อดิจิทัลเพิ่มประสิทธิภาพ 	<p>ปัจจัยภายใน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการใช้เทคโนโลยี - การสนับสนุนของผู้บริหาร <p>ปัจจัยภายนอก</p>

ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ	ปัจจัยสำคัญที่ใช้พัฒนา	สรุปปัจจัยสำคัญที่ใช้พัฒนา
		- ความเสถียรของอินเทอร์เน็ต - ลิขสิทธิ์เทคโนโลยีทางการศึกษา
ด้านที่ 6 การเข้าใจในหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียน	- ใช้หลักสูตรพัฒนาทักษะสำคัญ - วางแผนการสอนตามจังหวะผู้เรียน - ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียน	ปัจจัยภายใน - ทักษะการวิเคราะห์หลักสูตร - การพัฒนาองค์ความรู้ - แนวทางการประเมิน - สื่อการสอน ปัจจัยภายนอก - สภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียน

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยภายในที่สำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูมีดังนี้ 1) ทักษะและความสามารถของครู ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการสังเกต ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการวิเคราะห์หลักสูตร วิธีการสอนที่เหมาะสมบริบทของผู้เรียน ความสามารถในการออกแบบและใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย 2) ทรัพยากรและโครงสร้างภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย สื่อการสอน ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การสนับสนุนของผู้บริหารในด้านงบประมาณ วางแผนพัฒนาครูให้ชัดเจน ส่วนปัจจัยภายนอกที่สำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีดังนี้ 1) บริบทและลักษณะของพื้นที่ ประกอบด้วย บริบทของชุมชนพื้นที่สูง สภาพแวดล้อมบริบทของโรงเรียน วัฒนธรรมของชุมชน สภาพเศรษฐกิจครอบครัวนักเรียน 2) ความสัมพันธ์และความร่วมมือภายนอก ประกอบด้วย ความร่วมมือของเครือข่ายหน่วยงานภายนอกและชุมชน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน 3) เทคโนโลยี ประกอบด้วย เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีทางการศึกษา ความเสถียรของอินเทอร์เน็ต ลิขสิทธิ์ของสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำผลศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดของแต่ละด้าน มาวิเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีรายละเอียดดังนี้

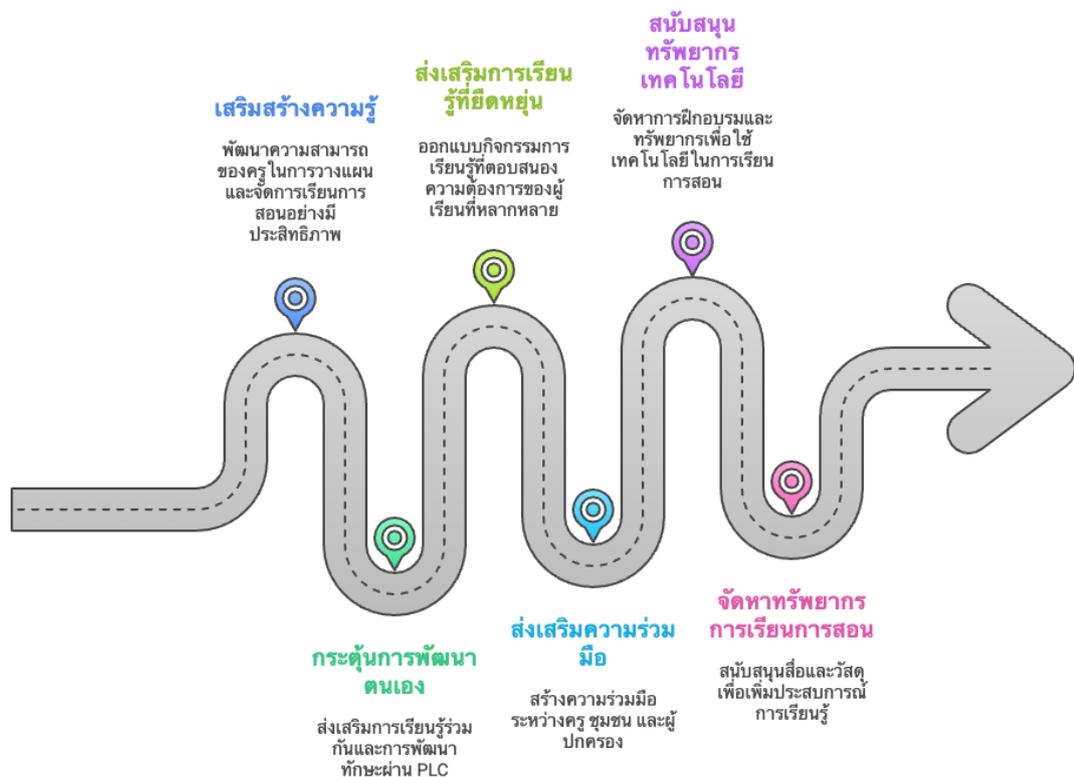
แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปาง ประกอบด้วย 6 แนวทางหลัก ภายใต้ 2 วิธีการ ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริม (Promotion) 1.1) เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และความสามารถของครู พัฒนาครูให้สามารถวางแผนและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูสามารถแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอนได้ตรงจุดและทันเวลา 1.2) กระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) สร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ส่งเสริมการช่วยเหลือและพัฒนาทักษะการสอนอย่างต่อเนื่อง 1.3) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างของ

ผู้เรียน มีการประเมินผลอย่างรอบด้าน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงการเรียนการสอน และ 1.4) ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างครูและชุมชน พัฒนาความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ

2) วิธีการสนับสนุน (Support) ประกอบด้วย 2.1) สนับสนุนทรัพยากรทางเทคโนโลยีและทักษะการใช้เทคโนโลยี จัดอบรมและให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลและเครื่องมือเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และ 2.2) จัดหาทรัพยากรการเรียนการสอนที่เพียงพอ สนับสนุนสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมสร้างความรู้และทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพความคิดของแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปาง ประกอบด้วย 6 แนวทางหลัก ภายใต้ 2 วิธีการ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จากการวิเคราะห์รายด้าน ด้านการเข้าใจในหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ครูโรงเรียนในพื้นที่

ลักษณะพิเศษอำเภอโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานในด้านการสอน 10 ปีขึ้นไปจึงผ่านการได้รับส่งเสริม พัฒนาความเข้าใจในด้านหลักสูตร รวมถึงได้ลงมือปฏิบัติการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ วรวิจิตรธรรม (2565) ที่ได้กล่าวว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันทำให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการต่างกัน ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของชุมชนบนพื้นที่สูง ผู้ปกครองมีสภาพยากจน นักเรียนต้องไปช่วยผู้ปกครองทำการเกษตร ไม่ได้มุ่งเน้นทางด้านวิชาการเท่าที่ควรทำให้ผู้เรียนหรือเด็กในชุมชนขาดเรียนและละเลยงานวิชาการมุ่งเน้นทางด้านสายอาชีพ ทำให้ครูหมตกกำลังใจในการสอน หรือกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองซึ่งสอดคล้องกับ นรินทร์ สังข์รักษา (2561) ที่ได้ศึกษา ปัญหาของครูเรียนฐานะยากจน ขาดความรับผิดชอบ สมารถส่งผลต่อความมุ่งมั่นและความพึงพอใจต่อวิชาชีพครู สภาพการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาตนเอง ความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอน

2. จากผลการวิเคราะห์การศึกษาปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า มีปัจจัยสองชนิดคือ ปัจจัยภายในที่สำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูคือทักษะและความสามารถของครู ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการสังเกต ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการวิเคราะห์หลักสูตร วิธีการสอนที่เหมาะสมบริบทของผู้เรียน ความสามารถในการออกแบบและใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย และทรัพยากรและโครงสร้างภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย สื่อการสอน ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การสนับสนุนของผู้บริหารในด้านงบประมาณ วางแผนพัฒนาครูให้ชัดเจน ปัจจัยภายนอกที่สำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู คือบริบทและลักษณะของพื้นที่ ประกอบด้วย บริบทของชุมชนพื้นที่สูง สภาพแวดล้อมบริบทของโรงเรียน วัฒนธรรมของชุมชน สภาพเศรษฐกิจครอบครัวนักเรียน ความสัมพันธ์และความร่วมมือภายนอก ประกอบด้วย ความร่วมมือของเครือข่ายหน่วยงานภายนอกและชุมชน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เทคโนโลยี ประกอบด้วย เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีทางการศึกษา ความเสถียรของอินเทอร์เน็ต ลิขสิทธิ์ของสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เรวดี มนตรีพิลา (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์ 2) การบริหารจัดการหลักสูตร และจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาผู้เรียน 4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ มี 5) การพัฒนาวิชาชีพ 6) การสร้างทีมร่วมมือ และ 7) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และยังสอดคล้องกับสุพิชญ์ชญา มีแก้ว (2564) พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการได้แก่การบริหารงานวิชาการการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการพัฒนาตนเอง ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลการนิเทศการสอนและประเมินผลและการสร้างเครือข่ายและเทคโนโลยีการสื่อสารและสอดคล้องกับ เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและบุคลิกภาพ ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และสอดคล้องกับทินกร พานจันทร์ (2558 : 565) กล่าวว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ในความสามารถของตนเอง ด้านความทะเยอทะยาน และด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของครู

3. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประกอบด้วย 8 แนวทาง 2 วิธีการ คือ 1. วิธีการส่งเสริม โดยมีแนวทางคือ 1.ผู้บริหารต้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเน้นการฝึกปฏิบัติจริง โดยเชิญวิทยากรที่มีความสามารถมา

ให้ความรู้และส่งเสริมทักษะเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับ กล่าวว่าการต้องการและเป้าหมายของทุกฝ่าย เพื่อให้หลักสูตรตอบโจทย์และตรงจุด มีการกำกับ ติดตาม วัดและประเมินผลโครงการอบรมอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่เสมอ โดยเพิ่มเทคโนโลยีและเทคนิคการสอนใหม่ๆ สอดคล้องกับเวดี มนตรีพิลา (2563) กล่าวว่าการที่ครูมีส่วนร่วมในการ พัฒนาและกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อีก มีการเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ ทบทวนวิสัยทัศน์ ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการการสร้างความมาตรฐานทางวิชาการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดการนำวิสัยทัศน์ไปใช้และดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับธนิต มัชฌิมมา (2557) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความตระหนักและร่วมกันพัฒนาวิชาการอย่างจริงจัง เนื่องจากการบริหารงาน วิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา 2. ผู้บริหารต้องวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจกรรมความร่วมมือให้ชัดเจน เพื่อการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการสำรวจความต้องการของชุมชนก่อนจัดกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมตอบโจทย์และได้รับความร่วมมืออย่างแท้จริง กำกับ ติดตาม ประสิทธิภาพของผลงานและพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง แล้วนำผลการดำเนินงานจากปีก่อนมาปรับปรุงและต่อยอด ภูวนัย ปัฐพี (2559) ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ได้เสนอแนวทางการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริม ให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรอื่นในการผลิต จัดหาสื่อการเรียนการสอน นวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนางานด้านการเรียนการสอนและงานวิชาการ รวมถึงส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา สนับสนุนให้ครูผลิตพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาตนเองและเพื่อนครูมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าครูในสถานศึกษาอาจยังมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ ของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ควรวางแผนจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำทางวิชาการของครู ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอ ปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการสูงขึ้น

2.2 จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โรงเรียนในพื้นที่ลักษณะพิเศษอำเภอปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ครรมีการนำผลการศึกษา ไปทดลองใช้อย่างน้อย 1 ปีการศึกษา และเปรียบเทียบผลของแนวทางก่อนและหลังการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- เทวฤทธิ์ ผลจันทร์. (2564). *โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต)*. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนิต มัชฌิมา. (2557). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มสาระในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี (วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2561). *รูปแบบความหลากหลายของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แม่น้ำแม่กลองเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพสูง*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ปณิธาน จันทกุล. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ภูวนัย ปัฐพี. (2559). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*.
- เรวดี มนตรีพิลา. (2563). *การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรวิมล จิรสัจจธรรม. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองปทุมธานี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. *Journal of Roi Kaensarn Academy*, 7(2), 204–219.
- สุพิชญ์ชญา มิแก้ว. (2563). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคดิจิทัลโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(5).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). *กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน. (2566). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดีขึ้น พื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565*. สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/assessment/o-net>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)*. สืบค้นจาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan12>
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักพระราชวัง สอนจิตจรลดา. (2560). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีงบประมาณ 2560*. สืบค้นจาก https://www.chitralada.or.th/th/project/report_2560
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *รายงานสถานการณ์การศึกษาไทย ปี 2561*. สืบค้นจาก <https://www.onec.go.th/education-situation-2018>

